T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MUNZUR ÜNİVERSİTESİ AKADEMİSYENLERİNİN BİLGİ KAYNAĞI KULLANIM TERCİHLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADİR ŞAHİN

Ankara, 2024

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MUNZUR ÜNİVERSİTESİ AKADEMİSYENLERİNİN BİLGİ KAYNAĞI KULLANIM TERCİHLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADİR ŞAHİN

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. FATOŞ SUBAŞIOĞLU

Ankara, 2024

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MUNZUR ÜNİVERSİTESİ AKADEMİSYENLERİNİN BİLGİ KAYNAĞI KULLANIM TERCİHLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADİR ŞAHİN

Tez Danışmanı: **PROF. DR. FATOŞ SUBAŞIOĞLU**

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	**İmzası**
1- Prof. Dr. Fatoş Subaşıoğlu (Danışman)	
2- Prof. Dr. Nevzat Özel	
3- Doç. Dr. Mustafa Bayter	

Tez Savunması Tarihi

03/07/2024

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Fatoş SUBAŞIOĞLU danışmanlığında hazırladığım "Munzur Üniversitesi Akademisyenlerinin Bilgi Kaynağı Kullanım Tercihleri Ve Bilgi Arama Davranışları Üzerine Bir Araştırma (Ankara.2024)" adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

03/07/2024

Kadir ŞAHİN

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca her aşamada beni yönlendiren ve tecrübesiyle çalışmama ışık tutan değerli hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Fatoş SUBAŞIOĞLU'na, tez jürimde yer alan değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Nevzat ÖZEL ve Sayın Doç. Dr. Mustafa BAYTER'e tezimi en iyi şekilde tamamlayabilmem için sunduğu öneri ve görüşleri için çok teşekkür ederim.

Tez sürecinde her türlü yardımı ve desteğini benden esirgemeyen Cüneyd DEMİR'e ve Habibe ARIÖZ'e;

Hayatımın her anında olduğu gibi bu tezin yazım süresince de yanımda olan çok değerli aileme;

Teşekkürü bir borç bilirim.

Kadir ŞAHİN

2024

ÖNSÖZ

Bilgi çağının hızla gelişen ve dönüşen dünyasında, bilgiye erişim ve onu etkili bir şekilde kullanma becerisi giderek daha büyük bir önem kazanmaktadır. İnsanların ihtiyaç duyduğu bilgiyi arama davranışı, insanın doğasında yer alan ve vazgeçemediği eylemlerden biridir. İnsan, karşılaştığı sorunların ve gereksinimlerin giderilmesi, yeni bilgi üretimi ve daha fazla bilgiye erişmek için bilgi arama davranışında bulunur. Bu davranışı genellikle, insanın bakış açısı ve yaşam tarzıyla birlikte gereksinimleri belirler. İnsan nüfusunun artışıyla birlikte bilgi, bilişim teknolojileri ve dijital bilgi kaynaklarının kullanımı artmaktadır. Gelişen teknolojiye bağlı olarak ortaya çıkan hızlı değişim sürecinde farklı kullanıcı grupları bilgi arama sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler. Bu noktada, kullanıcı gruplarının bilgi arama davranışlarının özelliklerinin belirlenmesi ve analiz edilmesi gerekmektedir ve kullanıcıların karşılaştıkları sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle akademik çevrelerde, bilgiye ulaşma ve onu etkin bir şekilde kullanma becerisi, akademisyenlerin başarısı ve üniversitelerin bilimsel gelişimi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, akademisyenlerin bilgi arama davranışları üzerine yapılan araştırmalar, hem eğitim hem de bilimsel gelişim açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu tez, Munzur Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi kaynağı kullanım tercihlerini ve bilgi arama davranışlarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Munzur Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi kaynağı kullanım tercihleri ve bilgi arama davranışlarının incelenmesi, üniversite içinde bilgi paylaşımı ve işbirliğini artırmak, akademisyenlerin bilgiye ulaşma ve kullanma becerilerini geliştirmek ve genel olarak akademik ortamın etkinliğini artırmak için önemlidir. Bu tezin amacı, akademisyenlerin bilgi arama alışkanlıklarını ve ihtiyaçlarını anlamak ve bu bilgiler ışığında üniversite yönetimine ve ilgili paydaşlara öneriler sunmaktır.

Kadir ŞAHİN

Ankara, 2024

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR i

ÖNSÖZ ii

İÇİNDEKİLER iii

KISALTMALAR DİZİNİ v

TABLOLAR DİZİNİ vi

1. GİRİŞ 1

1.1. Konunun Önemi 1

1.2. Araştırmanın Amacı 2

1.3. Araştırma Soruları ve Hipotez 3

1.4. Araştırma Yöntemi ve Veri Toplama Tekniği 3

1.5. Araştırmanın Kapsamı 4

2. BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI 6

2.1.1. Gereksinim Kavramı 6

2.1.2. İnsanın Temel Gereksinimleri 7

2.1.3. Bilgi Gereksinimi 9

2.1.4. Akademisyenlerin Bilgi Gereksinimleri 11

2.2. Bilgi Arama Davranışı 13

2.2.1. Davranış ve Davranış Gelişimindeki Etkenler 13

2.2.2. Bilgi Arama Davranışı 14

2.2.3. Bilgi Arama Davranışını Etkileyen Nedenler 19

2.2.4. Bilgi Merkezlerinde Bilgi Arama Davranışı 20

2.2.5. Akademisyenlerin Bilgi Arama Davranışı 22

2.2.6. Bilgi Arama Modelleri 24

2.3. Bilgi Teknolojilerinin Bilgi Merkezlerine ve Kullanıcıların Bilgi Arama Davranışlarına Etkisi 29

2.4. Akademisyenlerin Bilgi Arama Davranışlarıyla İlgili Çalışmalar 32

2.4.1. Dünyada Yapılan Çalışmalar 32

2.4.2. Türkiye'de Yapılan Çalışmalar 35

3. MUNZUR ÜNİVERSİTESİ AKADEMİSYENLERİNİN BİLGİ KAYNAĞI KULLANIM TERCİHLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK BULGULAR VE DEĞERLENDİRME 39

3.1. Akademisyenlerin Betimsel Analiziyle İlgili Bulgular 39

3.2. Bilgi Arama Davranışına İlişkin Bulgular 41

3.3. İnternet Kullanım Özelliklerine İlişkin Bulgular 52

4. SONUÇ VE ÖNERİLER 58

4.1. Sonuç 58
4.2. Öneriler 60
KAYNAKÇA 61
EKLER 73
EK-1: Ankara Üniversitesi Etik Kurul Karar Örneği 73
EK-2: Munzur Üniversitesi Akademisyenlerinin Bilgi Kaynağı Kullanım Tercihleri ve Bilgi Arama Davranışlarının Araştırılmasına Yönelik Değerlendirme Anketi 75
ÖZET 80
SUMMARY 82

KISALTMALAR DİZİNİ

ACM:	Association for Computing Machinery
Dr.	Doktor
Doç. Dr.	Doçent Doktor
E-Dizin:	Elektronik Dizin
E-Kitap:	Elektronik Kitap
E-Gazete:	Elektronik Gazete
E-Posta:	Elektronik Posta
E-Patent:	Elektronik Patent
E-Rapor:	Elektronik Rapor
E-Standart:	Elektronik Standart
E-Tez:	Elektronik Tez
IEL:	IEEE/ IEE Electronic Library
MIIM:	Malaysia Institute of Integrative Media
Prof. Dr.	Profesör Doktor
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences
UoP:	University of Peardeniya

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımları 39
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Yaşa Göre Sayısal Dağılımları..... 39
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Unvana Göre Sayısal Dağılımları 40
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanlarının Fakültelerine Göre Sayısal Dağılımları 40
Tablo 5. Bilgiye İhtiyaç Duymaya İlişkin Bulgular..... 41
Tablo 6. Bilgiye İhtiyaç Duyulduğunda Öncelikle Yapılan Davranışa İlişkin Bulgular 42
Tablo 7. Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular 43
Tablo 8. Bilgi Kaynaklarının Özelliklerine İlişkin Bulgular 44
Tablo 9. Araştırma Kaynak Tercihlerine İlişkin Bulgular 44
Tablo 10. Elektronik Kaynak Tercihlerine İlişkin Bulgular 45
Tablo 11. Basılı ve Elektronik Ortama İlişkin Bulgular 46
Tablo 12. Süreli Yayınların Özelliklerine İlişkin Bulgular..... 47
Tablo 13. En Sık Kullanılan Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular..... 48
Tablo 14. Yayın Taramasında İzlenen Yollara İlişkin Bulgular..... 49
Tablo 15. Bilgiyi Arama Önceliğine İlişkin Bulgular..... 50
Tablo 16. Kaynağın Diline İlişkin Bulgular 50
Tablo 17. Bilgiye Erişimde Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Bulgular..... 51
Tablo 18. İnternet Kullanım Süresine İlişkin Bulgular..... 52
Tablo 19. İnternet Kullanım Amacına İlişkin Bulgular 53
Tablo 20. İnternet Olanaklarının Önemine İlişkin Bulgular 54
Tablo 21. En sık kullanılan Arama Motorlarını İlişkin Bulgular..... 55
Tablo 22. Bilgiye Erişim Engeline İlişkin Bulgular 55
Tablo 23. En Çok Kullanılan Veritabanlarına İlişkin Bulgular 56

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı kavramlardan biri olan "bilgi toplumu" yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Bilgi toplumunda, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle küreselleşme olgusu ile toplumlarda sosyolojik anlamda da büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Dünyanın giderek küresel bir köy haline gelmesi toplumsal paradigmaların da değişmesine neden olmaktadır. Bilginin doğasında yaşanan değişim, toplumsal yapılarda dönüşüme neden olurken, dönüşümün ürettiği yeni bilgiler, bilginin birikimine hız kazandırmaktadır. Ortaya çıkan bu büyük bilgi yığını içerisinde yer alan doğru ve ihtiyacı karşılayan bilgiyi bulmak da güçleşmektedir. Söz konusu bilgi yığının içerisinde ihtiyaç duyulan bilgiyi bulmak, doğru bilgi arama davranışını daha da önemli kılmaktadır. Söz konusu davranışları bireyin özellikleri, şartları, çevresi gibi pek çok özellik belirlemektedir (Tonta ve Küçük, 2005). İnsan doğası gereği sürekli araştıran, sorgulayan ve elde ettiği verilerden de yeni veriler ortaya çıkaran bir varlıktır; karşılaşılan problemlerin ve ihtiyaçların karşılanması, ayrıca yeni bilgiyi ortaya koyma amacıyla bilgi arama davranışı eyleminde bulunur. Bu eylem, bilimsel araştırma, bilgi toplama ve analiz etme süreçlerini içerir. Sorunlarla karşılaşıldığında, insanlar genellikle mevcut bilgiye dayanarak çözümler ararlar. Ancak, bu bilgi bazen yetersiz veya eksik olabilir, bu nedenle yeni bilgiye ihtiyaç duyulabilir. Bu süreç, çeşitli kaynaklardan bilgi toplamayı, bilgiyi eleştirel bir şekilde analiz etmeyi ve sonuçları uygulamada kullanılabilir hale getirmeyi içerir. Bu nedenle, bilgi arama davranışı, insanların sorunları çözme ve bilgiyi üretme yeteneklerini artırmalarına yardımcı olur. Öte yandan bilgi arama davranışı da tıpkı bilgi gibi dinamik ve sürekli yenilenen bir davranıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilgi merkezlerinde ve bireylerin bilgi arama davranışlarında da çeşitliliğe neden olmuştur.

Bilgi gereksinimi, bilgiye ulaşma, değerlendirme ve kullanma sürecinin başlangıç noktasıdır ve bu sürecin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi için doğru ve güncel bilgiye erişim önemlidir. Bu nedenle, bilgi gereksiniminin doğru bir şekilde belirlenmesi, bireylerin ve organizasyonların hedeflerine ve amaçlarına ulaşmalarını sağlayan kritik bir adımdır. Bilgi ihtiyacı çeşitli faktörlere dayanabilir ve kişiden kişiye değişebilir. Bilgi gereksinimini belirleyen unsurlar arasında kişinin kişisel ve mesleki hedefleri gelmektedir. Bilgiye en çok ihtiyaç duyan meslek grubu da şüphesiz akademisyenlerdir.

Akademisyenler, çalışma yaptıkları alandaki en güncel bilgilere erişmek ve araştırmalarını desteklemek için çeşitli bilgi arama yöntemlerini kullanmaktadırlar. Bu bilgi arama davranışlarını anlamak ve analiz etmek, akademik başarı ve bilimsel keşifler açısından önemli bir role sahiptir.

Akademik disiplin, bilgi gereksinimlerini, bilgi arama davranışlarını, bilgi kanallarının seçimini, kullanılan kaynak türlerini, elektronik ortamdan yararlanmayı, kütüphane kullanım oranını, konferans ve toplantılara katılımı etkilemektedir. Kişilerin akademik geçmişleri, bir konuyu anlamaları ve o konu ile ilgili bilgi edinmek için sordukları sorular üzerinde etkilidir. Özellikle disiplinler arası konularda akademik temele dikkat edilmelidir. Akademik temeli bilmeden bilgi gereksinimini anlamak ve hizmet tasarlamak oldukça zordur (Uçak,1997a, s. 64). Bu konuda yapılacak çalışmalar bilgi hizmeti sunan bilgi merkezlerinin kullanıcılarını yakından tanımasına ve hizmetlerini kullanıcıların beklentilerine göre sunmalarına yardımcı olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Munzur Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi kaynağı kullanım tercihlerini ve bilgi arama davranışlarını belirlemektir. Çalışma aşağıdaki hedefler doğrultusunda yürütülmüştür:

- Akademisyenlerin bilgi arama alışkanlıklarını ve tercihlerini belirlemek,
- Bilgi arama davranışlarını etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin rolünü anlamak,
- Bilgi arama sürecinde kullanılan kaynakları ve araçları tanımlamak,
- Bilgi arama davranışlarının akademik başarı ve bilimsel keşifler üzerindeki etkisini değerlendirmek,
- Teknolojik gelişmelerin akademisyenlerin bilgi arama alışkanlıklarına olan etkisini incelemek,
- Elde edilen bulguları, akademisyenlerin bilgi arama stratejilerini geliştirmek ve bilimsel bilginin daha etkili bir şekilde yayılmasını sağlamak için kullanmak.

Bu amacın gerçekleştirilmesi, akademisyenlerin bilgi arama süreçlerini anlamak ve iyileştirmek için önemli bir adım olacaktır. Ayrıca, elde edilen bulgular, akademik

çevrelerde bilgi erişimi ve paylaşımını artırmak için uygulanabilir stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

1.3. Araştırma Soruları ve Hipotez

Bu çalışma, Munzur Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi arama davranışlarının çeşitli faktörler tarafından etkilendiğini ve bu davranışların akademik başarı ve bilimsel keşifler üzerinde önemli bir rol oynadığını öne sürmektedir. Özellikle, teknolojik gelişmelerin, akademisyenlerin bilgi arama alışkanlıklarını ve tercihlerini nasıl değiştirdiğini ve bu değişikliklerin araştırma süreçlerine olan etkisini incelemek hedeflenmektedir.

Araştırma soruları:

- Akademisyenlerin, elektronik kaynak kullanımı bakımından bilgi, beceri ve ilgileri nelerdir?
- Akademisyenlerin bilgi arama davranışı sırasında kullandıkları bilgi kaynakları türleri nelerdir?
- Akademisyenler bilgi arama davranışı sırasında hangi tür bilgi kaynağına daha fazla eğilim göstermektedir?

Araştırmanın hipotezi; "Munzur Üniversitesi akademisyenleri dijital teknolojilerin etkisiyle bilgi arama süreçlerinde elektronik bilgi kaynaklarını daha yoğun kullanmaktadırlar" biçiminde oluşturulmuştur.

1.4. Araştırma Yöntemi ve Veri Toplama Tekniği

Çalışmada betimleyici araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan betimleme yöntemi, var olan nesne ya da olguların ne olduğunu açıklamaya çalışır, nesne ya da olgunun mevcut durumunu ifade eder. Bilimsel etkinlikler betimleme işlemi ardından başlar, etkinlikleri ve aralarındaki ilişkiyi anlayabilme olanağı sunar (Kaptan, 1995, s. 59).

Araştırmada, konu ile ilgili yerli ve yabancı literatür incelenmiş; araştırmanın evrenini oluşturmak amacıyla Munzur Üniversitesi Rektörlüğü ile iletişime geçilerek gerekli izinler alınmış; çalışma kapsamında yapılacak olan anket formu etik kurul onayı aldıktan

sonra ilgili evrene e-posta olarak gönderilerek uygulanmış, toplanan veriler analiz edilmiştir.

Çalışmada kullanılan anket formu, ana başlıklar altında konulara göre sınıflandırılmıştır. Ankette kullanılan soru tipleri çoktan seçmeli ve birden çok seçeneğin önem/kullanım sırasına göre sıralandığı kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır.

Çalışmada kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümdeki sorular demografik akademisyenlerin özelliklerine ilişkindir. İkinci bölümde akademisyenlerin bilgi arama davranışları ile ilgili sorular sorularak bilgi arama davranışları belirlenmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde akademisyenlerin internet kullanımları ile ilgili sorular yer almaktadır.

Çalışmada kullanılan anket hazırlanırken şu işlemler yürütülmüştür:

- Anketin yapılacağı kullanıcı grubunun sayısı Munzur Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığından alınmıştır.
- Rektörlükten izin alınarak, ilgili bölüm sekreterleri aracılığı ile anket formları e-posta yoluyla tüm akademisyenlere ulaştırılmıştır.
- E-posta yoluyla iletilen ankete yapılan dönüşler evrene ilişkin sayı ile karşılaştırılarak en yüksek katılımın sağlanması için girişimlerde bulunulmuştur.
- Cevaplanan anketler, SPSS 11.5 istatistik programı ile çözümlenmiştir.

1.5. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmada, Munzur Üniversitesindeki akademisyenlerinin bilgi arama süreçleri incelenmiş ve bilgi arama davranışını etkileyen nedenler saptanmıştır. Özellikle, bilgi kaynaklarının, bilgi merkezlerinin ve bilgi teknolojilerinin bilgi arama davranışları üzerindeki etkisi, araştırmanın ana odak noktalarını oluşturmuştur. Çalışmada, Munzur Üniversitesindeki akademisyenlerinin bilgi arama davranışları, arama yöntemleri bağlamında detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Araştırmanın evrenini Munzur Üniversitesinde görev yapan 489 akademisyen oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alınmamış; tüm evren üzerinde çalışma gerçekleştirilmiştir. Anket formu, Munzur Üniversitesinde görev yapan 489 akademisyene gönderilmiştir.

1.6. Araştırmanın Düzeni

Çalışma, dört bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölüm olan giriş bölümünde; araştırmanın önemi, amacı, soruları ve hipotezi, araştırma yöntemi ve veri toplama tekniği, kapsamı ve düzeni hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde; ihtiyaç kavramı, insanların temel ihtiyaçları, bilgi ihtiyacı, akademisyenlerin bilgi ihtiyaçları, bilgi arama davranışı, davranış ve davranış gelişimindeki etkenler, bilgi arama davranışı, bilgi arama davranışını etkileyen sebepler, bilgi merkezlerindeki bilgi arama davranışları, akademisyenlerin bilgi arama davranışları ve bilgi arama modelleri açıklanmıştır. Ayrıca literatürde akademisyenlerin bilgi arama davranışlarıyla ilgili çalışmalar incelenmiştir.

Üçüncü bölüm; Munzur Üniversitesinde görev yapan akademisyenlerin bilgi gereksinimlerine ve bilgi arama davranışlarına ilişkin uygulanan anket sonuçlarını içermektedir. Bu bölümde akademisyenlerin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve meslek), bilgi arama davranışları (araştırma yaparken yararlanılan bilgi kaynakları özelikleri ve türleri, interneti kullanma özellikleri (internetin kullanım süresi, amacı, elektronik kaynaklar ve veri tabanları) ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Dördüncü bölüm ise, çalışmanın sonuç ve önerilerine ilişkindir.

2. BİLGİ GEREKSİNİMLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI

2.1. Bilgi Gereksinimi

2.1.1. Gereksinim Kavramı

İnsanoğlunun hayatını idame edebilmesi için çeşitli ihtiyaçları bulunmaktadır. Bireylerin gereksinimleri, cinsiyet, yaş, sosyal statülerine göre değişiklik göstermektedir. Gereksinimler bireylere göre değişiklik gösterirken, her bireyin gereksinimleri olduğu gerçeği hiçbir zaman değişmemektedir. İnsanın içinde bulunduğu ortam, biyolojik ve psikolojik şartlar gereksinimleri belirlediği gibi gereksinimlerin ne şekilde karşılanacağını da belirlemektedir (Uçak, 1997a, s. 46-47).

Gereksinim kavramı, kişisel veya işle ilgili belirsizliklerin fark edilmesi ve kabul edilmesidir. Bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışı, kullanıcı çalışmalarında önemli bir husustur ve sıklıkla incelenen karmaşık konulardan biridir. Bilginin doğasından kaynaklanan kavramsal karmaşa, bu alanlardaki çalışmaları da etkilemeye devam etmektedir. Diğer bir deyişle bireyin içinde bulunduğu şartların, bir işin yerine getirilmesine uygun olmaması, problem çözmeye veya var olan belirsizliği ortadan kaldırmaya yetmemesi, bütün bu etkinlikler için gerekli bilgiye sahip olunmaması halidir (Özlük, 2006, s. 66).

Gereksinim, bireylerin hedeflerine ve amaçlarına ulaşma yolunda adım atmasını sağlayan bir dürtüdür. Dolayısıyla insanlar hayatını idame sürecinde gereksinim duyduğu şeye yönelir ve gereksinimini giderme yoluna girerler. Günlük hayatta çeşitli gereksinimlerle karşı karşıya kalan insanoğlunun gereksinimlerini ihtiyaçlarıyla bireysel iradesi belirlemektedir ve gereksinimler insanın yaşadığı sürece sürekli olarak yenilenmektedir. Bireylerin ihtiyaç duyduğu ana gereksinimler hayatta kalma isteğiyle birlikte neslinin devamlılığını sağlama, sevme-sevilme ve ölüm içgüdüsüdür. Temel gereksinimlerini sağlayan insanların daha sonra sosyal yaşamın gerekliliği olan bir gruba ait olma, önderlik ve beğenilme gereksinimleri ortaya çıkmaktadır (Aliyev ve Cankorur, 2018, s. 2-3).

Gereksinim, bir ürünün, hizmetin, sürecin veya projenin başarıyla geliştirilmesi veya yönetilmesi için temel öneme sahip bir kavramdır. Bu kavram, bir şeyin sahip olması gereken özellikleri, nitelikleri veya özellikleri ifade eder. Gereksinimler, bir ürünün veya hizmetin kullanıcıların taleplerini ve ihtiyaçlarını karşılaması için belirlenir. Bu nedenle, gereksinimlerin doğru bir şekilde tanımlanması, müşteri memnuniyeti ve ürünün başarısı

için kritik önem taşır. Öte yandan tasarım, geliştirme ve uygulama aşamalarında bir yol gösterici olarak hizmet eder. Bir projenin veya ürünün nasıl olması gerektiğini belirler ve bu hedefe ulaşılmasına yardımcı olur. Bir projenin planlaması ve kaynak yönetimi için temel bilgileri sağlar. Doğru gereksinimlerin belirlenmesi, proje süreçlerinin verimli ve etkili bir şekilde yönetilmesine yardımcı olur. Sonuç olarak, gereksinimler, birçok farklı alanda kullanılan temel bir kavramdır ve bir şeyin başarılı bir şekilde geliştirilmesi veya yönetilmesi için vazgeçilmezdir. Doğru ve eksiksiz bir şekilde tanımlanmış gereksinimler, projelerin ve ürünlerin başarısını belirleyebilir ve kullanıcıların beklentilerini karşılamak için kritik bir rol oynar (Baysal ve Tekarsalan, 2004, s. 157).

Gereksinim kavramına ilişkin çalışmalardan anlaşılacağı üzere, insanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi için gereksinim duyduğu ihtiyaçları, cinsiyet, yaş, sosyal statüye vb. faktörlere göre değişiklik gösterse de ihtiyaçların varlığı değişmez bir gerçektir. Gereksinimler, bireylerin hedeflerine ulaşma yolunda bir dürtü görevi görmekte ve bu ihtiyaçlar biyolojik ve psikolojik şartlara göre belirlenmektedir. Bilgi gereksinimi ve arama davranışı, kullanıcı çalışmaları açısından önemlidir. Doğru tanımlanmış gereksinimler, bireyin ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşmasındaki en önemli adımdır. Doğru bilgi arama davranışı ise bilgiye erişimde ve gerekli bilginin verimli kullanımında son derece önemlidir

2.1.2. İnsanın Temel Gereksinimleri

İnsan yaşayan ve dinamik bir varlık olması nedeniyle ihtiyaçları da sürekli değişiklik göstermektedir. Değişen ve sürekli gelişen gereksinimlerin gözden geçirilerek buna yönelik bir yönetim mekanizması oluşturulmalıdır.

İnsana yönelik gereksinimler ilk kez Maslow'un "Motivasyon" kuramında incelenmiştir. Gereksinimleri öncelik sıralamasına göre inceleyen Maslow, ihtiyaçların önceliğine göre pramit üzerinde sıralamıştır. Pramidin en üstünden altına doğru şu ihtiyaçlar yer almaktadır: Fizyolojik gereksinimler, güvenlik ihtiyacı, sosyal gereksinimler, takdir/saygı ve nihayetinde bireyin kendini gerçekleştirme ihtiyacı (Çoban, 2021, s.114).

- **Fizyolojik İhtiyaçlar:** Maslow'un ihtiyaçlar kuramının ilk aşamasını fizyolojik ihtiyaçlar oluşturur. Fizyolojik ihtiyaçlar insanın yaşamını idame edebilmesi için ihtiyaç duyduğu temel gereksinimlerdir. En temel şartları barındıran bu gereksinimler insanlarının vücudunun sağlıklı çalışması ve bireyin sağlıklı bir yaşam sürebilmesi

için gereklidir. Beslenme, su, uyku, temizlik, hijyen, hava ve solunum vb. gereksinimler bu başlık altında yer almaktadır (Kula ve Çakar, 2015, s.196).

- **Güvenlik İhtiyacı:** Temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan bireylerin güvenlik gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Can, aile, mülkiyet ve ahlaki güvenlik vb. gereksinimler güvenlik gereksinimleri arasında yer almaktadır. Güvenlik gereksinimleri bireylerin hem fiziksel güvencesini karşılayan hem de bireyleri psikolojik olarak rahatlaması için gereklidir (ve Coşkun, 2019, s. 793-794).

- **Sosyal İhtiyaçlar:** Bu aşamada, sevgi, bağlılık, sosyal yakınlık ve dostlukların oluşturulmasıyla ilgili sosyal aidiyet ihtiyaçları ortaya çıkar. Toplumsal bir varlık olan insanın sosyal hayatlarında geliştirdikleri ilişkilerini ve sosyalleşme ihtiyaçlarını ifade eder. Bu gereksinimler, bireylerin yaşamlarında sosyal bağlar kurmaları, bir topluluğa aidiyet hissetmeleri ve psikolojik refahlarını korumaları için önemlidir (Tekke, 2019, s.1706).

- **Değer verilme/saygınlık İhtiyacı:** Saygınlık gereksinimi, bireyin sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarından biridir. Bireyler içinde bulunduğu toplumda değerli, kabul görmüş ve önemli hissetmek ister. Saygınlık gereksinimi, bireyin toplum içindeki konumunu, statüsünü ve kabul görmesini sağlar. Bu ihtiyaçlarını karşılayan bireyin kendisine olan saygısı da artar ve toplumsal ilişkileri güçlenir. Öte yandan saygınlığı artan bireyin yaşamdan aldığı haz da yükselir. Sonuç olarak, saygınlık gereksinimi, bireyin kendini değerli ve kabul görmüş hissetmesi için önemli bir psikolojik ihtiyaçtır (Şengöz, 2022, s. 171).

- **Kendini Gerçekleştirme İhtiyac**ı: Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde tanımlanan "Kendini Gerçekleştirme" terimi, bireyin diğer ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra geldiği süreci ifade eder. Kendini gerçekleştirme süreci, bireyin fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını tatmin ettikten sonra, yüksek düzeyde kişisel büyüme, öğrenme, yaratıcılık, potansiyelinin farkında olma ve yaşamın anlamını keşfetme ihtiyacını ifade eder. Diğer bir deyişle kişinin olabileceğinin en iyisi olması çabasıdır (Tekke, 2019, s.1706).

2.1.3. Bilgi Gereksinimi

Bilgi gereksinimi, bireyin veya bir organizasyonun belirli bir amacı sağlamak, karar vermek, sorunları ortadan kaldırma veya amaçlarını yerine getirmek için gereksinimi olan bilgiyi ifade eder. Bilgi ihtiyacını belirleyen çok fazla değişken bulunmaktadır. Bireyin ihtiyacı, kişisel, mesleki, akademik, toplumsal vb. alanlarda olabilir. Bilgi gereksinimi dinamik bir kavramdır ve teknolojik gelişmeler, toplumsal ihtiyaçlar ekonomik şartlar ve kişinin kendisinden kaynaklanan gerekçelerden etkilenir (Uçak, 1997b, s. 317-318).

Bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışı, kullanıcı araştırmalarında sıkça üzerinde durulan, karmaşık konular arasındadır. Bilginin doğasından kaynaklanan kavramsal karmaşa, bu alanlardaki çalışmalarda da devam etmektedir. Başka bir deyişle, bir kişinin karşılaştığı şartlar görevi yerine getirmek için uygun değilse, sorunları çözmek veya belirsizliği gidermek için yeterli değilse ve gereken bilgiye sahip değilse, bu durum ortaya çıkar (Uçak, 1999, s. 116).

Bilgi gereksinimi, bireyin yaşamında kişisel ve toplumsal belirsizliklerini tanıması ve kabul etmesidir. Bireyin ihtiyacı olan bilgiyi nasıl ve nereden alınacağıyla bu bilginin güvenilir ve geçerli olup olmadığını değerlendirme süreçlerinin tamamı, bilgi gereksinim ortaya konması sonucunda ortaya çıkar. Ortaya çıkan bilgi gereksiniminin tanımlanabilmesi kişinin daha doğru karar vermesi ve sorunlarını daha iyi çözmesine yardımcı olabilir (Köse, 2011, s. 40-41).

Bilgi gereksinimi, kişileri veya organizasyonların belirli bir hedefe ulaşmak için bilgiye olan ihtiyacını ifade eder. Bu gereksinim, kişinin karar vermesi, sorununu çözmesi, bir görevi yerine getirmesi veya belirli bir hedefe ulaşması gibi çeşitli amaçlarla ortaya çıkabilir (Prasad, 2000, s. 8). Bilgi gereksinimleri kişinin mesleki, kişisel, iş veya akademik yaşamına yönelik olabilir. Bu gereksinimler kişiden kişiye, organizasyondan organizasyona farklılık gösterebilir. Örnek olarak, bir kurum ve işletme sahibi yaptığı işin veya ürettiği ürünün pazar payını genişletmek ve farklı pazar alanları bulmak amacıyla bu alanda bilgiye ihtiyaç duyabileceği gibi eğitim hayatı içerisinde bir öğrenici, yapacağı araştırmaya veya ilgi alanına yönelik olarak derinlemesine bilgiye ihtiyaç duyabilir. Bir doktor, kendisine başvuran hastanın teşhis ve tedavi sürecinde araştırma yapmak amacıyla tıbbi literatüre ihtiyaç duyabilir (Saracevic, Kantor, Chamis ve Trivison, 1988, s. 161-162). Dolasıyla araştırma ve bilgiye ulaşma süreçleri bilgiye olan ihtiyacın ortaya çıkması neticesinde başlamaktadır. Bilgi gereksiniminin tanımlanması, bilgiye erişimi kolaylaştırır. Diğer bir deyişle bilgiyi güvenilir, doğru kaynaklardan elde etmek ve bu

bilgiyi etkili bir şekilde kullanmak için bilgi gereksiniminin tanımlanması oldukça önemlidir (Uçak, 1997b, s. 316).

İçerisinde bulunduğumuz teknoloji çağında, insanların ihtiyaç duydukları gereksinimleri de sürekli değişmektedir. Teknolojik gelişmeler beraberinde hızla değişen ve gelişen ihtiyaçları da doğurmaktadır. Bu ihtiyaç insanoğlunun varlığından bu yana sürekli artış göstermekte olup günümüzde ise en zirve noktadır (Önal, 2008, s. 288-289).

İhtiyaç duyulan bilgi, kitaplar, dergiler, web siteleri, veri tabanları gibi kaynaklardan elde edilebilir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, internet ve dijital platformlar, bilgiye hızlı ve kolay erişimi sağlamıştır. Ancak, bu teknolojik ilerlemeler, doğru ve gereksinim duyulan bilginin tespit edilmesi ve doğruluğu gibi konularda bazı zorlukları da beraberinde getirmiştir. İhtiyaç duyulan bilginin belirlenmesi, kaynakların araştırılması ve profesyonel bir bakış açısıyla incelenmesi, gereksinimlere ilişkin kritik adımlardır (Uçak, 2000, s. 325-326).

Söz konusu bilgilerden hareketle, bilgi gereksinimi bireylerin veya organizasyonların amaçlarına ulaşmak, karar vermek ve sorunları çözmek için ihtiyaç duyduğu bilgiyi ifade eder ve bu gereksinim çeşitli alanlarda ortaya çıkabilir. Bilgi gereksinimi dinamik bir kavramdır; teknolojik gelişmeler, toplumsal ihtiyaçlar ve ekonomik şartlardan etkilenir. Bilgi arama davranışı, kullanıcı araştırmalarında sıkça ele alınan karmaşık bir konudur ve bilgi gereksiniminin doğru tanımlanması, bireylerin ve organizasyonların daha etkili kararlar almasına ve sorunlarını çözmelerine yardımcı olur. Teknolojik ilerlemeler, bilgiye erişimi kolaylaştırmış olsa da, güvenilir ve doğru bilgiye ulaşma zorluklarını da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, bilgi gereksinimlerinin doğru belirlenmesi, bilgiye erişimi ve etkili kullanımını sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. İnsanların bilgi ihtiyaçları, içinde bulunduğumuz teknoloji çağında hızla değişmekte ve bu değişim, bilgiye olan gereksinimlerin sürekli olarak evrilmesine yol açmaktadır. Ayrıca bilgiye ulaşmak için kullanılan kaynaklar da çeşitlilik göstermekte ve bu kaynakların profesyonel bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çıkarımlar, bilgi gereksinimlerinin tanımlanması ve karşılanmasının bireyler ve organizasyonlar için giderek daha önemli hale geldiğini göstermektedir.

2.1.4. Akademisyenlerin Bilgi Gereksinimleri

Araştırmacıların bilgi gereksinimleri, çalıştıkları alan, projeleri ve hedefleri gibi faktörlere bağlı olarak büyük ölçüde değişebilir. Araştırmacılar, bilgi ihtiyacı olan her birey gibi farklı bilgi kaynaklarından beslenmektedir. Araştırmacıların bilgi gereksinimleri, araştırma yaptıkları alana, konulara, üzerinde çalıştıkları projelere göre değişebilir. Her araştırma alanı, konusu diğerlerinden farklı bilgi gereksinimine ihtiyaç duyabilir.

Araştırmacıların bilim dünyasına katkıları, bilgi gereksinimleriyle sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Bilgi gereksinimi, araştırmacıların çalışmalarını derinleştirmesine, yeni bilgilerin keşfine ve bilimsel verilerin geliştirilmesine olanak tanır. Yeni araştırmalar ve bulgular, bilim dünyasındaki mevcut bilgi havuzunun genişlemesine önemli ölçüde katkıda bulunur. Araştırmacının ihtiyaç duyduğu bilgi, çalışılan konunun kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlar ve yeni bilgilerin keşfini teşvik eder. Bilgi gereksinimi, araştırmanın yürütme aşamasında başarının temelini oluşturur. Bilgi eksikliği, araştırmacının verimliliğini ve çalışmasının değerini etkileyebilir. Dolayısıyla, bilgi gereksinimi, araştırmacının çalışmasının niteliğini artırarak önemli verilerin keşfedilmesine ve bilim dünyasına katkıda bulunulmasına olanak tanır (Liu, 2005, s. 701).

Bilgi kaynaklarının büyük oranda dijital platforma aktarılması günümüz dünyasında gelişen teknolojinin en önemli kazanımları arasındadır. Bilginin dijital platformda üretilmesi, saklanması, düzenlenmesi ve ihtiyaç duyulduğunda yine aynı platformdan erişilebilmesi araştırmacıların da davranışlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Dijital gelişmeler, bilginin hızlı artışı, kullanıcıların bilgiye erişme ve kullanma süreçlerinde geçirdiği zaman ile dijital platformların bireylerin bilgi arama alışkanlıkları üzerindeki etkisi, bilgi arama davranışı çalışmalarını önemli hale getirmiştir (Ocholla, 1998, s. 85-86).

Dijital ortamdaki bilginin varlığı, dijital bilgi okuryazarlığını gerektirmektedir. Dijital bilgi okuryazarı araştırmacıların büyük bilgi yığınları arasında ihtiyaç duyulan bilgiyi bulma ve kullanabilme gücü de artmaktadır. Dijital bilgi-okuryazarlığı sayesinde ortaya çıkabilecek zorluklar ve olumsuzluklar rahatlıkla aşılabilmektedir (Liu, 2005, s. 702).

Araştırmacılar, çalışma alanlarıyla ilgili bilgiye duydukları gereksinimler doğrultusunda yönlendirilirler. İnternet ve bilgisayar gibi kaynaklar, bilgi açısından zengin olabilir ancak her bilgi kaynağı araştırmacının kendi gereksinimleri ve merakı kadar bilgi sunar.

Araştırmacılar, diğer bilgi ihtiyacı duyan gruplardan farklıdırlar; çünkü genellikle kendi zihinsel çerçeveleri içinde çalışırlar. Araştırmacılar, çalışmalarını derinleştirmek ve yeni bilgiyi keşfetmek için kendi alanlarında yoğunlaşırlar. Ancak, bu odaklanma bazen farklı bakış açılarından yararlanma imkânlarını azaltabilir. Bu nedenle, araştırmacılar, kendi zihinsel çerçeveleri içinde çalışırken, evrensel bilgiye olan bakış açılarını genişletmek için farklı perspektiflere açık olmalıdırlar (Kakai, Ikoja-Odong ve Kigongo-Bukenya, 2004, s. 17).

Araştırmacıların bilgi gereksinimi, çalışmalarına başlamalarıyla birlikte ortaya çıkar ve her aşamada farklı ihtiyaçlar doğurur. Araştırmacılar, inceleyecekleri alana yönelik mevcut literatürü detaylı bir şekilde incelemek zorundadırlar. Literatür incelemesi, daha önce yapılan çalışmaları anlamalarına ve kendi çalışmalarını bu temelde tasarlamalarına yardımcı olur. Ayrıca, literatürdeki boşlukları ve yeni keşfedilmesi gereken sorunları tanımlamak da bu kategoriye girer. Bu literatür araştırma alanları arasında akademik makaleler, kitaplar, tezler, raporlar ve diğer bilimsel kaynaklar bulunur. Araştırmacılar ayrıca, projelerini etkili bir şekilde yürütmek için uygun araştırma yöntemlerini ve tekniklerini bilmelidirler. Araştırma tasarımı, veri toplama ve analiz teknikleri bu kategoriye girmektedir. Bir araştırma projesi için uygun veri toplama veya mevcut verilerin analizi, araştırmacıların bilgi gereksinimlerinden biridir. Bu, kamu veri tabanlarına, anket sonuçlarına, deney verilerine veya diğer veri kaynaklarına erişim gerektirebilir. (Krikelas, 1983, s. 10-11).

Araştırmacılar, çalışmaları sırasında ortaya çıkan bilgi gereksinimlerini karşılamak için kütüphaneler, araştırma kurumları, veri tabanları, bilimsel dergiler, seminerler, konferanslar ve diğer bilgi kaynaklarına erişirler. Bilgi gereksinimleri doğru tespit edildiğinde ve bu ihtiyaç tam karşıladığında bilim dünyasına katkıda bulunabilirler ve araştırmalarının başarısını artırabilirler. Bu nedenle, araştırmacılar için bilgi gereksinimlerini anlamak ve bu gereksinimleri karşılamak büyük bir öneme sahiptir (Gralewska-Vickery, 1976).

Bilgi gereksinimi bireylere ve bağlı birçok değişkene bağlı olarak farklılık göstermektedir. Akademisyenlerin bilgi gereksinimleri de çalıştıkları alan, projeleri ve hedeflerine göre büyük ölçüde farklılık gösterir ve bu gereksinimler, bilim dünyasına yaptıkları katkılarla yakından ilişkilidir. Bilgi gereksinimleri, araştırmalarının derinleştirilmesine, yeni bilgilerin keşfine ve mevcut bilimsel verilerin geliştirilmesine olanak tanır. Dijital bilgi kaynaklarının artması, bilgiye erişimi kolaylaştırmıştır, ancak bu kaynaklara erişilebilmesi, doğru ve verimli kullanılabilmesi dijital bilgi

okuryazarlığını zorunlu kılmaktadır. Araştırmacılar, bilgi gereksinimlerini doğru tespit ettiklerinde ve bu ihtiyaçlarını karşıladıklarında bilim dünyasına önemli katkılar sağlayabilirler ve araştırmalarının başarısını artırabilirler. Bu nedenle, bilgi gereksinimlerini anlamak ve karşılamak, araştırmacılar için büyük bir öneme sahiptir.

2.2. Bilgi Arama Davranışı

2.2.1. Davranış ve Davranış Gelişimindeki Etkenler

Bireyin davranış gelişimi, birçok etkenin sonucunda ortaya çıkar. Davranış, biyolojik ve çevresel etkenlerin karmaşık bir etkileşiminin sonucudur. Bireyin maruz kaldığı çevresel faktörlerle birlikte biyolojik etmenler, davranışları ve kişilik özelliklerini etkileyebilir. Davranışları etkileyen en önemli unsurlar arasında yer alan genler ebeveynlerden çocuklara geçen kalıtım unsurlarıdır. Çevresel faktörler de bireyin aile hayatından başlamak üzere hayatı boyunca davranışlarını belirleyen ana unsurlar arasındadır (Engin, Calapoğlu, Seven ve Yörük, 2008, s. 38)

Biyolojik etmenler arasında yer alan genler, kişinin zekâ düzeyi, duygusal tepkileri, eğilimleri ve hatta bazı psikiyatrik bozukluklar gibi birçok özelliğini belirlemede rol oynar. Genetik; tıp, biyoloji ve psikoloji gibi alanlarda önemli bir rol oynamaktadır. Son zamanlarda, psikoloji alanında da genetik üzerine yapılan araştırmalara ilgi artmıştır. Bu ilgi sonucunda, davranışsal genetik adı verilen yeni bir çalışma alanı ortaya çıkmıştır. Eğitim bilimi de psikoloji ve davranışsal genetikten elde edilen bulgulardan faydalanmaktadır. Bu nedenle, çocuk eğitimi açısından davranışsal genetik alanının bulguları oldukça önemlidir. Tüm canlılarda, türler arası ve bireyler arası farklılıklar gözlemlenmektedir. İnsanlar da bu farklılıklardan etkilenir; genel tür davranışlarına ek olarak, her bireyin kendine özgü davranış özellikleri vardır. Davranışsal genetik çalışmaları, bireyin sahip olduğu yeteneklerin genler aracılığıyla anne ve babadan potansiyel olarak miras alındığını göstermektedir. Dolayısıyla genetik miras, bir bireyin davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür (Sağlam, 2001, s. 212).

İnsanların davranışlarını belirleyen ikinci çatı unsur, çevresel faktörlerdir. İnsanın hayatının ilk döneminde karşılaştığı ve hayatı boyunca en çok etkileşim içerisinde olduğu ailesi davranışlarını büyük ölçüde etkileyen bir faktördür. Aile içi ilişkiler, ebeveyn tutumları ve ailenin genel dinamikleri, çocukların davranışlarını şekillendirir. Örneğin,

sevgi dolu bir aile ortamı, çocukların duygusal gelişimini olumlu bir şekilde etkileyebilir. Daha sonra bireyin etkileşim içerisinde bulunduğu arkadaşları, okul, işyeri ve toplum gibi sosyal ortamlar da davranışlar üzerinde etkilidir. Bu çevresel faktörler, sosyal becerileri, değerleri ve normları şekillendirir. İçinde yaşadığı ailenin ve toplumun kültürel değerleri, toplumsal normları bireylerin davranışlarını büyük ölçüde etkiler (Westbrook, 1993, s. 545).

Farklı kültürlerde kabul edilen davranışlar ve değerler, bireylerin davranışlarını şekillendirir. Öte yandan insanlar hayatları boyunca farklı deneyimler yaşar ve bu deneyimler sonucunda farklı şeyler öğrenirler. Bu deneyim ve öğrenimler yoluyla davranışlar geliştirilir. Olumlu deneyimler, istenmeyen davranışların azaltılmasına ve olumlu davranışların teşvik edilmesine yardımcı olabilir. Bireyin yaşadığı travma veya aşırı stres, davranışları önemli ölçüde etkileyebilir (Özsoy ve Yıldız, 2014, s. 4-5). Dolayısıyla davranış gelişimini anlamak için biyolojik ve çevresel etkenlerin etkileşimini göz bir arada düşünmek gerekmektedir. Her birey, genetik mirasıyla birlikte çevresel faktörlerin etkisi altında büyür ve davranışları geliştirir. Bu faktörlerin karmaşıklığı, her bireyin davranışlarının benzersiz olduğunu ve bireyler arasındaki farkların anlaşılması için çok çeşitli faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiğini göstermektedir (Zwart, 2009, s. 125-126).

Bu tanımlamalardan yola çıkarak bireyin davranış gelişimi, biyolojik ve çevresel etkenlerin karmaşık etkileşimi sonucunda oluştuğu söylenebilir. Genler, bireyin zekâ düzeyi, duygusal tepkileri ve eğilimleri gibi özelliklerini belirleyerek davranışlarını etkiler. Çevresel faktörler de bireyin davranışlarını belirlemede önemli bir rol oynar. Aile içi ilişkiler, ebeveyn tutumları ve sosyal ortamlar, bireyin davranışlarını şekillendirir. Kültürel değerler ve toplumsal normlar da bireyin davranışlarını etkiler. Dolayısıyla davranış gelişimini anlamak için biyolojik ve çevresel etkenlerin etkileşimini birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Her birey, genetik mirası ve çevresel etkiler altında büyür ve benzersiz davranışlar geliştirir. Bu nedenle, bireyler arasındaki farkları anlamak için çeşitli faktörlerin göz önünde bulundurulması önemlidir.

2.2.2. Bilgi Arama Davranışı

İnsanoğlunun yaşamını sürdürebilmesi ve karşılaştığı sorunları aşabilmesi için en doğal gereksinimi her zaman bilgi olmuştur. İhtiyaç duyduğu bilgiyi arama ve gereksinim duyduğu verilere ulaşma davranışı da sürekli gelişerek artmıştır.

Günümüz dünyasında gelişen teknolojiyle birlikte kullanıcı istekleri, bilgi arama davranışları, kullanıcıların yöneldikleri kaynaklar gibi birçok alanda da değişimler gözlenmektedir. Her dönemin bilgi ihtiyacı değiştiği gibi bilgi arama davranışı da değişmekte ve çeşitlilik kazanmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve internetin kullanımıyla basılı kaynaklara olan talep azalmıştır. İnternet, tarama ve bilgi ihtiyacını gidermede yoğun olarak kullanılan bir araç haline gelmiştir. Bu nedenle de bilgi hizmetleri, var olan kaynaklarını dijitalleştirerek kullanıcılarına sunmaya başlamış ve böylece kullanıcı kitlesini kaybetmeden varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir (Uçak, 1997a, s. 50-51).

Bilgi arama davranışı, etkili ve kaliteli bir problem çözme sürecinin hayati bir parçasıdır. Bu bağlamda, farklı bilgi arama davranışı modelleri geliştirilmiştir ve çoğu, bu eylemi bireysel olarak ele almıştır. Bir ülkenin ilerlemesi ve modernleşmesi, o ülkedeki bilim insanları, yöneticiler, eğitimciler ve diğer sektörlerde çalışan bireylerin çabalarının yanı sıra, o ülkenin bilgi üretme, edinme, paylaşma ve kullanma alışkanlıklarıyla da ilişkilidir. Günümüzde, her toplumun teknolojik, ekonomik ve siyasi gelişimine katkıda bulunan liderlerin yanı sıra bilim insanlarının da önemli bir rolü vardır. Bu nedenle, genellikle bilim insanlarından oluşan bir entelektüel grup, toplumsal ilerlemenin yollarını ve yöntemlerini belirleyerek ülkelerin bilimsel ve teknolojik gelişimini sağlamaktadır. Sosyal hayat içerisinde ortaya çıkan bilgi gereksinimi ve öğrenme güdüsü insanları bilgi arama davranışına teşvik etmektedir. Bilgi arama davranışı bireyin ihtiyaç duyduğu bilgiyi bulma çabasının sonucudur. Bu süreç iki aşamalı bir süreç olup ilk aşamasını bilgi gereksinimi, ikinci basamağını ise bilgi arama davranışı oluşturmaktadır (Özlük, 2006, s. 81). Bilgi arama davranışı ortaya çıkan bilgi ihtiyacına göre değişmekle beraber birçok faktörden de doğal olarak etkilenmektedir. Örneğin, bilgi ihtiyacı duyan kişinin içerisinde bulunduğu toplumun sosyal, politik yapısı, ekonomik sistemi ve bireyin kişisel özellikleri bilgi arama davranışını etkilemektedir. Öte yandan bilgi arama davranışında, kişinin mesleği, ırkı ve diğer sosyo-kültürel özellikleri de güçlü ön belirleyicilerdir (Tanrıkulu, 2006, s. 24-25).

Bilgi arama davranışı ile görevler ve gerektirdiği işler arasında etkileşim vardır. Bilgi gereksinimi kişinin rol aldığı ölçüde artar. Bir meslek grubuna bağlı olan kişinin bilgi gereksinimini meslek özellikleri, kişinin yaşı, kariyer düzeyi, uzmanlık alanı etkiler. Ayrıca bilgi gereksiniminin önemi, aciliyeti, beklenmedik oluşu, güçlülük derecesi de dikkate alınmalıdır (Najjari, 2010, s. 56).

Bilgi arama davranışı meslek gruplarının ihtiyaçlarına göre değişmekle beraber aynı meslek grubu altında yer alan branşlara göre de değişiklik göstermektedir. Akademik camia içerisinde her bir branşın bilgi ihtiyacı değişkenlik göstermekte olup farklı branşlarda araştırma yapan bireylerin beklentileri de değişmektedir. Bireyin çalışma yaptığı akademik disiplin bilgi gereksinimini, bilgi kanallarının seçimini, kaynak çeşitlerini, elektronik imkânlardan faydalanmayı, kütüphane kullanım ihtiyacını, konferans ve toplantılara katılımını etkilemektedir (Uçak, 1997a, s. 58-59).

Bilgi arama davranışı, insanın doğasında olan bir davranıştır ve fark edilen bir bilgi ihtiyacının karşılanması amacıyla gerçekleştirilen bireysel etkinliklerin bütününü ifade eder. İnsanlar, bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli eylemler ve davranışlar sergilerler. Bu farklı davranışlar, bilgi arama sürecinde ortaya çıkar ve "bilgi arama davranışı" olarak tanımlanır. Merak eden ve sürekli bilgi ihtiyacı duyan insanlar, doğası gereği bu davranıştan vazgeçemezler (Rouse ve Rouse, 1984, s. 129-130).

Bilgi ihtiyaçlarının karşılanması veya karşılanmaması, bireyin kendi ihtiyaçlarını tanıma ve bu ihtiyaçları daha sonra uygun terimlerle ifade etme becerisine bağlıdır. Bilgi arama davranışı, bireylerin özelliklerine, bulundukları ortama, araştırdıkları konuya ve diğer birçok değişken faktöre bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bir bireyin bilgi arama modeli, çeşitli faktörlerin etkileşimiyle şekillenir. Bu faktörler arasında bireyin geçmişi ve özellikleri, karşı karşıya kaldığı bilgi ihtiyacının niteliği ve türü, kullanılabilir bilgi sağlayıcıların türü, bu sağlayıcıların bir talebe yanıt verme yeteneği veya daha fazla bilgi sağlayıcısının ihtiyaçlarına yanıt verme yeteneği gibi faktörler yer alır. Bu faktörler, bireyin bilgi arama sürecinde hangi kaynaklara başvuracağını, hangi arama stratejilerini izleyeceğini ve hangi bilgiyi değerlendireceğini belirler. Dolayısıyla, bilgi arama davranışı karmaşık bir süreçtir ve birçok değişkene bağlı olarak farklılık gösterebilir (Ocholla, 1998, s. 90-91).

Bilgi arama, tüm insanlar tarafından gerçekleştirilen temel bir faaliyettir ve belirli bir davranış yoluyla ortaya çıkar. Ayrıca, bilgi arama, bilgi aramayı kolaylaştırmaya çalışan akademik kütüphaneciler için en ilgi çekici olanı bilimsel çalışmanın bir yönüdür. Kullanıcıların bilgi arama davranışı, eğitim, kütüphaneye erişim ve bir kullanıcının bilgi arama konusunda ne kadar süre harcadığına bağlıdır (Liu, 2005, s. 701).

Bilgi arama davranışı, kişinin ihtiyacı olan bilgiyi araştırma ve bulma sürecinde gerçekleştirdiği düşünsel ve eylemsel faaliyetlerdir. İhtiyaç duyulan bilgi bazen tam anlamıyla karşılanmakta, bazen de karşılanamamaktadır. Bilgi ihtiyacı karşılanması

durumunda bilgi arama davranışı sonlanır. Fakat ihtiyaç tam anlamıyla karşılanmazsa kişinin ihtiyacı olan bilgiye ulaşma arzusu devam edecektir. Bu yüzden bilgi arama davranışı bir süreçtir ve bu süreç ihtiyaç duyulan bilgiye erişinceye kadar devam etmektedir (Singh ve Satia, 2007, s. 213-214). Kişi bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla süreç içerisinde bir takım davranışlar sergiler. Söz konusu davranışlar da kişiye özgü bilgi davranışı olarak ele alınır (Pettigrew, Fidel ve Bruce, 2001, s. 44).

İnsanların yaşam koşulları, iş gereksinimleri ve kişisel hedefleri değiştikçe, bilgi arama davranışları da değişebilir. Bu, bilgiye erişim ve kullanım süreçlerinin sürekli olarak gözden geçirilmesi gerektiğini gösterir. Bilgi arama, sosyal etkileşimle de yakından ilişkilidir. İnsanlar, bilgiyi paylaşma ve iletişim kurma amaçlarıyla bilgi ararlar. Aynı zamanda, sosyal çevreleri ve arkadaşları bilgi arama sürecini etkileyebilir (Kingrey, 2002, s. 1-2).

Bilgi arama davranışı, bireyin bilgiye erişim ve edinme süreçlerini anlamaya yönelik bir kavramdır. Bu kavram, bir kişinin bilgiye yönelik ihtiyaçlarını, motivasyonlarını ve davranışlarını incelemeyi amaçlar. İnsanlar, günlük yaşamlarında, kişisel veya profesyonel hedeflerine ulaşmak, sorunları çözmek, öğrenmek veya sadece meraklarını gidermek için bilgiye ihtiyaç duyarlar. Bilgi arama davranışı, bu ihtiyaçları karşılamak için bilgiye yönelik eylemleri ve stratejileri içerir. İnsanlar, sorunlarını çözmek, ihtiyaçlarını karşılamak ve yeni bilgi edinmek amacıyla bilgi arayışı eyleminde bulunurlar. Bu davranış genellikle, insanın bakış açısı ve yaşam tarzıyla birlikte ihtiyaçlarını belirler (Kingrey, 2002, s. 4-5).

Araştırmacıların akademik başarıları için bilginin önemi, özellikle bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde yadsınamaz bir gerçektir. Zaman içinde araştırmacılar, çoğunlukla akademik faaliyetleriyle ilgili olarak bilgi bulmayla ilişkilendirilmiş bir davranış biçimi sergilemişlerdir (Liu, 2005, s. 701'den akt. Najjari, 2010, s. 95). Levy (1997, s. 208-209)'ye göre gelişen teknoloji ve teknoloji araçları her ne kadar bilgiye erişimi kolaylaştırmış ve hızlandırmış olsa da en düzenli ve vazgeçilmez bilgi depolarından biri kütüphanedir. Bu nedenle, yıllar içinde kullanıcı bilgi arama davranışındaki değişime ayak uyduran kütüphaneciler, farklı kullanıcı kategorilerinin diline en uygun erişim noktalarını geliştirmekte başarılı olmuşlardır.

Bilgi arama davranışı, kişiye göre değişiklik gösterebilir ve kişisel tercihlere, hedeflere, önceki deneyimlere ve teknoloji ve kaynakların mevcudiyetinden etkilenebilir. Bu, özellikle dijital çağda internet aracılığıyla geniş miktarda bilginin kolayca erişilebilir

olduğu bir dönemde, modern yaşamın vazgeçilmez bir yönüdür. Bilgi arama davranışının anlaşılması, bilim insanları, eğitimciler, kütüphaneciler ve bilgi profesyonelleri için bilgiye erişim ve kullanım süreçlerini iyileştirmeye yardımcı olur (Baysal, Tekarsalan, 2004, s. 102).

Bilgi arama davranışı, genellikle bilgi arama sürecinin bir parçası olarak tanımlanır. Bu süreç, bilgi ihtiyacının belirlenmesi, bilgi kaynaklarının tanımlanması, bilgiye erişim, bilgiyi değerlendirme ve sonunda bilgiyi kullanma aşamalarını içerir. Bu sürecin her aşaması, kişinin bilgiyi etkili bir şekilde elde etmesine ve kullanmasına yardımcı olur. Bilgi arama davranışı, belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleşen bir süreçtir (Kari, 1997, s. 1-2).

Bilgi arama davranışıyla iç içe olan, bireyin bilgi ihtiyacını karşılama sürecini kolaylaştırmakla birlikte doğru bilgi erişimi de sağlayan en önemli faktör bilgi okuryazarlığıdır. Araştırmacı bireylerin bilgi ihtiyacını en iyi şekilde karşılayabilmek için bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmelerini gerekmektedir. Bilgi kaynaklarını değerlendirme, güvenilir kaynakları ayırt etme ve bilgiyi doğru kullanma açısından bilgi okuryazarlığı önemli bir beceridir (Ocholla, 1999, s. 121-122).

Bilgi arama davranışı, insanların bilgiye yönelik ihtiyaçlarını karşılama ve hayatlarını geliştirme yolunda kritik bir rol oynar. Bu davranış, sürekli değişen bilgi ortamında bireylerin bilgiye daha etkili ve bilinçli bir şekilde erişmelerine yardımcı olur. Bu nedenle, bu davranışın anlaşılması ve iyileştirilmesi, kişisel ve toplumsal gelişim için büyük öneme sahiptir (Oyadeyi, 2014, s. 68-69).

Yapılan araştırmalar, bilgi arama davranışının bireyin bilgi gereksinimiyle başlayan ve bu gereksinimi karşılamaya yönelik faaliyetlerini içeren bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu süreç, kişinin içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevreden, mesleki özelliklerine kadar birçok faktörden etkilenir. Bilgi arama davranışı, yalnızca bireysel bir süreç değildir; aynı zamanda toplumsal ilerlemeyi destekleyen önemli bir faktördür. Bireyin bilgi arama davranışı, yaşamsal sorunları çözme ve bilgiye ulaşma gereksinimi doğrultusunda gelişmiştir. Bilgi arama davranışı, kişinin bilgi ihtiyacını karşılamak için yürüttüğü sürekli ve dinamik bir süreçtir. Bu süreç, bilgiye erişim, bilgi değerlendirme ve bilgi kullanımı aşamalarını içerir. Bilgi arama davranışının etkinliği, bireyin bilgi okuryazarlığı becerilerine bağlıdır. Bu beceriler, doğru bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme ve kullanma yeteneklerini kapsar. Dolayısıyla, bilgi arama davranışının

geliştirilmesi ve desteklenmesi, hem bireysel başarı hem de toplumsal ilerleme için hayati öneme sahiptir.

2.2.3. Bilgi Arama Davranışını Etkileyen Nedenler

Bilgi arama davranışı bireyin bilgi ihtiyacı ile başlar. Her bilgi ihtiyacının bir nedeni olduğu gibi bilgi arama davranışının da nedeni vardır. İnsanın her ihtiyacı ve davranışı bir sebebe dayanır. Bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışı, ekonomik, sosyolojik, kültürel, ve teknolojik gibi birçok faktörden etkilenir (Wilson, 1997, s. 553).

Bilgi arama davranışını etkileyen bir dizi faktör vardır. Bu faktörler, bir kişinin ne zaman, neden ve nasıl bilgi aradığını belirler. İhtiyaç duyulan bilgi arama davranışını etkileyen nedenlerin başında yer alır. Çünkü bilgi arama genellikle bir kişinin belirli bir sorunu çözmek, bir projeyi tamamlamak veya merak ettiği bir konuyu araştırmak gibi bir ihtiyaç doğrultusunda başlar. İnsanların bilgiye olan ihtiyacı, bilgi arama davranışının temel itici gücüdür. Motivasyon da bir kişinin bilgi arama davranışını etkileyen önemli bir faktördür. Motive olmuş bireyler, daha fazla bilgiye ulaşma ve sorunlarını çözme konusunda daha istekli olabilirler (Wilson, 2006, s. 659-660).

Öte yandan bilgi kaynakları bilgi arama davranışı sürecinde çok önemli bir faktördür. Kitaplar, makaleler, veri tabanları gibi kaynaklar, bilgi arama sürecini etkiler. Ayrıca kişinin bilgiye erişimini kolaylaştıran teknolojik altyapısı (örneğin, internet erişimi, bilgisayar veya akıllı telefon sahipliği) bilgi arama davranışını etkiler. Daha fazla teknolojik kaynaklar, bilgiye daha hızlı ve kolay erişim sağlar. Teknolojik kaynakların sunduğu kolaylıklarla bu konuda deneyimli veya bilgili kişiler, daha spesifik bilgilere ulaşabilirlerken, daha az deneyimli olanlar daha temel bilgileri arayabilirler (Yuan, 1997, s. 228).

Kişisel ilgi alanları ve tutkular, bilgi arama davranışını büyük ölçüde etkileyebilir. Bir konuyla ilgili büyük bir tutku veya merak, kişiyi daha fazla bilgi aramaya yönlendirebilir. Bireyin etkileşim içinde bulunduğu arkadaşları, aile üyeleri veya meslektaşları gibi sosyal çevreler, bilgi arama davranışını etkileyebilirler. İnsanlar genellikle sosyal çevrelerinden önerileri alır ve bu önerilere göre bilgi arama süreçlerini şekillendirirler. Bu faktörler, bilgi arama davranışının karmaşıklığını yansıtırlar. Her bireyin bilgi arama davranışını etkileyen faktörler farklı olabilir ve bu faktörler, bilgiye erişim ve kullanımı üzerinde büyük bir etkiye sahip olabilir (Teboul, 1994, s. 190)

Günümüzde yeni keşfedilen teknolojiler bilim adamlarını, araştırma alanlarını, bilgi merkezleri ve bilgi arama araçlarını etkilemektedir (Wilson, 2000, s. 49). Geleneksel basılı bilgi kaynaklarının yerini çeşitli elektronik kaynaklar (e-dergiler, çevrimiçi veritabanları ve dijital kütüphaneler) almaktadır. Bu hızlı dönüşümün getirdiği zorluklar da bilgi arama davranışını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu sebeple araştırmacıların bilgi arama davranışları kişiden kişiye, meslekten mesleğe, disiplinden diğer disipline göre farklılık gösterebilmektedir (Lazinger, Bar-Ilan ve Peritz, 1997, s. 513).

Anlaşılmaktadır ki, bilgi arama davranışı da tıpkı bilgi gereksinimi gibi çeşitli faktörlerden etkilenen bir süreçtir. Bu faktörler arasında ekonomik, sosyolojik, kültürel ve teknolojik unsurlar yer alır. Bilgi arama davranışını belirleyen temel etken, bireyin bir sorunu çözmek, bir projeyi tamamlamak veya merak ettiği bir konuyu araştırmak gibi ihtiyaçlarıdır. Motivasyon, kişinin bilgi arama sürecindeki istekliliğini artırırken, bilgi kaynaklarına erişim, teknolojik altyapı ve kişisel ilgi alanları da bu süreci önemli ölçüde etkiler. Sosyal çevre de bireyin bilgi arama davranışında yönlendirici bir rol oynar. Öte yandan modern teknolojilerin etkisiyle bilgi arama araçları ve yöntemleri hızla değişmekte olup, bu değişim bilgiye erişim ve kullanım süreçlerini çeşitlendirmektedir. Sonuç olarak, bilgi arama davranışı bireyin ihtiyaçlarına, kişisel özelliklerine ve çevresel faktörlere bağlı olarak karmaşık ve dinamik bir yapıya sahiptir.

2.2.4. Bilgi Merkezlerinde Bilgi Arama Davranışı

Bir bilgi merkezi, bilgi yönetimi ve bilgi erişimi ile ilgili hizmetler sunan, genellikle kurumsal veya akademik kuruluşlar bünyesinde bulunan bir kurumdur. Bilgi merkezi, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak, bilgiyi toplamak, düzenlemek, depolamak, erişimini sağlamak ve yayınlamak gibi görevleri yerine getirir. Kullanıcılara kütüphane koleksiyonları, veritabanları, dijital arşivler ve çevrimiçi kaynaklar gibi çeşitli bilgi kaynaklarına erişim imkânı sağlar (Kaygusuz, 2004, s. 21).

Akademik kurumlar, kamu kuruluşları, işletmeler ve diğer organizasyonlar için önemli bir kaynağı olan bilgi merkezleri, kuruluşların bilgi yönetimi ve karar verme süreçlerine katkıda bulunmakla birlikte bilgiye erişimi kolaylaştırarak etkili çalışmalarını desteklerler (Besimoğlu, 2007, s. 58-59).

Bilgi merkezlerinde bilgi arama davranışı ise kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için bilgi merkezlerini kullanırken sergiledikleri davranışları ifade eder. Başka bir deyişle

bilgi merkezinde araştırma yapan kullanıcıların bilgiye erişmek, bilgiyi değerlendirmek ve kullanmak için izledikleri süreçtir (Birinci, 2007, s. 31-32). Kullanıcıların bilgi arama davranışı, ihtiyaçlarına, bilgi kaynaklarına ve bilgi merkezinin sunduğu hizmetlere bağlı olarak değişebilir. Kullanıcılar farklı bilgi ihtiyaçlarına sahip olabilirler ve bu ihtiyaçlar farklı bilgi kaynaklarını gerektirebilir. Bilgi merkezlerindeki personel, kullanıcılara uygun kaynakları bulma konusunda yardımcı olabilir ve bilgi arama davranışını destekleyebilir (Yılmaz, 2009, s. 29-30).

Bilgi merkezlerinin sunduğu hizmetler bilgi profesyonelleri için önemli bir alandır. Kullanıcıların ihtiyaçlarına daha iyi yanıt vermek ve bilgiye daha etkili bir şekilde erişmelerini sağlamak için sürekli incelenerek kaynakların güncelliği ve yeterliliği incelemeye tabi tutulmaktadır. Bilgi merkezlerinin sunduğu hizmetlerin ihtiyaca uygunluğu ve yeterliliği kullanıcıların memnuniyetini artırmalarına yardımcı olmaktadır (Arslantekin, 2003, s. 375-376).

Bilgi merkezleri, geniş koleksiyonları yönetirler ve kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak kaynakları sağlamak için bu koleksiyonları etkili şekilde düzenlemelidirler. Kataloglama, indeksleme ve arşivleme süreçlerinin tamamı bilgi merkezlerinin asli görevidir. Söz konusu süreçlerin tamamı kullanıcıların bilgiye kolay ve hızlı bir şekilde erişmelerini sağlamak açısından oldukça önemlidir. Bu, kullanıcıların kaynakları etkili bir şekilde arama, bulma ve erişme süreçlerini içerir (Anameriç, 2005, s. 16-17).

Bilgi merkezlerinin diğer bir görevi ise kullanıcılarına danışmanlık ve rehberlik etmektir. Kullanıcılarına araştırma stratejileri konusunda rehberlik ederek doğru kaynakları bulmalarına yardımcı olurlar. Süreç içerisinde sunduğu hizmetlerle kullanıcıların bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurlar. Süreç içerisinde ilgi okuryazarlığı becerisi kazanan araştırmacıda, kaynakların değerlendirilmesi, bilgiye eleştirel bir yaklaşım geliştirme ve etik bilgi kullanımı gibi konularda farkındalığı oluşmaktadır (Gürdal Tamdoğan, 2009, s. 153-154).

Modern teknolojiyi etkin bir şekilde kullanan bilgi merkezleri kullanıcıların bilgiye erişimini kolaylaştırmaktadır. Teknolojik gelişmeler neticesinde ortaya çıkan dijital kataloglar, online veritabanları, elektronik kaynaklar ve diğer teknolojik araçlar bilgi merkezinin bünyesinde bulunan kaynaklardır. Söz konusu kaynaklar kullanıcıların beklenti ve ihtiyaçlarına yönelik geri bildirimler sayesinde sürekli yenilenmelidir. Bilgi merkezlerinde bilgi arama davranışını anlamak ve etkili bir şekilde yönlendirmek, kullanıcıların bilgiye erişimini ve kullanımını kolaylaştırmaktadır. Bu sayede bilgi

merkezlerinin temel amaçlarından biri olan bilgi sağlama görevini daha etkili bir şekilde yürütülebilmektedir (Üstün, 1994, s. 219-220).

Bilgi merkezleri, kullanıcıların bilgi arama davranışlarını anlamak ve yönlendirmek için önemli bir rol oynarlar. Kullanıcıların bilgiye erişimini kolaylaştırırken, bilgiye ulaşma, değerlendirme ve kullanma süreçlerini iyileştirmelerine yardımcı olurlar. Bu nedenle, bilgi merkezleri ve bilgi arama davranışı arasındaki ilişki, bilgi hizmetlerini etkili bir şekilde sunma açısından önemlidir (Kurulgan, 2013, s. 475-476).

2.2.5. Akademisyenlerin Bilgi Arama Davranışı

Bilgi arama davranışı, bir kişinin ihtiyacı olan bilgiyi aramaya başladığı andan, bulup kullandığı ana kadar olan süreci kapsar. Bu süreç, ihtiyaç duyulan bilgiyi elde etme ve hedefe erişme yöntemidir. Araştırmacının bilgi arama yöntemi, kitaplar, gazeteler, kütüphaneler gibi geleneksel kaynaklarla yapılan aramalardan, bilgisayar ve iletişim sistemleri aracılığıyla küresel olarak gerçekleştirilen araştırmalara kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Wilson, 2000, s. 49'dan akt. Najjari, 2010, s. 393).

Bilgi arama davranışını etkileyen en önemli unsurların en başında araştırmacının mesleği gelmektedir. Bir işin yerine getirilmesi, o işle ilgili bilgiyi gerektirir. İnsanın var olan bilgisiyle, işiyle ilgili gereksinimleri algılayışı arasında farklılıklar, insanın işine karşı duyduğu bilgi gereksinimlerini ortaya çıkarmaktadır. İnsanların işleriyle ilgili bilgi gereksinimlerini algılayıp yorumlamaları, onların daha önce edindikleri bilgilerle, ortaya çıkan bu gereksinimi ilişkilendirme şekillerine bağlıdır. Aynı meslekte çalışan insanların, işlerini ve bilgi gereksinimlerini algılayışları büyük ölçüde benzerlikler göstermektedir (Uçak, 1997a, s. 66-67).

Bilgi arama davranışı ile görevler ve gerektirdiği işler arasında etkileşim vardır. Bir meslek grubuna bağlı olan kişinin bilgi gereksinimini meslek özellikleri, kişinin yaşı, kariyer düzeyi, uzmanlık alanı etkiler. Ayrıca bilgi gereksiniminin önemi, aciliyeti, beklenmedik oluşu, güçlülük derecesi de dikkate alınmalıdır (Najjari, 2010, s. 392-393).

Bilgi arama davranışı meslek gruplarının ihtiyaçlarına göre değişmekle beraber aynı meslek grubu altında yer alan branşlara göre de değişiklik göstermektedir. Akademik camia içerisinde her bir branşın bilgi ihtiyacı değişkenlik göstermekte olup farklı branşlarda araştırma yapan bireylerin beklentileri de değişmektedir. Bireyin çalışma yaptığı akademik disiplin bilgi gereksinimini, bilgi kanallarının seçimini, kaynak

çeşitlerini, elektronik imkânlardan faydalanmayı, kütüphane kullanım ihtiyacını, konferans ve toplantılara katılımını etkilemektedir (Uçak, 1997a, s. 66-67).

Akademisyenlerin bilgi arama davranışları, disiplinleri, araştırma ilgi alanları ve kişisel tercihlerine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Genel olarak akademisyenler, bilimsel araştırmalarını desteklemek ve güncel bilgiye erişim sağlamak için birçok bilgi arama yöntemi ve aracı kullanmaktadır. Çeşitli kütüphane kaynaklarına ve veri tabanlarına erişerek güncel ve güvenilir bilgilere ulaşmaya çalışırlar (Hemminger, Vaughan ve Adams, 2007, s. 2207-2208.).

Araştırmacıların bilgi arama davranışı, bilimsel ve akademik bilginin ilerlemesine ve kendi disiplinlerine katkı sağlayan sistematik ve hedefe yönelik bir yaklaşıma sahiptir. Bu, geleneksel ve dijital araştırma yöntemlerinin bir kombinasyonunu içerir, etik standartlara bağlılık ve kendi alanlarındaki en son gelişmeler hakkında bilgi sahibi olma konusundaki kararlılık içerir. Araştırmacıların bilgi arama davranışları, bilimin ilerlemesi ve yeni bilginin üretilmesi açısından hayati öneme sahiptir (Niu ve Hemminger, 2012, s. 338).

Akademisyenler, araştırma hedeflerine ulaşmak için bilgi ararlar. Bu hedefler, bir tez yazma, makale yayınlama, yeni bir hipotezi test etme veya mevcut bilgiye katkıda bulunma gibi çeşitli amaçları içerebilir. Araştırma hedefleri, bilgi arama davranışını yönlendirir. Araştırmacılar, bilgi aramalarını desteklemek için genellikle çeşitli kaynaklara başvururlar. Bu kaynaklara erişmek ve bunları etkili bir şekilde kullanmak için bilgi arama davranışlarını geliştirirler. İlgili literatürü inceleyerek çalışmalarını mevcut bilgiyle bağlantılı hale getirirler. Bu, benzer çalışmaların sonuçlarını ve yöntemlerini anlamalarına yardımcı olur ve bilgi arama davranışını bilimsel bağlama yerleştirir. Ayrıca araştırma verilerini toplama, analiz etme ve yorumlama süreçlerinde bilgiye ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle, veri toplama ve analiz aşamalarında bilgi arama davranışı kritik bir rol oynar (Devi ve Lawanda, 2023, s. 271-272).

Araştırmacıların bilgi arama davranışı, bilimsel ve akademik bilginin oluşturulması, genişletilmesi ve paylaşılmasında temel bir rol oynar. Bu nedenle, bu davranış biçimini anlamak ve etkili bir şekilde yönlendirmek, bilimsel araştırmayı ve bilgi üretimini geliştirmeye yardımcı olur (Zencir, 2017, s. 887-888).

Alanlarındaki en son gelişmeleri takip etmek ve bilimsel bilgilerini güncellemek için sürekli öğrenmeye ihtiyaç duyan akademisyenler konferanslara katılma, dergileri okuma, yeni araştırma yöntemlerini öğrenme ve diğer araştırmacılarla etkileşimde bulunma gibi

bilgi arama davranışlarında bulunurlar. Bu süreç, araştırmacıların bilimsel soruları yanıtlamasına, bilgi temelini oluşturmasına, veri toplamasına, analiz yapmasına, sonuçlarını paylaşmasına ve disiplinlerine katkıda bulunmasına yardımcı olur. Araştırmacılar için doğru bilgiye erişmek ve bu bilgiyi etkili bir şekilde kullanmak, bilimsel ilerlemenin temelini oluşturur (Tenopir, Christian, ve Kaufman, 2019, s. 18).

Yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır ki, akademisyenlerin bilgi arama davranışı, akademik çalışmalarını desteklemek ve bilimsel bilgiye erişim sağlamak için kullandıkları yöntemler ve süreçleri kapsamaktadır. Bu davranışlar, akademisyenlerin bilgi ihtiyaçlarını belirlemeleri, bu ihtiyaçları karşılamak için bilgi kaynaklarına erişmeleri, bu kaynaklardan bilgi toplamaları, bu bilgileri analiz etmeleri ve son olarak kendi araştırmalarına veya öğretim faaliyetlerine entegre etme süreçlerini içerir. Bahse konu süreç, bilimsel bilginin oluşturulması, genişletilmesi ve paylaşılmasında temel bir rol oynamakta olup, bilimsel araştırmanın ilerlemesine katkıda bulunmakta ve disiplinler arası etkileşimi teşvik etmektedir.

2.2.6. Bilgi Arama Modelleri

- **Wilson'un 1981 modeli:** Bu model, bireylerin bilgi ihtiyaçlarını nasıl tanımladıklarını, bilgiye ulaşma yollarını ve bu sürecin nasıl yönetildiğini anlamayı amaçlar. Ayrıca, söz konusu süreçlerde kişisel, sosyal, çevresel faktörler ve iş rolleri tarafından etkilendiğini belirtir (Wilson, 1981).

  Wilson (1999), bu modelin eksikliklerini açıklarken, 1981 modelinin yalnızca örtük hipotezleri test etmek için iyi olduğunu ve engel oluşturan faktörleri göstermediğini ifade eder. Model, bilgi ihtiyacını tetikleyen bağlam süreçlerini ve engellerin kullanıcıların bilgi arama motivasyonları üzerindeki etkilerini göstermez.

- **Wilson'ın 1996 modeli:** Bilgi arama sürecini ve bu süreçteki etkileyen faktörleri açıklayan bir modeldir. Bu model, kullanıcı, bilgi ve çevre olmak üzere üç ana bileşenden oluşur.
  - **Kullanıcı (User):** Bu bileşen, bilgi arama sürecini başlatan ve yönlendiren kullanıcıyı temsil eder. Kullanıcı, bilgiye olan ihtiyacını tanımlar ve bu ihtiyacı karşılamak için bilgi arama faaliyetlerine başlar. Wilson'a göre, kullanıcıların

bilgi arama sürecindeki davranışları, kişisel özellikler, deneyimler ve motivasyonları gibi faktörlere bağlıdır.

- **Bilgi (Information):** Bu bileşen, kullanıcının aradığı bilgiyi temsil eder. Wilson'a göre, bilgi arama sürecinde kullanıcılar genellikle bilgi taleplerini net olarak ifade edemezler ve bu nedenle aradıkları bilgiyi tam olarak tanımlamak ve belirlemek zor olabilir. Bu bileşen, kullanıcının belirsizlik içinde olduğu "anormal" ya da "eksik" bilgi durumunu temsil eder.
- **Çevre (Environment):** Bu bileşen, kullanıcının bulunduğu fiziksel, sosyal ve teknolojik ortamı temsil eder. Wilson'a göre, çevresel faktörler, bilgi arama davranışını etkileyebilir. Örneğin, kullanıcının erişimine açık olan bilgi kaynakları, teknolojik altyapı ve çevresel uyaranlar, bilgi arama sürecini etkileyebilir.

  Wilson'ın bu modeli, bilgi arama sürecini anlamak için bireyin, bilginin ve çevrenin etkileşimini vurgular. Bu model, bilgi arama davranışını daha derinlemesine anlamak ve bilgi arama sistemlerini geliştirmek için kullanılır (Wilson, 1996).

- **Wilson'ın 1999 modeli:** Bu model, Wilson'ın tüm modelleri içinde en önde gelen modelidir. Wilson (1999) tarafından açıklandığı gibi, 1999 modeli, 1981 yılına ait soyut modelinin revize edilmiş bir versiyonudur. Bu model, bilgi arama davranışının bir kullanıcının bilgi ihtiyacının sonucu olduğunu iddia eder. Ardından kullanıcı, gerekli bilgiyi resmi veya resmi olmayan kaynaklardan veya hizmetlerden talep eder ve sonunda başarı veya başarısızlıkla sonuçlanır. Model, bilgi değişimi yoluyla diğer insanların katılımını gösterir, yani kullanışlı olduğu belirlenen bilgi diğerleriyle paylaşılabilir.

  Wilson (1999), bu modelin kapsamının çok daha büyük olduğunu ve kapsamının bilgi arama davranışının yalnızca bir alt kümesi olduğunu belirtir. Ayrıca bu modelin başka bir sınırlaması olduğunu kabul eder. Bu da bilgi davranışında herhangi bir nedensel faktör önermemesidir. Ayrıca, modelden gözlemlenebileceği gibi yalnızca başarılı bilgi arama döngüsüne odaklanılmaktadır. Bilgi arama girişiminin başarısız olması (modelde 'başarısızlık' olarak işaretlenmiştir) herhangi bir tekrarlayan aksiyonu tetiklemeden aniden sona erer, örneğin önceki bir aşamaya geri dönerek yeni bir arama başlatma gibi.

- **Krikelas'ın 1983 modeli:** Krikelas modeli, kütüphane ve bilgi bilimleri alanındaki yayınlanmış literatüre dayalı olarak geliştirilen ilk modeldir ve geçmişte birçok uygulama bulmuştur. Bilgi aramanın, belirsizliğin varlığının tanımlanması olan ihtiyaçlarla başladığını açıklar. Bilgi toplamanın çeşitli faaliyetler sırasında sürekli olarak gerçekleştiğini ve bir talep geldiğinde depolandığını belirtir (Krikelas, 1983). Case (2002), Krikelas modeli hakkında ihtiyaçların çeşitli içsel veya dışsal bilgi kaynakları tarafından karşılandığını, gerekli bilgi toplandığında amaçlanan amaç için kullanıldığını ve aynı zamanda gelecekte kullanmak üzere hafızada (insan/makine) saklandığı tespitlerinin bulunduğunu ancak, bu modelin başarısız bir aramanın önceki bir aşamaya geri dönmesi için herhangi bir düzenleme içermediğini ifade etmiştir. Ayrıca bu modelin, Krikelas tarafından belirli bir meslek veya kullanıcı grubuna yönelik olarak sınırlanmadığını belirtmiştir.

- **Ellis'in 1993 modeli:** Önce sosyal bilimciler üzerinde, ardından fizikçiler, kimyacılar ve mühendisler üzerinde yapılan çalışmalara dayalı olarak bilgi arama davranışının altı temel özelliğini tanımlar. Bu özellikler, Ellis modelinde başlangıç, zincirleme, göz atma, ayrım, izleme ve çıkarma olarak yer alır ve model ayrıca toplanan bilgiyi doğrulamak ve kullanmak için iki faz daha ekler. Ancak model, aşamaların aynı sırayla takip edilmesini gerektirmez; aşamaların farklı durumlara göre karıştırılmasına izin verir. Bu model, bilgi çıkarıldığında ve kullanıldığında arama sürecini sona erdirir ve başarısız bir deneme durumunda önceki bir aşamaya geri dönmek isteyenler için bir çözüm önermez (Ellis, 1993).

- **Leckie, Pettigrew ve Sylvain'ın 1996 modeli:** Leckie, Pettigrew & Sylvain (1996), bilgi ihtiyacının profesyonellerin ilgili rollerine ve profesyonel uygulamalarında gerçekleştirmeleri gereken görevlere bağlı olarak ortaya çıktığını ve bu ihtiyaçların özelliklerinin bilgi gereksinimi göz önüne alınarak oluştuğunu iddia eder. Öte yandan bilgi arama sürecinde ilerlemeyi destekleyebilecek veya engelleyebilecek müdahale eden faktörlerin bulunduğunu bulmuştur. Bilgi ihtiyacının özellikleri aracılığıyla arayanların unvan, deneyim yılı, uzmanlık alanı, coğrafi konum vb. gibi demografik faktörlerinin modeline nasıl dahil edildiğini gösterir.

  Modelde, ihtiyaçlar belirlendikten sonra bilgi arama faaliyete başlar. Bilgi arama faaliyeti o alandaki tüm olası bilgi kaynaklarından ve arayanın bu kaynaklar hakkındaki bilgisinden, kaynağın kullanışlı olup olmamasından büyük ölçüde etkilenir. Bilgi arama davranışı bilgi kaynaklarına (veya içeriğe) farkındalık

oluşturmakta ve kullanıcının bunları kullanması yönünde motive etmektedir. Burada, arama davranışını etkileyen birçok değişken dahil edilir, örneğin: aşinalık, bir kaynakla daha önce karşılaşma veya sorunlar, güvenilirlik, maliyet, erişilebilirliği veya formatı vb. Sonuçta, aramanın sonuçları iki türden biri olabilir: kullanılabilir bilgi (başarılı) veya daha fazla bilgi gereksinimi (kısmen veya tamamen başarısız). Her iki tür sonuç da arayanın bilgi kaynakları hakkındaki bilgisine katkıda bulunur ve bilgi farkındalığını artırır. Leckie, Pettigrew & Sylvain (1996), modeline geri bildirim döngülerini dahil etmeyi, uygun bilgi bulmanın genellikle birden fazla deneme gerektirdiğini iddia ederek haklı çıkarır. Bu nedenle, en son sonuç, daha fazla bilgi arayışını tetiklemek için geri döndürülür.

Kundu (2017), Leckie modelinin kütüphaneciler, akademisyenler, araştırmacılar, doktorlar, hemşireler, mühendisler, avukatlar ve birçok diğer profesyonelin bilgi arama davranışı üzerine yapılan çalışmaların sonucu olduğunu belirtir. Ancak, Bitso ve Fourie (2012), modelin profesyonellerin tanımlanan herhangi bir kullanıcı grubuna uygulanabileceğini iddia eder.

- **Belkin ASK (anamalous state of knowledge modeli) - 1980:** Bilgi arama davranışını anlamak için kullanılan bir modeldir. Bu model, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını tanımlar ve bu ihtiyaçları karşılamak için bilgi arama sürecini açıklar. ASK modeli, kullanıcıların bir konu hakkında sahip oldukları bilgi düzeyinin belirli bir noktada yetersiz veya eksik olduğu durumları ele alır. Bu durum, kullanıcıların "anormal" ya da "belirsiz" bir bilgi durumunda olduklarını ifade eder. Kullanıcılar, bu durumda iken bilgiyi tamamlamak ya da eksiklikleri gidermek için bilgi arama sürecine girerler.

  ASK modeli, kullanıcıların bu bilgi eksikliğini gidermek için çeşitli stratejiler geliştirdiğini ve bilgi arama davranışının bu stratejilere dayandığını öne sürer. Bu stratejiler arasında bilgi kaynaklarını araştırma, bilgiyi filtreleme, değerlendirme ve yeni bilgilerle mevcut bilgiyi birleştirme gibi adımlar bulunabilir.

  Bu model, bilgi arama davranışını karmaşık bir süreç olarak ele alır ve kullanıcıların bilgi eksikliklerini gidermek için nasıl hareket ettiklerini anlamak için kullanılır. Bu sayede bilgi arama sistemleri ve bilgi erişim araçları daha etkili bir şekilde tasarlanabilir ve kullanıcı ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilir (Belkin, 1980).

- **Dervin Anlamlandırma (Sense-making) Modeli – 1986:** Bireylerin bilgiyi anlamlandırmak ve anlamak için kullandıkları süreci açıklamaya yönelik bir modeldir. Dervin, bu modelini özellikle bilgi alışverişi, iletişim ve değişim süreçlerini incelemek amacıyla geliştirmiştir. Model, bireylerin bilgiyle karşılaştıklarında nasıl anlam oluşturduklarını ve bu anlamın nasıl değişebileceğini anlamak için kullanılır. Dervin modeli farklı ülkelerden 100'den fazla araştırmacı, uygulayıcı, öğretmen ve öğrencilerin uğraşları neticesinde oluşturulmuştur. Bu model, kişilerin içinde bulunduğu ortamı anlamlandırmaları, bilgi arama süreci içerisinde bilgiyi ve bilginin elde edildiği kaynakların nasıl kullanıldığını kurumsal ve kavramsal olarak ortaya koymaktadır. Dervin'in modeli, bilgi alışverişi ve anlamlandırma süreçlerini anlamak için bireyin duygusal ve bilişsel yanıtlarını bir araya getirir. Bu model, özellikle bilgi yönetimi, iletişim araştırmaları ve bilgi alışverişi konularında kullanılır (Dervin ve Nilan, 1986, s. 20).

  Anlamlandırma modelinin en önemli sınıflaması, kişinin içerisinde bulunduğu bilgi ile ilgili süreci ortaya koymasıdır. Dervin tarafından bu durum 'durum-geçit-kullanım' aşamaları olarak ifade edilmektedir. Modelde, kişinin bilgi ihtiyacı 'geçit' olarak adlandırılmaktadır. Bilgi ihtiyacını hisseden kişiler bu ihtiyacı anlamlandırmak için yönlenme eğilimi içerisine girer. Bu aşama, bireyin mevcut durumda bir sorun, eksik bilgi veya belirsizlik hissetmesiyle başlar. Hissetme aşamasında birey, bir durumun anlamını ve etkisini fark eder. Birey, hissetme aşamasını takip eden süreçte kaotik bir durum içine girer. Kaotik durum, bireyin mevcut durumu anlamak ve bu durumu çözmek için belirsizlikle karşılaştığı noktayı temsil eder. Kaotik durumu anlamak ve çözmek için spesifik bir bilgiye ihtiyaç duyar. Bu aşamada, birey bilgi arama ve toplama sürecine yönelir ve belirli bir bilgiye ulaşmak için çeşitli kaynakları kullanır. Eksik bilgiyi elde etme ve kaotik durumu çözme amacıyla bilgi toplama süreci başlar. Birey, topladığı bilgileri mevcut durumuyla ilişkilendirir ve bu bilgileri anlamlandırmaya çalışır. Nihai noktada kişi içerisinde bulunduğu kaotik durumunu çözmek için elde ettiği bilgileri kullanarak yeni bir durum oluşturmuştur. Yani birey yeni durumuyla daha iyi bir anlam oluşturmuş olur (Dervin ve Nilan, 1986, s. 10-11).

- **Ingwersen ve Järvelin Modeli – 1995:** Ingwersen ve Jarvelin'in (1995) modeli, bilgi arama ve erişim konularındaki Ingwersen'in (1992; 1996; 1999) çalışmalarına dayanmaktadır ve bilgi arama ile erişim süreçlerine odaklanır. Bu modelde, bilgi nesnesi, bilgi teknolojileri, arayüzler, bilişsel aktörler ve kurumsal, sosyal ve kültürel bağlam gibi faktörler bulunmaktadır. Bilişsel aktörler, bilgi arayan ve bilgiye ulaşmak

isteyen kişileri temsil ederler ve bu kişiler, kurumlarından, sosyal ve kültürel çevrelerden etkilenerek bu bağlamların etkisi altında kalırlar. Model, bilişsel aktörleri dahil eder ve algoritmik bilgi erişim süreçlerini bir bütün olarak ele alır.

Ingwersen ve Järvelin (1995)'e göre, modelde bilgi nesneleri ve teknolojileri temelli algoritmalar arasındaki etkileşimi gösteren bir görselleştirme bulunmaktadır. Bu şekil, bireylerin bilgi erişim sistemleriyle etkileşimini açıklar. İnteraktif bilgi erişimi, bilgi arama sürecinin önemli bir parçasını temsil eder. Bilgi erişimindeki etkileşim, kullanıcılar, arayüzler ve bilgi erişim sistemleri gibi temel bileşenleri içeren etkileşimli iletişim süreci olarak tanımlanır.

2.3. Bilgi Teknolojilerinin Bilgi Merkezlerine ve Kullanıcıların Bilgi Arama Davranışlarına Etkisi

Yüzyıllar boyunca basılı bilgi kaynakları ya insanlar tarafından satın alınarak ya da kütüphaneler ve bilgi merkezleri aracılığıyla kullanılmıştır. Bu eğilim bilgi işleme ve erişimde bilgisayarların kullanılmaya başlanmasıyla değişmeye başlamıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki, özellikle de İnternet ve Web'deki gelişmeler, bilgiyi üretme, saklama, erişme ve kullanma yöntemlerimizde önemli değişiklikler getirmiştir.

İnternet, son derece geniş bir kapasiteye sahip olan elektronik kütüphaneleri kullanıcıların erişimine sunan bir araçtır. Kişisel bilgisayarlar, kullanıcıların bu dijital kütüphane dünyasına erişmesini sağlayan küçük ekranlara sahiptir. İnternet, elektronik kitaplar (e-kitaplar), elektronik dergiler ve elektronik raporlar gibi çeşitli dijital kaynakları içeren neredeyse bir dijital kütüphane işlevi görür (Badu ve Markwei, 2005, s. 260-261).

Kurumsal bilgi depoları/arşivler günümüz internet teknolojisinin önemli katkılarından biridir (Asemi, 2005, s. 1-2). Öte yandan popüler gazete ve dergilerden çoğunun haberlerinin ve öne çıkan makalelerinin tam metnini sağlayan e-versiyonlar bulunmaktadır. Bu yönüyle internet, günümüzde giderek artan insan nüfusu için özellikle de akademik topluluk için önemli bir bilgi kaynağı haline gelmiştir. Bu gelişmelerin olumlu yönleri olduğu gibi olumsuz yönleri de bulunmaktadır. İnternetteki bilgi kaynaklarının giderek artması sonucunda bu tür bilgilerin kalitesini ve gerçekliğini tespit etmek zorlaşmaktadır (Binici ve Akkaya, 2018, s. 5-6). İnternet kullanıcının veya bilgi araştırıcının, internetin bilgi okyanusunda ilgili bilgiyi bulmak için temel bilgi arama becerilere sahip olması gerekir. Bu nedenle içinde bulunduğumuz internet çağında bilgi profesyonellerinin ve akademik toplulukların bilgi arama davranışlarını incelemesi büyük önem taşımaktadır (Babu ve Sarada, 2010, s. 27-28).

İnternetle birlikte çevrimiçi elektronik dergilerin ve veritabanlarının ortaya çıkışı, akademik kaynakların gelişmesini ve bilimsel iletişimi sağlamıştır. Elektronik kaynakların sağladığı erişim ve kullanım kolaylığı, araştırmacıların bilimsel bilgiye ulaşmasını ve paylaşmasını kolaylaştırmıştır. Günümüzde bilimsel araştırmaların hemen hemen tüm alanlarında çevrimiçi elektronik kaynakların kullanımı yaygınlaşmıştır. Bilgi teknolojilerinin bilgi merkezlerine etkisi oldukça önemlidir ve bilgi merkezlerinin işleyişini büyük ölçüde değiştirmiştir. Bilgi merkezleri bilgi teknolojileri sayesinde geniş veri tabanlarına ve dijital kaynaklara erişim sağlayabilmektedir. Kullanıcılar akademik veritabanları, elektronik dergiler, e-kitaplar ve diğer çevrimiçi kaynaklar aracılığıyla geniş bir bilgi yelpazesiyle tanışabilmektedir. Özellikle bilgi merkezlerine uzaktan erişim ve dijitalleştirilmiş koleksiyonlar sayesinde, kullanıcılar bilgi merkezine fiziksel olarak gitmeleri gerekmeksizin kaynaklara erişebilirler. Bilgi teknolojileri sayesinde bilgi merkezlerinin koleksiyonlarını dijitalleştirilebilir ve kitaplar, dergiler, belgeler ve diğer kaynaklar elektronik formatta taranabilir hale getirilebilir. Bu sayede kullanıcılar bilgi merkezlerinin kaynaklarına hızlı ve kolay bir şekilde erişmelerini sağlayabilmektedir (Çukadar, 2007, s. 277).

Bilgi teknolojileri, bilgi merkezlerinin kaynakları ve hizmetleri daha etkili bir şekilde yönetmelerini sağlar. Veri tabanları, envanter yönetimi ve kullanıcı yönetimi gibi alanlarda bilgi merkezlerine yardımcı olur. Bilgi merkezlerinin veri analitiği ve istatistiksel araçlar sunmasını sağlar. Kullanıcılar, bu araçlar aracılığıyla verileri analiz edebilir, grafikler oluşturabilir ve bilgileri daha anlamlı hale getirebilirler (Levy, 1997, s. 202-203).

Bilgi teknolojileri, bilgi merkezlerinin kullanıcılara özelleştirilmiş hizmetler sunmasını kolaylaştırır. Kullanıcılar, kendi tercihlerine ve ihtiyaçlarına göre kişiselleştirilmiş arama sonuçları ve hizmetler alabilirler. Çevrimiçi kataloglar, arama motorları ve veritabanları sayesinde kullanıcılar ihtiyaçlarına hızlı cevap alırlar. Öte yandan bilgi teknolojileri, interaktif kaynaklar ve çevrimiçi kütüphaneler aracılığıyla kullanıcılar arasında bilgi paylaşımını teşvik ederler. Kullanıcılar, diğer araştırmacılarla etkileşimde bulunabilir ve bilgiyi paylaşabilirler (Polat, 2017, s. 546-547).

Bilgi teknolojileri sayesinde çevrimiçi araştırma alışkanlıkları gelişmiştir. Kullanıcıların büyük bir kısmı artık bilgi arama ve araştırma işlemlerini çevrimiçi olarak gerçekleştirmektedir. Bilgi arama davranışında internet birincil bilgi kaynağı haline gelmiştir. Mobil cihazların yaygınlaşması, kullanıcıların bilgilere her yerden erişmelerine kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca kullanıcılar, bilgi teknolojileri aracılığıyla arama

sonuçlarını özelleştirebilmektedir. Arama motorları ve veritabanları, kullanıcılara kişiselleştirilmiş sonuçları sunma yeteneğine sahiptir. Ayrıca araştırmacılar büyük veri analizi, veri madenciliği ve veri görselleştirme gibi analitik beceriler geliştirebilirler. Bu beceriler, bilgi arama ve analiz süreçlerini zenginleştirmektedir (Yılmaz, 2003, s. 261-262).

Gelişen teknoloji ile hayatımıza giren sosyal medya platformları bilgi paylaşılabilen ve bilgiye erişim sağlanabilen mecralara dönüşmüştür. Bu durum yanlış veya yanıltıcı bilginin daha hızlı yayılması gibi dezavantajları bünyesinde barındırmakla birlikte bilgiye daha hızlı erişilmesine, bilgi paylaşımının kolaylaşmasına ve kullanıcıların farklı kaynaklardan gelen bilgileri paylaşmalarına katkı sağlamaktadır (Yılmaz, 2012, s. 59).

Bilgi teknolojileri, bilgi merkezlerinin ve kullanıcıların bilgi arama davranışlarının evrimini büyük ölçüde etkilemiştir. Bu teknolojiler, daha fazla kaynağa erişim, daha hızlı bilgiye erişim ve daha kişiselleştirilmiş arama deneyimleri sunar. Kullanıcılar da bu teknolojilerle bilgiye daha etkili ve verimli bir şekilde ulaşma yeteneğine sahiptirler. Bilgi teknolojileri, bilgi merkezlerinin kullanıcılarına daha geniş, hızlı ve erişilebilir kaynaklar sunmasını sağlamaktadır. Bilgi merkezlerinin işleyişini daha etkili ve verimli hale getiren bilgi teknolojileri, kullanıcılar için daha iyi araştırma ve bilgi erişimi sağlamaktadır (Üstün, 1994, s. 220-221).

Teknolojinin ortaya çıkardığı kavramlardan birisi olan yapay zekâ, araştırmacıların bilgi arama davranışlarını büyük oranda etkilemekte ve bilgi arama süreçlerini dönüştürmektedir. Yapay zekâ algoritmaları kullanıcıların geçmiş arama verilerini, tercihlerini ve davranışlarını analiz ederek, daha kişiselleştirilmiş ve ilgili arama sonuçları sunmaktadır. Bu sayede kullanıcılar, ihtiyaçlarına daha hızlı ve doğru şekilde ulaşabilmektedir. Ayrıca kullanıcıların doğal dilde yazılmış sorgularını anlamakta ve bu sorgulara uygun yanıtlar üretebilmektedir. Bu, kullanıcıların karmaşık ve spesifik bilgi taleplerine daha etkili bir şekilde cevap verebilmektedir. Yapay zekâ ile büyük veri setlerini analiz edebilir ve karmaşık bilgileri daha anlaşılır ve görsel hale getirebilir. Bu, araştırmacıların veriyi daha kolay yorumlamasını ve anlamasını sağlar. Bilgi arama davranışlarına olan bu katkılar sayesinde, akademisyenler, araştırmacılar ve genel kullanıcılar için bilgiye erişimi daha etkili, verimli ve kullanıcı dostu hale gelmektedir (Sarıtaç, 2024, s.18-19).

Görüldüğü üzere gelişen teknoloji gerek bilgi arama davranışları gerekse bilgi merkezleri üzerinde yeni bir dönemin başlamasına neden olan değişikler ortaya çıkarmıştır. Yüzyıllar boyunca bilgi erişimi, insanların basılı kaynakları satın alması veya kütüphaneler aracılığıyla erişimiyle sınırlı kalmıştır. Ancak bilgisayarların ve internetin gelişimi, bilgi üretme, saklama, erişme ve kullanma şekillerimizi köklü bir biçimde değiştirmiştir. İnternet, geniş kapasitesiyle elektronik kütüphaneler sunarak kullanıcıların çeşitli dijital kaynaklara erişimini kolaylaştırmıştır. Bu süreç, kurumsal bilgi depolarının ve elektronik dergi/veritabanlarının ortaya çıkmasına ve akademik kaynakların gelişmesine olanak tanımaktadır. Ancak, dijital bilgi kaynaklarının artması, bilginin kalitesini değerlendirmeyi zorlaştırabilirken, bilgi arama becerilerinin önemini artırmıştır. Sonuç olarak, bilgi teknolojileri bilgi merkezlerinin ve kullanıcıların bilgi erişimini ve yönetimini büyük ölçüde dönüştürmüş, kullanıcıların daha hızlı ve kişiselleştirilmiş bilgiye ulaşmasını sağlamıştır.

2.4. Akademisyenlerin Bilgi Arama Davranışlarıyla İlgili Çalışmalar

2.4.1. Dünyada Yapılan Çalışmalar

Ellis (1993), "Modeling the Information-Seeking Patterns of Academic Researchers: A Grounded Theory Approach" başlıklı çalışmasında akademik araştırmacıların bilgi arama modellerini anlamak için grounded theory[1] yaklaşımını kullanarak bir model geliştirme sürecini incelemektedir. Bu çalışma, akademik araştırmacıların bilgi arama davranışlarını derinlemesine inceleyerek, bu davranışların altında yatan desenleri ve faktörleri anlamayı amaçlamaktadır. Grounded theory yaklaşımı, araştırmacıların sahadan elde edilen verilere dayanarak bir teorik model oluşturmalarına yardımcı olur. Bu model, araştırmacıların bilgiye erişim alışkanlıklarını, kaynak tercihlerini ve bilgi arama süreçlerini açıklamak için kullanılabilmektedir.

Al-Shanabri ve Meadows (1995), "Problems of Communication and Information-Handling Among Scientists and engineers in Saudi Universities" isimli çalışmada, Suudi Arabistan üniversitelerindeki bilim insanları ve mühendisler arasındaki iletişim ve bilgi işleme sorunlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, bu alandaki mevcut zorlukları ve engelleri belirlemek için bir anket ve görüşmeler kullanarak gerçekleştirilmiştir. Bilim

[1] Türkçe, "Temellendirilmiş kuram", "Gömülü teori" olarak adlandırılmaktadır (Arık ve Arık, 2016, s. 286)

insanları ve mühendisler arasında iletişim eksikliği, bilgi paylaşımında zorluklar ve bilgiye erişimde yaşanan sorunların varlığını ortaya koymaktadır. Söz konusu sorunları kütüphane koleksiyonlarının ve hizmetlerinin düşük kalitesine, iyi eğitimli kütüphane personeli eksikliğine veya yetersiz bilgi altyapısına bağlamaktadır.

Majid ve Kassim (2000), "Information-Seeking Behaviour of International Islamic University Malaysia Law Faculty Members" adlı çalışmada, Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi Hukuk Fakültesi üyelerinin bilgi arama davranışlarını incelemiştir. Akademisyenlerin bilgiye erişme yollarını, bilgi kaynaklarını tercih etme eğilimlerini ve bilgi arama süreçlerini analiz eden bu çalışma sonucunda akademisyenlerin bilgi arama davranışlarının, akademik görevleri ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillendiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca hukuk fakültesi üyelerinin genellikle kütüphaneleri, elektronik veritabanlarını ve diğer dijital kaynakları tercih ettiğini bulgular arasındadır.

Salji (2009), "Information seeking behavior of academicians at Malaysia Institute of Integrative Media" başlıklı çalışmada, Malaysia Institute of Integrative Media'daki akademisyenlerin bilgi arama davranışını incelemiştir. Bu çalışma, MIIM'deki akademisyenlerin bilgi ihtiyaçlarını karşılama ve bilgiye erişim yöntemlerini anlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırma, akademisyenlerin bilgi arama alışkanlıklarını, tercih ettikleri kaynakları ve bilgiye nasıl erişim sağladıklarını değerlendirmektedir. Bu çalışma MII'deki akademisyenlerin bilgi arama davranışlarını ve bilgiye erişim alışkanlıklarını aydınlatırken, bu bilgilerin MIIM'nin bilgi hizmetlerini daha iyi şekillendirmesine ve akademisyenlerin bilgi ihtiyaçlarını daha etkili bir şekilde karşılaması amacı gütmektedir.

Sheeja, (2010), "Science vs Social Science: A Study of Information-Seeking Behavior and User Perceptions of Academic Researchers" adlı çalışmada, sosyal bilim alanlarında bilgi arama davranışlarını ve akademik araştırmacıların kullanıcı algılarını araştırmıştır. Bulgular, bilim alanındaki araştırmacıların genellikle daha teknik ve spesifik bilgi kaynaklarına başvurduğunu, sosyal bilimler alanındaki araştırmacıların ise daha geniş kapsamlı ve çeşitli bilgi kaynaklarına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Ayrıca, bilim alanındaki araştırmacıların genellikle daha fazla deneyime sahip oldukları ve bilgiye erişimde daha hızlı oldukları ortaya konmuştur.

Perera (2014) "Preferences and Pattern of Information Seeking of Academics of Health-Related Faculties, University of Peardeniya (UoP)" isimli çalışmasında Peardeniya Üniversitesinin sağlıkla ilgili fakültelerdeki akademisyenlerin bilgi arama tercihlerini ve desenlerini incelemektedir. Anket çalışması ile akademisyenlerin bilgi ihtiyaçlarını

belirlemiş, bilgi arama davranışlarını analiz etmiş ve bilgiye erişimde kullandıkları kaynakları değerlendirmiştir. Çalışmada, sağlıkla ilgili fakültelerdeki akademisyenlerin genellikle dijital kaynakları tercih ettikleri, en çok kullandıkları kaynakların elektronik veritabanları ve çevrimiçi dergiler olduğu ortaya konulmuş; ayrıca, akademisyenlerin bilgiye erişimde kolay erişilebilirliğe, güvenilirliğe ve güncelliğe önem verdikleri saptanmıştır.

Borrego ve Anglada (2016), "Faculty information behaviour in the electronic environment: Attitudes towards searching, publishing and libraries" adlı çalışmada, basılı iletişimden elektronik bilimsel iletişime geçişin akademisyenlerin bilgi davranışlarını ve akademik kütüphane algılarını nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma, Katalonya Üniversite Hizmetleri Konsorsiyumu'na üye üniversitelere bağlı akademisyenlere çevrimiçi anket dağıtılarak yapılmıştır. Bulgular, akademisyenlerin çoğunluğunun elektronik ortamda bilgiye erişmeyi ve kullanmayı tercih ettiğini göstermektedir. Dergi makaleleri, araştırma ve öğretim amacıyla kullanılan en ilgili bilgi kaynağıdır. Her ne kadar akademisyenlerin önemli bir kısmı arama motorlarına güvense de veritabanları bibliyografik aramalar için tercih edilen başlangıç noktasıdır. Belgelere erişim sağlamanın ana kaynağı kütüphanelerdir ve bunu çevrimiçi sunulan ücretsiz kaynaklar takip etmektedir.

Hak, Rachmawati, Rusmana ve Muhtadi (2018)'nin "A Model of Prophetic-Liberation Communication Behavior: The Explanative Study of e-Literacy and Information Behavior among Islamic Academics in Indonesia" başlıklı çalışmanın amacı, Endonezya'daki müslüman akademisyenlerin e-okuryazarlık düzeylerini ve bilgiye erişim davranışlarını anlamak ve açıklamak için bir model geliştirmektir. Çalışma, öncelikle e-okuryazarlık ve bilgi davranışı arasındaki ilişkileri ortaya koymak için bir dizi analitik yöntem kullanmaktadır. Araştırmanın sonunda, akademisyenlerin e-okuryazarlık düzeylerinin bilgiye erişim davranışlarını önemli ölçüde etkilediği ve ayrıca bilgiye erişimdeki güçlüklerin ve fırsatların da e-okuryazarlık düzeyi ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Muluken (2019)'in, Amhara'daki akademisyenlerin bilgi arama davranışlarına teknoloji platformu değişikliğinin etkisinin incelendiği "The Impact of Technology Platform Change on the Information Seeking Behavior of Academicians in Amhara" başlıklı çalışmanın amacı, teknoloji platformu değişikliğinin akademisyenlerin bilgi arama davranışlarını nasıl etkilediğini ve değişikliklerin bilgi erişimi ve bilimsel iletişim üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Sivasanthiran ve Samaradiwakara (2020), "Construction of a Model to Evaluate the Information Seeking Behaviour of the Unıversity Academics" çalışması üniversite akademisyenlerinin bilgi arama davranışlarını değerlendirmek için bir modelin oluşturulmasına odaklanmaktadır. Tasarlanan model, akademisyenlerin bilgi arama alışkanlıklarını, tercih ettikleri kaynakları, bilgiye erişim yöntemlerini ve bu süreçteki deneyimlerini değerlendirmek için kullanılmıştır.

Nkebukwa (2022), "Usage Behaviour of Electronic Information Resources Among Academicians' in Tertiary Institutions of Tanzania" adlı çalışmada, Tanzanya'daki yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademisyenlerin elektronik bilgi kaynakları kullanma davranışlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca akademisyenlerin bu kaynakları nasıl kullanıp değerlendirdiklerini ve bu kaynaklara erişim konusundaki deneyimlerini değerlendirmektedir.

Akademisyenlerin bilgi arama davranışlarıyla ilgili farklı ülkelerde birçok araştırma yapılmıştır. Farklı yıllarda ve farklı coğrafyalarda yapılmış olan söz konusu araştırmalarda akademisyenlerin çalışmalarını nasıl ve hangi metotlarla yaptıkları, bilgi arama alışkanlıkları, teknolojideki değişim ve gelişimin akademisyenlerin bilgi arama davranışlarını nasıl etkilediği gibi birçok alanda değerlendirmelerde bulunulmuştur.

2.4.2. Türkiye'de Yapılan Çalışmalar

Uçak ve Kurbanoğlu (1998)'nun "Information Need and Information Seeking Behavior of Scholars at a Turkish University" çalışmasında, Hacettepe Üniversitesindeki akademisyenlerin bilgi ihtiyaçları ve bilgi arama davranışlarını incelenmiştir. Araştırmanın amacı, akademisyenlerin bilgi ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları karşılamak için kullandıkları kaynakları ve bu kaynakların akademik üretkenliğe nasıl katkı sağladığını belirlemektir. Çalışma sonucunda, akademisyenlerin genellikle bilimsel makaleler, kitaplar, konferans bildirileri gibi akademik kaynaklara ihtiyaç duyduklarını ve bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için kütüphaneleri, dijital veritabanlarını ve çevrimiçi kaynakları kullandıklarını ortaya koymuştur.

Uçak (1999), "Sosyal ve İnsan Bilimleri Alanlarında Bilgi Gereksinimi ve Kullanımı*"* başlıklı çalışmada, sosyal ve insan bilimleri alanlarındaki bilgi gereksinimi ve kullanımını araştırmıştır. Sosyal ve insan bilimleri alanlarında çalışan akademisyenlerin genellikle bilimsel makaleler, kitaplar, konferans bildirileri gibi akademik kaynaklara ihtiyaç

duydukları ve bu kaynakları kütüphaneler, dijital veritabanları ve çevrimiçi kaynaklar aracılığıyla kullandıkları belirlenmiştir.

Najjari (2010)'nin Tebriz Üniversitelerindeki Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışlarını İnceleyen ve Bir Model Öneren "Tebriz Üniversitelerindeki Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları ve Bilgi-İletişim Teknolojilerinin Bu Davranışlar Üzerindeki Etkisi" başlıklı makalesinin amacı, öğretim üyelerinin bilgiye erişim süreçlerini ve bu süreçlerdeki faktörleri anlamaktır. Çalışmada akademik kütüphanelerin öğretim üyelerinin bilgi ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynadığı; bilgi ve iletişim teknolojilerinin bilgi davranışlarını değiştirdiği sonucuna varılmış; öğretim üyelerinin bilgi arama davranışlarını etkileyen çeşitli faktörler ortaya konulmuştur. Bahse konu faktörler arasında teknolojik altyapı, kişisel özellikler, bilgiye erişimdeki zorluklar ve motivasyon yer almaktadır. Araştırma sonucunda bir model önerilmiştir. Bu model, öğretim üyelerinin bilgiye erişim süreçlerini anlamak ve iyileştirmek için bir çerçeve sunmaktadır.

Çetinkaya (2014)'nın, "Sosyal Bilimler Alanındaki Akademisyenlerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanım Pratikleri: Bitmemiş Bir Alan Çalışmasından Notlar" başlıklı çalışmasının amacı, sosyal bilimler alanındaki akademisyenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerini ne sıklıkla kullandıklarını anlamak ve belirli eğilimleri ve uygulamaları belirlemektir. Araştırmanın odak noktası, tamamlanmamış bir alan çalışmasından elde edilen bulgulara dayanmaktadır. Araştırmanın sonucunda, sosyal bilimler alanındaki akademisyenlerin genellikle bilgisayar ve internet gibi temel teknolojileri sık kullandıkları görülmüştür. Ayrıca, akademisyenlerin çoğunluğunun dijital kütüphaneleri, çevrimiçi veritabanlarını ve diğer çevrimiçi araçları araştırma ve öğretme amaçları için sıklıkla kullandıkları saptanmıştır. Ancak, çalışma aynı zamanda akademisyenlerin bazı teknolojik araçları daha az sıklıkta veya hiç kullanmadığını da göstermektedir.

Şahin ve Erten (2015), "Akademisyenlerin Bilgi Arama Davranışları Üzerine Bir İnceleme: Hacettepe Üniversitesi Örneği" çalışmalarında, Hacettepe Üniversitesi'nde görev yapan akademisyenlerin bilgi arama davranışlarını araştırmayı amaçlamışlardır. Çalışma, akademisyenlerin bilgiye erişim sürecinde kullandıkları stratejileri, tercih ettikleri kaynakları ve bilgi arama alışkanlıklarını anlamak için yapılmıştır. Araştırmacılar, bu amaçla anketler, görüşmeler veya gözlem gibi yöntemler kullanarak akademisyenlerle etkileşimde bulunmuşlardır. Ayrıca araştırma Hacettepe Üniversitesi'ndeki akademisyenlerin genellikle çeşitli kaynaklara erişim sağladıklarını ve bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için farklı stratejiler kullandıklarını ortaya koymaktadır.

Ayrıca, akademisyenlerin bilgiye erişimde teknolojik araçları ne kadar kullandıkları ve bu araçların etkinliği de incelenmiştir.

Zencir (2017)'in , "Sosyal Bilimler Alanındaki Akademisyenlerin Bilgi Arama Davranışları" isimli çalışmasında, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'ne mensup sosyal bilimler alandaki akademisyenlerin bilgi arama davranışları incelenerek, bilgi merkezlerine bu grubu yakından tanımalarına olanak sağlayacak bilgiler ve bu gruba sunulacak hizmetler ya da kaynaklar için öneriler sunmak amaçlanmıştır. Ortaya çıkan bulgulara göre akademisyenlerin öncelikle bilimsel çalışmalarda bulunmak amacı ile bilgiye gereksinim duydukları, bilgi kaynaklarından dergileri ve kitapları önemsedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Kütüphane kullanımı, bu alan için önemli görülmekteyken, kişisel olarak sahip olunan kaynaklara bakma, kaynakça takibi ve arama motorlarının kullanımı, bilgi aramada ve literatürü taramada kullanılan başlıca metotlardır. Elektronik kaynaklar bu alan için basılılara göre ön plandadır ve akademisyenler kütüphaneyi daha çok internet üzerinden, uzaktan kullanmaktadırlar. Elektronik kaynakların kullanımı açısından e-dergilerin eski sayılarına ulaşamamak ve kütüphane kullanımı açısından koleksiyonun yetersizliği en büyük sorunlardır. Bu alandaki kullanıcıların kütüphanecilerden yardım almadıklarının ve bilgi okuryazarlığı becerileri açısından beklenen düzeyde olmadıklarının saptanması, önemli bulgular olarak ortaya çıkmaktadır.

Çolaklar ve Altay (2018), "Meslek Yüksekokullarında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Bilgi Arama Davranışları: Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar Meslek Yüksekokulu Örneği" başlıklı çalışmasında, Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar Meslek Yüksekokulu'nda görev yapan öğretim elemanlarının bilgi arama davranışları incelemektedirler. Araştırmanın amacı, meslek yüksekokulu öğretim elemanlarının bilgi arama davranışlarını anlamak ve bu davranışları etkileyen faktörleri belirlemektir. Öğretim elemanlarının bilgiye erişim süreçlerini etkileyen faktörler arasında teknolojik altyapı, kişisel özellikler, bilgiye erişimdeki zorluklar ve motivasyonun yer aldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Yılmaz ve Öztimurlenk (2020), "The Relationship between Emotional Intelligence and Information Behavior of Academics in Hacettepe University" başlıklı çalışmada Hacettepe Üniversitesi'nde görev yapan akademisyenlerin duygusal zekâ ile bilgi davranışları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bu çalışma, akademisyenlerin duygusal zekâ düzeylerini ve bu düzeylerin bilgi arama davranışlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmacılar, akademisyenlerin duygusal zekâ becerilerini ölçmüş ve bu beceriler ile bilgiye erişim alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi değerlendirmişlerdir. Çalışma

sonundaki bulgular duygusal zekânın akademisyenlerin bilgi davranışları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de akademisyenlerin bilgi arama davranışlarını ele alan çalışmalar yapılmıştır. Söz konusu araştırmalar öğretim elemanlarının bilgi arama davranışlarını anlamayı ve bu davranışları etkileyen faktörleri ele almayı amaçlamıştır. Ayrıca bahse konu çalışmalar teknolojinin bilgi merkezleri ve bilgi teknolojileri üzerindeki etkisini de değerlendirmektedir. Yapılan araştırmalarda ortaya konan bulgular akademik çevrelerde bilgi erişimi, paylaşımı artırmak ve stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilmek amacı ile kullanabilir.

3. MUNZUR ÜNİVERSİTESİ AKADEMİSYENLERİNİN BİLGİ KAYNAĞI KULLANIM TERCİHLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARINA YÖNELİK BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın üçüncü bölümünde, Munzur Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi kaynağı kullanım tercihleri ve bilgi arama davranışlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Anketler vasıtasıyla elde edilen bulgulara dayanarak, her bilim dalında faaliyet gösteren akademisyenlerin bilgi arama süreçlerinde sergiledikleri davranışlar incelenmektedir. Ayrıca, Munzur Üniversitesi'nde görev yapan akademisyenlere yönelik yapılan anket sonuçları, her seçeneğin oranı, sayısı ve yüzdesi şeklinde tablolarda sunulmuş ve elde edilen sonuçlar yorumlanarak değerlendirilmiştir.

3.1. Akademisyenlerin Betimsel Analiziyle İlgili Bulgular

Anketin birinci sorusunda akademisyenlerin yaş, cinsiyet, akademik unvanları ve bulundukları fakülteye ilişkin sorular sorulmuştur. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar aşağıda yer alan tablolarda belirtilmiş olup, sonuçları değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Cinsiyetlerine Göre Sayısal Dağılımları

CİNSİYET	Sayı	%
Kadın	117	35,9
Erkek	209	64,1
TOPLAM	326	100

Çalışma grubu cinsiyete göre sınıflandırıldığında erkek akademisyenlerin (%64,1), kadın akademisyenlerin (% 35,9) daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Yaşa Göre Sayısal Dağılımları

YAŞ	Sayı	%
20-30	26	8,0
31-41	203	62,3
42-52	79	24,2
52 ve Üzeri	18	5,5
TOPLAM	326	100

Çalışma grubu yaşa göre sınıflandırıldığında Tablo 2'de görülebileceği gibi 20-30 yaş grubu 26 kişilik katılımla çalışmanın %8'ini, 31-41 yaş grubu 203 kişilik katılımla çalışmanın %62,3'ünü, 42-52 yaş grubu 79 kişilik katılımla çalışmanın %24,2'sini, 52 ve üzeri yaş grubu ise 18 kişilik katılımla çalışmanın %5,5'ini oluşturmaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Akademisyenlerin Unvana Göre Sayısal Dağılımları

AKADEMİK UNVAN	Sayı	%
Araştırma Görevlisi	83	25,5
Öğretim Görevlisi	70	21,5
Dr. Öğretim Üyesi	103	31,6
Doç. Dr.	52	16,0
Prof. Dr.	18	5,5
TOPLAM	326	100

Çalışma grubu akademik unvana göre sınıflandırıldığında Tablo 3'te görülebileceği gibi araştırma görevlisi grubu 83 kişilik katılımla çalışmanın %25,5'ini, öğretim görevlisi grubu 70 kişilik katılımla çalışmanın %21,5'ini, Dr. Öğretim Üyesi grubu 103 kişilik katılımla çalışmanın %31,6'sını, Doç. Dr. Grubu 52 kişilik katılımla çalışmanın %16'sını ve Prof. Dr. grubu 18 kişilik katılımla çalışmanın %5,5'ini oluşturmaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretim Elemanlarının Fakültelerine Göre Sayısal Dağılımları

FAKÜLTE	N	%
SOSYAL BİLİMLER FAKÜLTESİ	120	36,8
FEN BİLİMLERİ FAKÜLTESİ	183	56,1
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ	23	7,1
TOPLAM	326	100

Çalışma grubu fakültelere göre sınıflandırıldığında Tablo 4'te ifade edildiği gibi sosyal bilimler fakültesi öğretim elemanları çalışmanın %36,8'ini (120 kişi), fen bilimleri fakültesi öğretim elemanları %56,1'ini (183 kişi) ve sağlık bilimleri fakültesi öğretim elemanları ise %7,1'ini (23 kişi) oluşturmaktadır.

3.2. Bilgi Arama Davranışına İlişkin Bulgular

Akademisyenlerin bilgi arama davranışları farklı faktörlerden etkilenmektedir. Günümüz elektronik kaynaklarının sayıca artması bilgi aramaya yönelik davranışları da değiştirmiştir. Bu nedenle akademisyenlere yapılmış olan anketin ikinci bölümünde bilgi arama davranışlarına yönelik sorular sorulmuş, elde edilen bulgular bu başlık altında incelenmiştir.

Akademisyenlerin bilgi ihtiyaçlarına ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 5. Bilgiye İhtiyaç Duymaya İlişkin Bulgular

BİLGİYE İHTİYAÇ DUYMA	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Derse Hazırlık Aşaması	(82) 25,2	(33) 10,1	(28) 8,6	(104) 31,9	(79) 24,2	(326) 100
Bilimsel Gelişmeleri Takip Etmek İçin	(90) 27,6	(95) 29,1	(102) 31,3	(24) 7,4	(15) 4	(326) 100
Proje Hazırlarken	(50) 15,3	(144) 44,2	(106) 32,5	(19) 5,8	(7) 1,8	(326) 100
Yayın Hazırlarken	(77) 23,6	(47) 14,4	(80) 24,5	(111) 34,0	(11) 3,4	(326) 100
Yönetim/İdari İşler	(24) 7,4	(6) 1,8	(10) 3,1	(67) 20,6	(219) 66,6	(326) 100

Tablo 5'te verilen bulgulara göre akademisyenlerin bilgiye ihtiyaç duymadaki en önemli tercihleri bilimsel gelişmeleri takip etmek %27,6 (90 kişi), ikinci ve üçüncü tercihleri proje hazırlama %44,2 (144 kişi) ve 32,5 (106 kişi) , dördüncü tercihleri yayın hazırlama %34 (111 kişi) ve beşinci tercihleri ise yönetim/ idari işler %66,6 (219 kişi) şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Akademisyenlerin bilgiye ihtiyaç duyduklarında ilk olarak ne yaptıklarına yönelik bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Bilgiye İhtiyaç Duyulduğunda Öncelikle Yapılan Davranışa İlişkin Bulgular

BİLGİYE İHTİYAÇ DUYULDUĞUNDA ÖNCELİKLE YAPILAN DAVRANIŞ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kişisel Kayıtlarımdan Tarama Yaparım	(70) 21,5	(120) 36,8	(75) 23,0	(38) 11,7	(23) 7,1	(326) 100
Kütüphaneye Giderim/ Kütüphaneciye Danışırım	(21) 6,4	(14) 4,3	(18) 5,5	(49) 15,0	(224) 68,7	(326) 100
İnternetten Arama Motorları Aracılığıyla İnternet Kaynaklarını Tararım	(199) 61,0	(83) 25,5	(14) 4,3	(4) 1,2	(26) 8,0	(326) 100
Kütüphanelerin Web Sayfası Aracılığıyla Araştırırım	(23) 7,1	(97) 29,8	(170) 52,1	(31) 9,5	(5) 1,5	(326) 100
Meslektaşlarıma/Çalışma Arkadaşlarıma Danışırım	(13) 4,0	(12) 3,7	(49) 15,0	(204) 62,6	(48) 14,7	(326) 100

Tablo 6'da verilen bulgulara göre akademisyenlerin bilgiye ihtiyaç duyduklarında öncelikli olarak yaptıkları davranışlardan en önemli birinci tercihleri internet arama motorları aracılığıyla internet kaynaklarını taramak %61,0 (199 kişi), ikinci tercihleri, kişisel kayıtlarından tarama yapmak %36,8 (120 kişi), üçüncü tercih, kütüphanelerin web sayfası aracılığıyla araştırmak %52,1 (170 kişi), dördüncü tercih, meslektaşlarına/ çalışma arkadaşlarına danışmak %62,6 (204 kişi) ve beşinci tercih kütüphaneye gitmek/ kütüphaneciye danışmak %68,7 (224 kişi) şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Söz konusu veriler ışığında, akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunun bilgi arama davranışı sırasında ilk tercihinin "internetten arama motorları aracılığıyla internet kaynaklarını taramak" olduğu ortaya çıkmaktadır.

Akademisyenlerin araştırma yaparken yararlandıkları bilgi kaynaklarında nelere dikkat ettiklerine ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular

BİLGİ KAYNAKLARINDA DİKKAT EDİLEN UNSURLAR	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kaynağın/Bilginin Doğru ve Güvenilir Olmasına	(238) 73,0	(39) 12	(13) 4	(5) 1,5	(31) 9,5	(326) 100
Bilgi İhtiyacımı Tam Olarak Karşılamasına	(39) 12	(215) 66	(41) 12,6	(27) 8,3	(4) 1,2	(326) 100
Kaynağın Formatına (Basılı ve/veya Elektronik)	(19) 5,8	(18) 5,5	(187) 57,4	(73) 22,4	(29) 8,9	(326) 100
Güncel Olmasına	(10) 3,1	(48) 14,7	(70) 21,5	(186) 57,1	(12) 3,7	(326) 100
Diline	(20) 6,1	(6) 1,8	(15) 4,6	(35) 10,7	(250) 76,7	(326) 100

Tablo 7'de verilen bulgulara göre, akademisyenlerin araştırma yaparken yararlandıkları bilgi kaynaklarında en çok kaynağın/ bilginin doğru ve güvenilir olmasına %73 (238 kişi) dikkat etmektedirler. Diğer dikkat ettikleri unsurlar ise sırasıyla; bilgi ihtiyacının tam olarak karşılanması %66 (215 kişi), kaynağın formatı (basılı ve/veya elektronik) %57,4 (187 kişi), kaynağın güncelliği %57,1 (186 kişi), kaynağın dili %76,7 (250 kişi) olduğu görülmektedir.

Akademisyenlerin araştırma yaparken bilgi kaynağının hangi özelliğine dikkat ettiklerine ilişkin bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8'de yer alan akademisyenlerin araştırma yaparken bilgi kaynağının hangi özelliğine dikkat ettiklerine yönelik bulgular incelendiğinde birinci tercihin yazar ve/veya yayıncısının tanınmış/ güvenilir olması %71,5 (233 kişi), ikinci tercihin güncel olması %55,2 (180 kişi) ve üçüncü tercihin ise erişim ücretinin uygun olması %46 (150 kişi) olduğu görülmektedir.

Tablo 7 ve 8'deki veriler bağlamında, akademisyenler araştırma yaptıkları kaynakların ve/veya bilginin doğru olmasını diğer bütün faktörlerden daha önemli görmektedirler.

Tablo 8. Bilgi Kaynaklarının Özelliklerine İlişkin Bulgular

BİLGİ KAYNAKLARININ ÖZELLİKLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Etmeyen (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Basılı Olması	(7) 2,1	(4) 1,2	(12) 3,7	(303) 92,9	(326) 100
Elektronik Ortamdan Erişilebilir Olması	(51) 15,6	(53) 16,3	(79) 24,2)	(143) 43,9	(326) 100
Erişim Ücretinin Uygun Olması	(14) 4,3	(69) 21,2	(150) 46	(93) 28,5	(326) 100
Güncel Olması	(18) 5,5	(180) 55,2	(54) 16,6	(74) 22,7	(326) 100
Yazar ve/veya Yayıncısının Tanınmış/ Güvenilir Olması	(233) 71,5	(18) 5,5	(30) 9,2	(45) 13,8	(326) 100

Akademisyenlerin araştırma veya yayın yaparken hangi ortamdaki kaynakları tercih ettiklerine ilişkin hazırlanan anket sorusunda üç başlık verilmiş olup, akademisyenlerden bu başlıklardan sadece bir tanesini seçmeleri istenmiştir.

Araştırma kaynak tercihlerine ilişkin bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Araştırma Kaynak Tercihlerine İlişkin Bulgular

ARAŞTIRMA KAYNAK TERCİHLERİ	Tercih (Sayı) %
Basılı Ortam	(0) 0
Elektronik Ortam	(16) 4,9
Basılı ve Elektronik Ortam	(310) 95,1

Tablo 9 incelendiğinde akademisyenlerin basılı ortamı tercih etmedikleri, %4,9'luk bir oranla (16 kişi) elektronik ortamı tercih ettikleri, %95,1'lik oranla (310 kişi) ise basılı ve elektronik ortamı tercih ettikleri görülmektedir.

Ortaya çıkan veriler incelediğinde, bilgi arama davranışı sırasında sadece basılı kaynaklardan araştırma yapan akademisyenin bulunmadığı, sadece elektronik veya hem basılı hem de elektronik kaynakları tercih eden akademisyenlerin sayısının 326 kişiye, yani katılımcıların tamamına karşılık geldiği görülmektedir. Akademisyenlerin tamamı araştırmalarında ya sadece elektronik kaynağı ya da elektronik kaynağın yanı sıra basılı kaynağı da tercih etmektedirler. Sonuç olarak; elektronik bilgi kaynaklarından araştırma yapmak, akademisyenlerin çoğunlukla kullandığı bilgi arama yöntemini oluşturmaktadır.

Elektronik ortamı tercih edenlerden ise en çok hangi kaynakları tercih ettiğine ilişkin bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Elektronik Kaynak Tercihlerine İlişkin Bulgular

ELEKTRONİK KAYNAK TERCİHİ	**1 Tercih (Sayı) %**	**2 Tercih (Sayı) %**	**3 Tercih (Sayı) %**	**4 Tercih (Sayı) %**	**5 Tercih (Sayı) %**	**6 Tercih (Sayı) %**	**7 Tercih (Sayı) %**	**8 Tercih (Sayı) %**	**Tercih Etmeyen (Sayı) %**	**Toplam (Sayı) %**
E-Kitap	(6) 1,8	(1) ,3	(1) ,3	(2) ,6	(1) ,3	(2) ,6	(1) ,3	(2) ,6	(310) 95,1	(326) 100
E-Süreli Yayın/Bilimsel Dergi	(2) ,6	(6) 1,8	(2) ,6	(1) ,3	(0) 0	(0) 0	(3) ,9	(2) ,6	(310) 95,1	(326) 100
E-Tez	(2) ,6	(0) 0	(6) 1,8	(1) ,3	(2) ,6	(3) ,9	(1) ,3	(1) ,3	(310) 95,1	(326) 100
E-Rapor	(0) 0	(1) ,3	(1) ,3	(7) 2,1	(5) 1,5	(1) ,3	(0) 0	(1) ,3	(310) 95,1	(326) 100
E-Standart	(0) 0	(1) ,3	(0) 0	(4) 1,2	(6) 1,8	(2) ,6	(3) ,9	(0) 0	(310) 95,1	(326) 100
E-Patent	(1) ,3	(0) 0	(4) 1,2	(0) 0	(0) 0	(8) 2,5	(1) ,3	(2) ,6	(310) 95,1	(326) 100
E-Dizin/İndeks/Öz	(1) ,3	(6) 1,8	(2) ,6	(1) ,3	(0) 0	(0) 0	(3) ,9	(3) ,9	(310) 95,1	(326) 100
E-Gazete	(4) 1,2	(1) ,3	(0) 0	(0) 0	(2) ,6	(0) 0	(4) 1,2	(5) 1,5	(310) 95,1	(326) 100

Tablo 10'da yer alan elektronik kaynak tercihlerine ilişkin bulgular incelendiğinde akademisyenlerin %1,8'inin (6 kişi) e-kitap birinci tercihinin olduğu, ikinci tercihlerinin e-süreli yayın/bilimsel dergi %1,8 (6 kişi) ve üçüncü tercihlerinin ise e-tez %1,8 (6 kişi) olduğu görülmektedir.

Basılı ve elektronik ortam tercih eden akademisyenlerin tercihlerine ilişkin bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Basılı ve Elektronik Ortama İlişkin Bulgular

BASILI VE ELEKTRONİK ORTAM	**1 Tercih (Sayı) %**	**2 Tercih (Sayı) %**	**3 Tercih (Sayı) %**	**Tercih Etmeyen (Sayı) %**	**Toplam (Sayı) %**
Kendim Yaparım	(276)	(2)	(31)	(17)	(326)
	84,7	,6	9,5	5,2	100
Kütüphaneciden Yardım İsterim	(16)	(20)	(263)	(27)	(326)
	4,9	6,1	80,7	8,3	100
Meslektaşlarımdan/Çalışma Arkadaşlarımdan Yardım İsterim	(6) 1,8)	(285) 87,4	(17) 5,2	(18) 5,5	(326) 100

Tablo 11'de yer alan basılı ve elektronik ortama ilişkin bulgular incelendiğinde akademisyenlerin birinci tercihi kendim yaparım %84,7 (276 kişi), ikinci tercihi meslektaşlarımdan/çalışma arkadaşlarımdan yardım isterim %87,4 (285 kişi) ve üçüncü tercihi ise kütüphaneciden yardım isterim %80,7 (263 kişi) şeklindedir.

Ortaya çıkan veriler ışığında, akademisyenler araştırma sırasında öncelikle araştırmalarını kendileri yaptığı, ihtiyaç duymaları halinde ise meslektaşlarımdan/çalışma arkadaşlarımdan, son tercih olarak da kütüphaneciden yardım istedikleri ortaya çıkmıştır.

Akademisyenlerin süreli yayınların hangi özelliklerinin onlar için önemli olduğuna ilişkin bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Süreli Yayınların Özelliklerine İlişkin Bulgular

SÜRELİ YAYINLARIN ÖZELLİKLERİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Etmeyen (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Hakemli Olması	(141) 43,3	(72) 22,1	(54) 16,6	(59) 18,1	(326) 100
Kütüphane Web Sayfasında Bulunması / Kütüphanenin Abone Olması	(11) 3,4	(25) 7,7	(23) 7,1	(267) 81,9	(326) 100
Açık Erişimli / Ücretsiz Olması	(33) 10,1	(33) 10,1	(101) 31,0	(159) 48,8	(326) 100
Basılı Olması	(4) 1,2	(3) ,9	(7) 2,1	(312) 95,7	(326) 100
Araştırmama İlişkin Güncel Bilgi İçermesi	(24) 7,4	(97) 29,8	(81) 24,8	(124) 38	(326) 100
Yayıncısının ve Editörlerinin Güvenilir Olması	(110) 33,7	(94) 29,8	(59) 18,1	(63) 19,3	(326) 100

Tablo 12'de yer alan süreli yayınların özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde akademisyenlerin en dikkat ettikleri özelliklerden birinci tercihlerinin hakemli olması %43,3 (141 kişi), ikinci tercihlerinin araştırmaya ilişkin güncel bilgiler içermesi %29,8 (97 kişi) ve üçüncü tercihlerinin ise açık erişimli/ ücretsiz olması %31 (101 kişi) olduğu görülmektedir.

Akademisyenler araştırma yaptıkları süreli yayınların hakemli olmasına ve güncel bilgi içermesi dikkat etmektedirler. Söz konusu veriler Tablo 6 ve 7'deki verileri destekler niteliktedir.

Akademisyenlerin araştırma yaparken en sık kullandıkları bilgi kaynaklarına ilişkin bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. En Sık Kullanılan Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular

EN SIK KULLANILAN BİLGİ KAYNAKLARI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Etmeyen (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Basılı Monograflar / Ders Kitapları	(6) 1,8	(5) 1,5	(9) 2,8	(306) 93,9	(326) 100
Basılı Süreli Yayınlar	(8) 2,5	(18) 5,5	(134) 41,1	(166) 50,9	(326) 100
Basılı Danışma Kaynakları (Sözlük, Ansiklopedi vb.)	(9) 2,8	(6) 1,8	(9) 2,8	(302) 92,6	(326) 10
Tam Metin Veri Tabanları	(129) 39,6	(124) 38,0	(44) 13,5	(29) 8,9	(326) 100
Bibliyografik Veri Tabanları (İndeksler ve Abstraktlar)	(8) 2,5	(5) 1,5	(23) 7,1	(290) 89,0	(326) 100
Elektronik Ortamdan Erişilebilir Süreli Yayınlar	(162) 49,7	(128) 39,3	(18) 5,5	(18) 5,5	(326) 100
Elektronik Danışma Kaynakları (Söz1ük, Ansiklopedi v.b.)	(4) 1,2	(39) 12	(89) 27,3	(194) 59,5	(326) 100
Patentler	(1) 0,3	(0) 0	(0) 0	(325) 99,7	(326) 100
Standartlar	(0) 0	(0) 0	(0) 0	(326) 100	(326) 100

Tablo 13'te yer alan en sık kullanılan bilgi kaynaklarına ilişkin bulgular incelendiğinde akademisyenlerin birinci ve ikinci tercihlerinin elektronik ortamdan erişilebilir süreli yayınlar %49,7 (162 kişi) ve %39,3 (128 kişi), üçüncü tercihlerinin ise basılı süreli yayınlar %41,1 (134 kişi) olduğu görülmektedir.

Akademisyenlerin alanlarına yönelik ilgili yayın taraması yapmaları gerektiğinde genellikle hangi yolları izlediklerine ilişkin bulgular Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Yayın Taramasında İzlenen Yollara İlişkin Bulgular

YAYIN TARAMASINDA İZLENEN YOLLAR	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Etmeyen (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Konuyla İlgili Kitapların Kaynakçalarını Araştırırım	(10) 3,1	(5) 1,5	(49) 15	(262) 80,4	(326) 100
Konuyla İlgili Makalelerin Kaynakçalarını Araştırırım	(13) 4,0	(81) 24,8	(138) 42,3	(94) 28,8	(326) 100
Elektronik Ortamdaki Tam Metin ve Bibliyografik Veritabanlarını Kullanırım	(38) 11,7	(146) 44,8	(57) 17,5	(85) 26,1	(326) 100
Basılı İndeks ve Abstraktları Kullanırım	(7) 2,1	(9) 2,8	(2) ,6	(308) 94,5	(326) 100
Arama Motorlarını Kullanırım	(247) 75,8	(30) 9,2	(18) 5,5	(31) 9,5	(326) 100
Elektronik Ortamdaki Ön Basıları Kullanırım	(4) 1,2	(29) 8,9	(26) 8	(267) 81,9	(326) 100
Kütüphanenin Web Sayfasından Erişilen Elektronik Dergileri Tararım	(6) 1,8	(25) 7,7	(34) 10,4	(261) 80,1	(326) 100
Kütüphaneciden Benim İçin Taramasını İsterim	(1) ,3	(0) 0	(1) ,3	(324) 99,4	(326) 100

Tablo 14'te yer alan yayın taraması yapılması gerektiğinde kullanılan yöntemlere ilişkin bulgular incelendiğinde akademisyenlerin birinci tercihleri arama motorlarını kullanırım %75,8 (247 kişi), ikinci tercihleri elektronik ortamdaki tam metin ve bibliyografik veritabanlarını kullanırım %44,8 (146 kişi) ve üçüncü tercihleri ise konuyla ilgili makalelerin kaynakçalarını araştırırım %42,3 (138 kişi) şeklinde olduğu görülmektedir.

Tablo 12 ve 13'te ortaya çıkan veriler akademisyenlerin araştırmaları sırasında elektronik bilgi kaynaklarını kullanımını basılı bilgi kaynaklarından daha çok önceliklerini ortaya koymaktadır. Elektronik bilgi kaynaklarına erişim sırasında da arama motorları ve tam metin, bibliyografik veritabanlarını kullanmaktadırlar.

Akademisyenlerin araştırma sırasında çözmesi gereken bir sorunla karşılaştıklarında gereken bilgiyi öncelikle nereden aradıklarına ilişkin bulgular Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Bilgiyi Arama Önceliğine İlişkin Bulgular

BİLGİYİ ARAMA ÖNCELİĞİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Çalışma Alanımla İlgili Uzman Meslektaşlarıma Danışırım	(22) 6,7	(13) 4	(291) 89	(326) 100
Çalışma Alanımla İlgili Basılı Kaynaklara Başvururum	(15) 4,6	(298) 91,4	(13) 4	(326) 100
Çalışma Alanımla İlgili Elektronik Kaynaklara Başvururum	(289) 88,7	(15) 4,6	(22) 6,7	(326) 100

Tablo 15'te yer alan bilgiyi arama önceliğine yönelik bulgular incelendiğinde akademisyenlerin birinci tercihleri çalışma alanıyla ilgili elektronik kaynaklara başvurma %88,7 (289 kişi), ikinci tercihleri çalışma alanıyla ilgili basılı kaynaklara başvurma %91,4 (298 kişi) ve üçüncü tercihleri ise çalışma alanıyla ilgili uzman meslektaşlarına danışma %89 (291 kişi) olduğu görülmektedir.

Tablo 14 ve 15'teki veriler, akademisyenlerin çalışma yaptıkları alanlarda araştırma ve yayın taraması yaparken en çok arama motorları ve elektronik ortamlardaki kaynakları kullandıklarını ortaya koymaktadır. Akademisyenlerin araştırma yaparken kaynağın diliyle ilgili tercihlerine ilişkin bulgular Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Kaynağın Diline İlişkin Bulgular

KAYNAĞIN DİLİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kaynağın Türkçe Olmasını Tercih Ederim	(109) 33,4	(146) 44,8	(38) 11,7	(33) 9,2	(326) 100
Kaynağın İngilizce Yazılmış Olmasını Tercih Ederim	(5) 1,5	(32) 9,8	(138) 42,3	(151) 45,7	(326) 100
Kaynağın Türkçeye Çevrilmiş Olmasını Tercih Ederim	(13) 4	(141) 43,3	(144) 44,2	(28) 7,7	(326) 100
Kaynağın Yayın Dili Tercihimi Etkilemez	(192) 58,9	(3) ,9	(4) 1,2	(127) 2,1	(326) 100

Tablo 16'da yer alan kaynağın diline yönelik bulgular incelendiğinde akademisyenlerin birinci tercihleri kaynağın dilinin tercihlerini etkilemediği %58,9 (192 kişi), ikinci tercihleri kaynağın Türkçe olması %44,8 (146 kişi), üçüncü tercihleri kaynağın Türkçeye çevrilmiş olması %44,2 (144 kişi) ve dördüncü tercihleri ise kaynağın İngilizce yazılmış olması %45,7 (151 kişi) şeklindedir.

Akademisyenlerin bilgiye erişim sırasında karşılaştıkları zorluklara ilişkin bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Bilgiye Erişimde Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Bulgular

BİLGİYE ERİŞİMDE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	**1 Tercih (Sayı) %**	**2 Tercih (Sayı) %**	**3 Tercih (Sayı) %**	**4 Tercih (Sayı) %**	**5 Tercih (Sayı) %**	**Toplam (Sayı) %**
Bilgi Aramak ve/veya Sağlamak İçin Gerekli Mali Kaynak Yetersizliği	(117) 35,9	(114) 35	(53) 16,3	(16) 4,9	(26) 5,8	(326) 100
Bilgi Aramak ve/veya Sağlamak İçin Gerekli Zaman Yetersizliği	(8) 2,5	(47) 14,4	(100) 30,7	(89) 27,3	(82) 24,8	(326) 100
Yabancı Dil Sorunu	(14) 4,3	(33) 10,1	(62) 19	(117) 35,9	(100) 30,7	(326) 100
Aranan Bilgi Kaynağının Üniversite Kütüphanesinde Olmaması	(55) 16,9	(123) 37,7	(83) 25,5	(44) 13,5	(21) 6,4	(326) 100
Bilgiye Erişim Güçlüğü Duymuyorum	(125) 38,3	(4) 1,2	(21) 6,4	(51) 15,6	(125) 38,3	(326) 100

Tablo 17'de yer alan bilgiye erişimde karşılaşılan zorluklara ilişkin bulgular incelendiğinde akademisyenler genellikle bilgiye erişim güçlüğü duymamaktadırlar %38,3 (125 kişi); ikinci sırada, aranan bilgi kaynağının üniversite kütüphanesinde olmaması %37,7 (123 kişi), üçüncü sırada, bilgiyi araştırmak ve/veya ihtiyaç duyulan bilgiyi elde etmek için gerekli zamanın olmaması %30,7 (100 kişi), dördüncü sırada, yabancı dil sorunu %35,9 (117 kişi) yer almaktadır. Beşinci tercih, ilk tercih ile aynı olarak %38,3 oranında bilgiye erişim güçlüğü duymamaktadırlar.

3.3. İnternet Kullanım Özelliklerine İlişkin Bulgular

Akademisyenlerin interneti kullanım özelliklerinin belirlenmesine yönelik sorular sorulmuştur. Bu sorular anketin üçüncü bölümünde yer almakta olup, akademisyenlerin önem verdikleri sıralamaya göre sıralanması istenmiştir. Yapılan sıralamalar doğrultusunda elde edilen bulgular bu başlık altında incelenmiştir.

Akademisyenlerin gün içerisinde internet kullanım süresinin ne kadar olduğuna yönelik bir anket sorusu sorulmuş, bu soruda verilen şıklardan sadece bir tanesinin seçilmesi istenmiştir. Bu maddeye ilişkin bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 18. İnternet Kullanım Süresine İlişkin Bulgular

İNTERNET KULLANIM SÜRESİ	**1.Tercih (Sayı) %**
1 Saat	(20) 6,1
3 Saat	(188) 57,7
5 Saat	(109) 33,4
Daha Fazlası	(9) 2,8

Tablo 18'de verilen sonuçlara göre akademisyenlerin internet kullanım sıklığı %57,7 (188 kişi) oran ile 3 saat, ikinci olarak %33,4 (109 kişi) oranla ise 5 saat olduğu görülmektedir.

Akademisyenlerin internetten hangi amaçla yararlandığına ilişkin bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. İnternet Kullanım Amacına İlişkin Bulgular

İNTERNET KULLANIM AMACI	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	4 Tercih (Sayı) %	5 Tercih (Sayı) %	6 Tercih (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
İletişim (E-Posta ve Duyuruları)	(12) 3,7	(14) 4,3	(16) 4,9	(34) 10,4	(89) 27,3	(161) 49,5	(326) 100
Aynı Konuda Çalışan Meslektaşlarla Bilgi Alışverişinde Bulunmak	(8) 2,5	(17) 5,2	(22) 6,7	(59) 18,1	(152) 46,6	(68) 20,8	(326) 100
Proje	(65) 19,9	(106) 32,5	(80) 24,5	(49) 15	(16) 4,9	(10) 3	(326) 100
Ders	(21) 6,4	(74) 22,7	(71) 21,8	(70) 21,5	(31) 9,5	(59) 18,1	
Araştırma / Yayın Yapma	(186) 57,1	(65) 19,9	(38) 11,7	(9) 2,8	(11) 3,4	(17) 5,2	(326) 100
Sosyal Medya	(33) 10,1	(46) 14,1	(96) 29,4	(98) 30,1	(20) 6,1	(33) 10,1	(326) 100

Tablo 19'da verilen sonuçlara göre akademisyenlerin interneti kullanma amaçlarındaki birinci tercih araştırma/yayın yapma %57,1 (186 kişi), ikinci tercih proje %32,5 (106 kişi), üçüncü ve dördüncü tercih sosyal medya %29,4 (96 kişi) ve %30,1 (98 kişi), beşinci tercih ise iletişim (e-posta ve duyurular) %27,3 (89 kişi) şeklinde olduğu görülmektedir. Tablo 19 ve 20'deki veriler incelendiğinde gün içerisinde yoğun bir şekilde internet kullanımı olan akademisyenlerin interneti genellikle araştırma, yayın ve proje yapmak amacıyla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca çağımızın en büyük alışkanlığı olan sosyal medya platformlarında da yoğun olarak zaman geçirdikleri, bulgular arasında yer almaktadır.

Akademisyenlerin internetin hangi olanaklarının onlar için önemli olduğuna yönelik bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. İnternet Olanaklarının Önemine İlişkin Bulgular

İNTERNET OLANAKLARININ ÖNEMİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Etmeyen (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Kütüphane Kataloglarına Erişme/ Tarama	(13) 4	(5) 1,5	(13) 4	(295) 90,5	(326) 100
Güncel Bilgiye Ulaşma	(26) 8	(42) 12,9	(119) 36,5	(139) 42,6	(326) 100
Elektronik Kaynaklara Erişebilme	(42) 12,9	(131) 40,2	(80) 24,5	(73) 22,4	(326) 100
Alanımla İlgili Kurum / Yazar ve Yayınevlerinin Web Sayfalarını İnceleme	(9) 2,8	(51) 15,6	(31) 9,5	(235) 72,1	(326) 100
Alanımla İlgili Elektronik Topluluklara Katılma	(4) 1,2	(9) 2,8	(7) 2,1	(306) 93,9	(326) 100
Kaynak/Yayın Siparişi	(3) ,9	(5) 1,5	(6) 1,8	(312) 95,7	(326) 100
Arama Motorlarını Kullanma	(216) 66,3	(43) 13,2	(27) 8,3	(40) 12,3	(326) 100
Ücretsiz Erişilen İnternet Kaynaklarını / Açık Erişimli Arşivleri İnceleme	(11) 3,4	(37) 11,3	(35) 10,7	(243) 74,5	(326) 100
Elektronik Konferansları Takip Etme	(2) ,6	(7) 2,1	(9) 2,8	(317) 97,2	(326) 100

Tablo 20'de verilen bulgular incelendiğinde akademisyenlerin internet olanaklarında birinci tercih arama motorlarını kullanma %66,3 (216 kişi), ikinci tercih elektronik kaynaklara erişme %40,2 (131 kişi) ve üçüncü tercih ise güncel bilgiye ulaşma %36,5 (119 kişi) şeklinde olduğu görülmektedir.

Anketin devam maddesinde akademisyenlerin en sık kullandıkları arama motorlarını yazmalarına yönelik açıklı uçlu sorunun cevabına ilişkin bulgular Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. En sık kullanılan Arama Motorlarını İlişkin Bulgular

ARAMA MOTORU	Tercih (Sayı) %
Google	(319) 53
Yandex	(142) 24
Google Akademik	(142) 24

Yapılan incelemelerde 326 katılımcının birinci tercihinin google arama motoru olduğu, ikinci tercihin ise yandex ve google akademik arama motoru olduğu görülmektedir.

Akademisyenlerin elektronik kaynakları kullanım esnasında bilgiye erişimine neden olan konulara yönelik bulgulara Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Bilgiye Erişim Engeline İlişkin Bulgular

BİLGİYE ERİŞİM ENGELİ	1 Tercih (Sayı) %	2 Tercih (Sayı) %	3 Tercih (Sayı) %	Tercih Etmeyen (Sayı) %	Toplam (Sayı) %
Alanımla İlgili Veri Tabanlarını Bilmiyorum	(3) ,9	(24) 7,4	(43) 13,2	(256) 78,5	(326) 100
Alanımla İlgili Bilgiye Nasıl ve Hangi Adreslerden Erişebileceğimi Bilmiyorum	(7) 2,1	(32) 9,8	(88) 27	(199) 61	(326) 100
Bilgi Gereksinimimi Tanımlayamıyorum	(9) 2,8	(74) 22,7	(64) 19,6	(179) 54,9	(326) 100
Bilgi Erişim İçin Gerekli İşlemcileri (And, Or, Not) Nasıl Kullanacağımı Bilmiyorum	(7) 2,1	(54) 16,6	(64) 19,6	(201) 61,7	(326) 100
Bilginin Doğruluğundan ve Güvenilirliğinden Emin Olamıyorum	(18) 5,5	(113) 34,7	(38) 11,7	(157) 48,2	(326) 100
Bilgiye Erişimde Sorun Yaşamıyorum	(269) 82,5	(9) 2,8	(18) 5,5	(30) 9,2	(326) 100

Tablo 22'de verilen değerler incelendiğinde akademisyenlerin %82,5 (269 kişi) oranla bilgiye erişimde sorun yaşamadıkları, ikinci tercih olarak bilginin doğruluğundan ve güvenilirliğinden emin olamıyorum %34,7 (113 kişi) ve üçüncü tercihlerinin ise alanımla ilgili bilgiye nasıl ve hangi adreslerden erişebileceğimi bilmiyorum %27 (88 kişi) olduğu görülmektedir.

Akademisyenlerin araştırma sırasında en çok hangi veritabanlarını kullandıklarına yönelik bulgular Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. En Çok Kullanılan Veritabanlarına İlişkin Bulgular

EN ÇOK KULLANILAN VERİTABANLARI	**1 Tercih (Sayı) %**	**2 Tercih (Sayı) %**	**3 Tercih (Sayı) %**	**Tercih Etmeyen (Sayı) %**	**Toplam (Sayı) %**
ACM (ASSOCIATION FOR COMPUTING MACHINERY) DIGITAL LIBRARY	(21) 6,4	(12) 3,7	(10) 3,1	(283) 86,8	(326) 100
EBSCOHOST	(38) 11,7	(27) 8,3	(87) 26,7	(174) 53,4	(326) 100
IEEE/ IEE ELECTRONIC LIBRARY (IEL)	(64) 19,6	(25) 7,7	(18) 5,5	(219) 67,2	(326) 100
ISI EMERGING MARKETS	(7) 2,1	(10) 3,1	(2) ,6	(307) 94,2	(326) 100
ISI WEB OF SCIENCE / THE SCIENCE CITATION INDEX	(135) 41,4	(90) 27,6	(55) 16,9	(46) 14,1	(326) 100
JSTOR	(24) 7,4	(99) 30,4	(76) 23,3	(127) 39	(326) 100
KLUWER ELECTRONIC JOURNALS	(3) ,9	(1) ,3	(4) 1,2	(322) 98,8	(326) 100
SCIENCE DIRECT	(10) 3,1	(22) 6,7	(10) 3,1	(284) 87,1	(326) 100
SPRINGERLINK ELECTRONIC JOUMALS	(9) 2,8	(17) 5,2	(43) 13,2	(257) 78,8	(326) 100
WİLEY INTERSCIENCE	(13) 4	(15) 4,6	(20) 6,1	(278) 85,3	(326) 100

Tablo 23’te verilen değerler incelendiğinde akademisyenlerin en çok kullandıkları veritabanlarındaki birinci tercihleri ISI Web Of Science / the Science Citation Index %41,4 (135 kişi), ikinci tercihleri JSTOR %30,4 (99 kişi) ve üçüncü tercihin ise EBSCOHOST %26,7 (87 kişi) olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Üniversite kütüphaneleri, içinde bulundukları üniversite personelinin ve özellikle öğretim kadrosunun bilgi ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdürler. Akademisyenlerin gereksinim duydukları bilgi taleplerini doğru, güncel ve verimli bir biçimde karşılamak, bu grubun özelliklerinin ve bilgi arama davranışlarının belirlenmesi ile mümkün olabilir.

Bu araştırma, Munzur Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi kaynağı kullanım tercihlerini ve bilgi arama davranışlarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 326 akademisyene anket uygulanmış, elde edilen bulgular incelenmiştir. Ankette yer alan sorulara verilen yanıtların sonuçları şu şekildedir:

1. Araştırmanın birinci bölümünde akademisyenlerin demografik bilgilerine ilişkin sorular sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde ankete katılan erkek akademisyenlerin kadın akademisyen sayısından fazla olduğu görülmektedir.
2. Yaşa ilişkin elde edilen sonuçlarda ise araştırmaya katılan akademisyenlerin büyük çoğunluğunun 31-41 yaş aralığında olduğu, bu yaş aralığını sırasıyla, 42-52 yaş, 20-30 yaş, 52 ve üzeri yaş izlemektedir.
3. Akademisyenlerin unvanlarına yönelik elde edilen sonuçlara bakıldığında, araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun Dr. Öğretim Üyesi olduğu görülmektedir. Daha sonrasında ise araştırma görevlisi, öğretim görevlisi, Doç. Dr. ve Prof. Dr. şeklinde sıralandığı görülmektedir.
4. Araştırmanın ikinci aşamasında ise akademisyenlerin bilgi arama davranışları incelenmiştir. Bu davranışı saptamaya ilişkin anket sorularından elde edilen bulgular ise şöyledir:
    a. Akademisyenlerin bilgiye ihtiyaç duymalarındaki en önemli neden bilimsel gelişmeleri takip etmektir.
    b. Akademisyenlerin bilgiye ihtiyaç duyduklarında ilk olarak yaptıkları davranış, internet arama motorları aracılığıyla internet kaynaklarını taramaktır.
    c. Akademisyenler araştırma yaparken yararlandıkları bilgi kaynaklarında kaynağın/bilginin doğru ve güvenilir olmasına dikkat etmektedirler.

d. Akademisyenler araştırma yaparken bilgi kaynağının yazar ve/veya yayıncının tanınmış/ güvenilir olması özelliğine bakmaktadırlar.
e. Akademisyenler araştırma yaparken hem basılı hem elektronik ortamı kullanmaktadırlar ve araştırmalarını kendileri yapmaktadırlar.
f. Akademisyenler süreli yayınların hakemli olmasına dikkat etmektedirler.
g. Akademisyenler araştırma yaparken en sık kullandıkları bilgi kaynağı, elektronik ortamdan erişebilir süreli yayınlardır.
h. Akademisyenler alanlarına yönelik ilgili yayın taraması yapmaları gerektiğinde genellikle arama motoru kullanma yolunu izlemektedirler.
i. Akademisyenler araştırma sırasında bir sorunla karşılaştıklarında öncelikli olarak çalışma alanları ile ilgili elektronik kaynaklara başvurarak çözmeye çalışmaktadırlar.
j. Akademisyenlerin araştırmalarında kaynağın dili, yayın dili tercihini etkilememektedir.
k. Akademisyenler bilgiye erişim sırasında herhangi bir erişim güçlüğü yaşamamaktadırlar.

5. Araştırmanın üçüncü aşamasında ise akademisyenlerin internet kullanım özellikleri incelenmiştir. İnternet kullanım özelliklerine ilişkin anket sorularına ilişkin bulgular aşağıda maddeler halinde sıralanmaktadır.
   a. Akademisyenlerin gün içerisinde internet kullanım süresinin 3 saat olduğu görülmektedir.
   b. Akademisyenlerin internetten araştırma/yayın yapma amacıyla yararlandıkları görülmektedir.
   c. Akademisyenler genellikle arama motorlarını kullanmak amacıyla internetten yararlanmaktadırlar.
   d. Akademisyenler elektronik kaynakları kullanım esnasında bilgiye erişime engel olan bir durumun olmadığını belirtmektedirler.
   e. Akademisyenlerin araştırma sırasında en sık kullandıkları veritabanlarının ISI WEB OF SCIENCE / THE SCIENCE CİTATİON INDEX olduğu görülmektedir.
6. Bilgi merkezlerinin giderek elektronik kaynaklarla zenginleşmesi, dijitalleşmesi, kullanıcıların elektronik kaynaklara olan erişiminin arttığını göstermektedir. Başka bir deyişle, kullanıcılar daha çok elektronik kaynaklara erişim sağlamaktadırlar.

Sonuç olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin, internetin bilgi kaynaklarında yarattığı hızlı değişim ve dönüşüm, Munzur Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi arama alışkanlıklarını ve bilimsel araştırma tercihlerini kökten değiştirmektedir.

4.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayanarak, Munzur Üniversitesi'nde çalışan akademisyenlerin bilgi arama alışkanlıkları ve bilgi merkezlerinin akademisyenlere sunduğu hizmetler açısından faydalı olabilecek öneriler şunlardır:

1. Üniversite bilgi merkezlerinin hizmet politikaları, akademisyenlerin ihtiyaçlarına daha uygun hale getirilerek bilgiye erişimi destekleyici bir ortam sağlanabilir. Üniversite kütüphanesinde, akademisyenlerin erişim sağlayabilecekleri kaynakların çeşitliliği artırılmalıdır. Bu çeşitlilik dijital veritabanları, çevrimiçi kütüphane kaynakları, kitaplar, dergiler ve diğer bilgi kaynaklarını içermelidir. Ayrıca, açık erişim kaynaklarına erişimi kolaylaştırmak için teşvik edici politikalar geliştirilmelidir.
2. Üniversite, kütüphane ve bilgi erişim merkezlerinin altyapısı güçlendirilerek kullanıcı dostu arayüzler geliştirilme, hızlı erişim imkanları sağlanmalı ve teknik destek hizmetleri sağlanarak akademisyenlerin bilgiye erişimi kolaylaştırmalıdır.
3. Bilişim teknolojileri, akademisyenlerin davranışlarını, özellikle bilgi arama alışkanlıklarını önemli ölçüde etkiler. Bu nedenle, her akademik alanda bilişim teknolojilerinin akademisyenlerin bilgi arama ve araştırma alışkanlıkları üzerindeki etkisinin detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.
4. Üniversite, akademisyenler arasında bilgi paylaşımını ve işbirliğini teşvik edecek platformlar oluşturmalıdır. Bu, akademik seminerler, atölye çalışmaları, konferanslar ve çevrimiçi platformlar aracılığıyla gerçekleştirilebilir. Ayrıca, disiplinler arası işbirliği ve proje ortaklıklarını teşvik etmek için destekleyici politikalar benimsenmelidir.
5. Üniversitenin kütüphane ve bilgi erişim merkezleri, akademisyenlere yönelik bilgi erişim becerilerini geliştirmeye odaklı eğitim programları düzenleyebilir. Bu programlar, çeşitli bilgi arama stratejilerini, veritabanı kullanımını, kaynak değerlendirme yöntemlerini ve etkili bilgi yönetimi pratiğini içermelidir.

Bu öneriler, akademisyenlerin bilgi arama davranışlarını iyileştirmeye ve üniversite ortamında bilgi yönetimini güçlendirmeye yönelik adımlar olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

Al-Shanbari, H. and Meadows, A.J. (1995). Problems of Communication and Information-Handling Among Scientists and engineers in Saudi Universities. *Journal of Information Science*, *21*(6), 473- 478. Erişim adresi: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/016555159502100606.

Aliyev, K. ve Cankorur, V. Ş. (2018). Gereksinim-duygu organizasyonu: bir deneme. *Kriz Dergisi*, *26*(1), 1-4. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/kriz/issue/41026/495906

Anameriç, H. (2005). Bilgi merkezlerinin yönetiminde bilgi sistemlerinin rolü. *Bilgi Dünyası, 6*(1), 15-35. Erişim adresi: https://www.bd.org.tr/index.php/bd/article/view/445/441.

Arık, F. ve Arık, I. A. (2016). Grounded teori metodolojisi ve Türkiye'de grounded teori çalışmaları. *Akademik Bakış Dergisi,* 58, 285-309. Erişim adresi: https://www.acarindex.com/pdfs/11720

Arslantekin, S. (2003). Veri madenciliği ve bilgi merkezleri. *Türk* Kütüphaneciliği, *17*(4), 369-380. Erişim adresi: http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/303/295.

Asemi, A. (2005). Information searching habits of Internet users: A case study on the Medical Sciences University of Isfahan, Iran. *Webology, 2*(1), 10. Erişim adresi: https://www.webology.org/data-cms/articles/20200515042350pma10.pdf.

Badu, E., and Markwei, E. (2005). Internet awareness and use in the University of Ghana. *Information Development, 21*(4):260-268. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/237968674_Internet_Awareness_and_Use_in_the_University_of_Ghana.

Baysal, C. ve Tekarslan, E. (2004). *İşletmeciler İçin Davranış Bilimleri.* İstanbul: Avcıol.

Babu, K. S., and Sarada, B. (2010). Use of Internet Resources in the S.V. University Digital Library. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology, 30*(1), 26-31. Erişim adresi:https://www.ijlis.org/articles/use-of-internet-by-the-users-of-libraries-of-sri-venkateswara-university-and-university-of-hyderabad-a-survey.pdf.

Belkin, N. J. (1980). Anomalous states of knowledge as a basis for information retrieval. *Canadian Journal of Information Science*, 5, 133-43. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/238671719_Anomalous_States_Of_Knowledge_As_A_Basis_For_Information_Retrieval.

Besimoğlu, C. (2007). *Akademisyenlerin Elektronik Dergi Kullanımında Disiplinler Arasındaki Farklılıklar.* (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=maqSvN1645kK-W-k9kFmuw&no=Vu2dVYVZz67I9eIAZi2K-A.

Birinci, H. G. (2007). Tarihçilerin bilgi arama davranışları. *Türk Kütüphaneciliği*, *21*(1), 29-44. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815128.

Binici, K. ve Akkaya, M. A. (2018). Bilişim teknolojilerinin bilgi merkezlerine ve hizmetlerine etkileri, *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 10, 1-22. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/605422.

Bitso, C. M.L, .and Fourie, I. (2011). Information-seeking behaviour of in-service secondary level geography teachers in Lesotho. *Mousaion, 29*(2), 173-194. Erişim adresi: https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ995297.pdf.

Borrego, Á., and Anglada, L. (2016), Faculty information behaviour in the electronic environment: Attitudes towards searching, publishing and libraries, *New Library World, 117*(3-4), 173-185. Erişim adresi: https://doi.org/10.1108/NLW-11-2015-0089

Case, D. O. (2002). Looking for Information: *A Survey of Research on Information Seeking, Needs and Behavior.* San Diego, CA: Academic Press.

Çetinkaya, E. (2014). Sosyal bilimler alanındaki akademisyenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım pratikleri: bitmemiş bir alan çalışmasından notlar. *Mülkiyeliler Dergisi, 38*(2), 9-33. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/mulkiye/issue/274/1182.

Çoban, G. S. (2021). Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi kendini gerçekleştirme basamağında gizil yetenekler. *European Journal of Educational and Social Sciences, 6*(1), 111–118. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/ download/article-file/1686993.

Çukadar, S. (2007). "Kütüphane hizmetlerinin sunulmasında müşteri ilişkileri yönetiminin önemi". *I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu: İletişim 25-26 Mayıs 2006.* içinde (276-289). Haz: Ayşe Üstün ve Ümit Konya. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.

Çolaklar, H. ve Altay, A. (2018). Meslek yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının bilgi arama davranışları: Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar Meslek Yüksekokulu örneği *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yeni Yaklaşımlar ve Eğilimler Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı*. D.B. Sarıipek ve B. Yenihan (Ed.), içinde (s. 14-35) Kocaeli, Türkiye. ISBN:978-605-67729-8-6.

Dervin, B. and Nilan, M. (1986). Information needs and uses, Annual review of information. *Science and Technology,* 21, 3-33. Erişim adresi: https://www2.hawaii.edu/~donnab/lis670/dervin_nilan.pdf.

Devi, K. S. and Lawanda, I. I. (2023). Factors influencing information-seeking behavior of academic scientists in the open access era. *Journal of Electronic Resources Librarianship, 35*(4): 269-289. Erişim adresi: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1941126X.2023.2271369.

Ellis, D. (1993). Modeling the information-seeking patterns of academic researchers: a grounded theory approach. *The Library Quarterly*,*63*(4), 469-486. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/228801580_Modelling_the_Information_Seeking_Patterns_of_Engineers_and_Research_Scientists_in_An_Industrial_Environment.

Engin, A. O., Calapoğlu, M., Seven, M. A. ve Yörük, A. (2008). Davranışlarımızın genetik ve çevresel boyutları. *Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1*(2), 37-56. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/kujs/issue/30854/337762

Gralewska-Vickery, A. (1976). Communication and information need of earth science engineers. *Information Processing and Management, 12*(4), 251-282. Erişim adresi: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0306457376900650.

Hak, A.A., Rachmawati, T.S., Rusmana, A. and Muhtadi, A.S. (2018). A model of prophetic-liberation communication behavior: The explanative study of e-literacy and information behavior among islamic academics in Indonesia. *Library Philosophy and Practice (e-journal*). 2068. Erişim adresi:

https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5434&context=libphilprac

Hemminger, B. M., Lu, D., Vaughan, K. T. L., and Adams, S. J. (2007). Information seeking behavior of academic scientists. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, *58*(14), 2205-2225. Erişim adresi: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.20686.

Ingwersen, P., and Järvelin, K. (2005). *The Turn: Integration Of Information Seeking and Retrieval in Context.* Dordrecht: Springer. Erişim adresi: https://books.google.com.tr/books?id=714-wAYltZQC&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

Kakai, M., Ikoja-Odong, R., and Kigongo-Bukenya, I. M. (2004). A study of the information seeking behavior of undergraduate students of Makerere University, Uganda. *World Libraries, 14*(1), 14-36. Erişim adresi: http://dspace.mak.ac.ug/handle/10570/5499

Kari, J. (1997). Paranormal information seeking in everyday life part 2: An outline of a theory. *Information Research, 4*(2), Erişim adresi: http://informationr.net/ir/4-2/isic/kari.html.

Kaygusuz, A. (2004). Değişen üniversite kütüphanelerinde kullanıcı ve kütüphaneci davranışları. *40.Kütüphane Haftası Bildirileri 29 Mart-4 Nisan 2004.* Ü. Konya (yay. haz.),içinde (s. 21-24). İstanbul:. Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.

Kingrey, K. P. (2002). Concepts of information seeking and their presence in the practical library literature. *Library Philosophy and Practice E-journal, 4*(2):1-14. Erişim adresi: https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1035&context=libphilprac.

Kaptan, S. (1995). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri.* Ankara: Rehber Yayınevi.

Kula, S. & Çakar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki, *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergis*i, *6*(12), 191-210.

Kundu, D. K. (2017). Models of information seeking behaviour: A comparative study. *International Journal of Library and Information Studies*, *7* (4), 393-405. Erişim adresi: file:///C:/Users/ks4103/Downloads/SSRN-id4289303.pdf.

Kurulgan, M. (2013). Bilgi teknolojilerinin kütüphane/bilgi-belge merkezlerine etkisi: Toplumsal, yapısal, yönetsel ve işlevsel açılardan bir inceleme. *Türk Kütüphaneciliği, 27*(3), 472-495. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/811424.

Krikelas, J. (1983). Information-seeking behavior: patterns and concepts. *Drexel Library Quarterly, 19* (2): 5-20. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/figure/Information-Seeking-Behaviour-Patterns-and-Concepts-by-K-Krikelas_fig2_324107078.

Köse, E. (2011). *Tıp Akademisyenlerinin Kanıta Dayalı Bilgi Gereksinimleri ve Bilgi Arama Davranışları. Hacettepe Üniversitesi Örneği.* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: https://bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/Eda%20K%C3%B6se%20Tez.pdf.

Lazinger, S. S., Bar-Ilan, J. and Peritz, B. C. (1997). Internet use by faculty members in various disciplines: A comparative case study, *Journal of the American Society for Information Science, 48* (6): 508-518. Erişim adresi: https://asistdl.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/%28SICI%291097-4571%28199706%2948%3A6%3C508%3A%3AAID-ASI4%3E3.0.CO%3B2-Y.

Leckie, G. J., Pettigrew, K.E. and Sylvain, C. (1996). Modelling the information seeking professionals: A general model derived from research on engineers, health care professionals and lawyers. *Library Quarterly*, *66*(2), 161-93. Erişim adresi: https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/602864.

Levy, D. M. (1997). I read the news today. oh boy: Reading and attention in digital libraries. *Proceedings of the 2nd ACM International Conference on Digital Libraries.* Philadelphia: 202-211. Erişim adresi: https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/263690.263817

Liu, Z. (2005). Reading behavior in the digital environment: Changes in reading behavior over the past ten years. *Journal of documentation*. *61*(6): 700-712. Erişim adresi: https://www.proquest.com/docview/217977973?sourcetype=Scholarly%20Journals.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396. Erişim adresi: https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm.

Majid, S. and Kassim, G. M. (2000). Information-seeking behaviour of International Islamic University Malaysia Law Faculty Members. *Malaysian Journal of Library & Information Science, 5*(2), 1-17. Erişim adresi: https://mjlis.um.edu.my /index.php/ MJLIS/article/view/6832/4504.

Muluken, C. (2019). The impact of technology platform change on the information seeking behavior of academicians in Amhara. *International Journal of Library and Information Services (IJLIS), 8*(2), 1-10. Erişim adresi: https://www.academia.edu/107678628/The_Impact_of_Technology_Platform_Change_on_the_Information_Seeking_Behavior_of_Academicians_in_Amhara

Najjari, T. (2010). Tebriz üniversitelerindeki öğretim üyelerinin bilgi arama davranışları ve bilgi-iletişim teknolojilerinin bu davranışlar üzerindeki etkisi. *Bilgi Dünyası, 11*(2), 390- 407. Erişim adresi: https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/243/239.

Nkebukwa, L. L. (2022). Usage behaviour of electronic ınformation resources among academicians' in Tertiary Institutions of Tanzania. *In Applied Research Conference in Africa*. Cham: Springer International Publishing. (611-622). Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/368611407_Usage_Behaviour_of_Electronic_Information_Resources_Among_Academicians%27_in_Tertiary_Institutions_of_Tanzania

Niu, X, and Hemminger, B. M. (2012). A study of factors that affect the information-seeking behavior of academic scientists. *Journal of the American Society for Information Science and Technology, 63*(2), 336-353. Erişim adresi: https://asistdl.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/asi.21669.

Ocholla, D. N. (1998). Information consultancy and brokerage in Botswana. *Journal of Information Science*, *24*(2), 83-95. Erişim adresi: https://www.researchgate.net /publication/242926401_Information_consultancy_and_brokerage_in_Botswana

Ocholla, D. N. (1999).Insights into information-seeking and communicating behavior of academics. *The International Information & Library Review*, 31(3), 119- 143. Erişim adresi: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1057231700901164.

Oyadeyi, A. E. (2014). The information needs and information seeking behaviour among the students of Ondo State University of Science and Technology, Okitipupa, *International Journal of Digital Library Services, 4*(1), 65-82. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/307957664_The_information_needs_and_information_seeking_behaviour_among_the_students_of_Ondo_State_University_of_Science_and_Technology_Okitipupa.

Önal, İ. (2008). Türkiye'de gazetecilerin bilgi gereksinimlerinin ve arama davranışlarının değerlendirilmesi, *Bilgi Dünyası*, *9*(2), 286-314. Erişim adresi: https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/308/305.

Özlük, H.K. (2006). *Halk Kütüphanesi Kullanıcılarının Bilgi Arama Davranışları.* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi. Erişim adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=N0txAVTITmNQiVYyzZd5Zg&no=jHrD00_K5zh8tw-7DX9I1g.

Özsoy, E. ve Yıldız, G. (2014). Kişilik kavramının örgütler açısından önemi: Bir literatür taraması. *İşletme Bilimi Dergisi, 1*(2), 1-12. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/jobs/issue/22917/245396

Perera, P.A.S.H. (2014). Preferences and pattern of ınformation seeking of academics of Health-Related Faculties, University of Peardeniya (UoP). *Journal of the University Librarians Association of Sri Lanka*, *18*(2), 62-75. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/279249967_Preferences_and_Pattern_of_Information_Seeking_of_Academics_of_Health_Related_Faculties_University_of_Peardeniya_UoP.

Pettigrew, K. E., Fidel, R., and Bruce, H. (2001). Conceptual frameworks in information behavior. *Annual review of information science and technology (ARIST),* 35, 43-78. Erişim adresi: https://faculty.washington.edu/fidelr/RayaPubs/ConceptualFrameworks.pdf.

Polat, C. (2017). Bilişim teknolojilerinin bilgi merkezlerine ve hizmetlerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği, 31*(4), 544-547. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/2851/2777.

Prasad, H. N. (2010). Information needs and users. Banaras: Hindu University. Erişim adresi: https://docplayer.net/25254304-Information-needs-and-users.html.

Rouse, W.B., and Rouse, S.H. (1984). Human information seeking and design of information systems. *Information Processing and Management, 20*(1/2), 129-138. Erişim adresi: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/030645738490044X.

Salji, M.R. (2009). Information seeking behavior of academicians at Malaysia Institute of Integrative Medi*a. Journal of Information and Knowledge Management (JIKM), 5* (1). 61-70. Erişim adresi: https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/51015/1/51015.PDF.

Sağlam, İ. (2001). Çocuklarda davranışların şekillenmesinde etkili olan faktörlere teorik bir yaklaşım. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 10*(2), 209-224. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/143962

Saracevic, T., Kantor, P., Chamis, A.Y., and Trivison, D. (1988). A study of information seeking and retrieving, I: background and methodology. *Journal of the American Society for Information Science*, 39, 161-176. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/245088184_A_Study_in_Information_Seeking_and_Retrieving_I_Background_and_Methodology.

Sarıtaç, D. (2024). Dijital Arama Motorlarında Yapay Zekâ Etkisi ve İşlevsellik Analizi. *Journal of Communication Science Researches*, *4* (1), 17-31. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3270094.

Sheeja, N. K. (2010). Science vs social science: A study of ınformation-seeking behavior and user perceptions of academic researchers. *Library Review, 59*(7), 522-531. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/323527371_Science_vs_Social_Science_A_Study_of_Information_Seeking_Behavior_and_User_Perceptions_of_Academic_Researchers.

Singh, K.P. and Satija, M.P. (2007). Information seeking behavior of agricultural scientists with particular reference to their information seeking strategies. *Annals of Library and Information Studies, 54*(4): 213-220. Erişim adresi: https://nopr.niscpr.res.in/bitstream/123456789/3240/4/ALIS%2054%284%29%20213-220.pdf.

Sivasanthiran, A., and Samaradiwakara, M. N. (2020). Construction of a model to evaluate the information seeking behavıour of the university academics, *International Journal of Information Research and Review*, *7*(6): 6961-6967. Erişim adresi: https://www.ijirr.com/sites/default/files/issues-pdf/3638_0.pdf.

Şahin, S. ve Erten, M. F. (2015). Akademisyenlerin bilgi arama davranışları üzerine bir inceleme: Hacettepe Üniversitesi örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 32*(2), 295-312.

Şengöz, M. (2022). Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli'nin bütünleşik bir süreç olarak yeniden yorumlanması. *JRES, 9*(1), 164-173. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1905538.

Gürdal Tamdoğan, O. (2009). Enformasyon zincirinde bilgi erişim sistemleri, bilgi erişim sürecinde kütüphane kurumu ve diğer bilgi merkezleri. *Türk Kütüphaneciliği*, *23*(1), 151-168. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/815043.

Tanrıkulu, B. (2006). *Akademisyen mühendislerin bilgi arama davranışlarına bilgi teknolojilerinin etkisi: Bilkent Üniversitesi örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: http://bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/Tanr%C4%B1kulu...pdf.

Teboul, B. J. C. (1994). Facing and coping with uncertainty during organizational encounter. *Management Communication Quarterly, 8* (2), 190-224. Erişim adresi: https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0893318994008002003.

Tonta, Y. ve Küçük, M. E. (2005). Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde temel dinamikler. *Türk Kütüphaneciliği*, *19*(4), 449-464. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/142/140.

Tekke, M. (2019). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en son düzeyleri: kendini gerçekleştirme ve kendini aşmışlık. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7 (4), 1704-1712. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/enad/issue/49738/638210.

Tekke, M. ve Coşkun, M. (2019). Kendini tanıma, kendini gerçekleştirme, kendini aşmışlık ve potansiyelini tam kullanan kişi: Kişilerarası iletişim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(70).790-797. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/674065.

Tenopir, C., Christian, L., & Kaufman, J. (2019). Seeking, reading, and use of scholarly articles: an international study of perceptions and behavior of researchers. *Publications, 7*(1), 18. Erişim adresi: https://www.mdpi.com/2304- 6775/7/1/18.

Uçak, N. Ö. (1997a). *Bilim Adamlarının Bilgi Arama Davranışları ve Bunları Etkileyen Nedenler.* Ankara. Hacettepe Üniversitesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erişim adresi: https://bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/42.pdf.

Uçak, N.Ö. (1997b). Bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışı. *Türk Kütüphaneciliği, 4*(11), 315-325. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1059/1057.

Uçak, N. Ö. (1999). Sosyal ve insan bilimleri alanlarında bilgi gereksinimi ve kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. 16* (1), 115- 128. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/611127.

Uçak, N. Ö. (2000). İnternette bilgi arama davranışı. *Türk Kütüphaneciliği. 14*(3): 317-331. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/803/796.

Uçak, N. Ö. ve Kurbanoğlu, S. (1998). Information need and information seeking behavior of scholars at a Turkish University. Paper presented *at 64th International Federal Library Associations and Institutions General Conference (IFLA),* Amsterdam, Netherland. Erişim adresi: https://origin-archive.ifla.org/IV/ifla64/041-112e.htm.

Üstün, A. (1994). Teknolojik gelişmelerin kütüphane ve bilgi merkezlerine etkisi (yasalar açısından bir yaklaşım), *Türk Kütüphaneciliği, 8*(3), 217-229. Erişim adresi: http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1054/1052.

Westbrook, L. (1993). User needs: a synthesis and analysis of current theories for the practitioner. *Reference Quarterly*: *32*(4), 541-549, Erişim adresi: https://www.jstor.org/stable/25829371.

Wilson, T. D. (1981). User studies and information needs. *Journal of Documentation, 37* (1), 3-15. Erişim adresi: https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/eb026702/full/html.

Wilson, T. D. (1997). Information behaviour: an interdisciplinary perspective. *Information Processing & Management*, *33*(4), 551-572. Erişim adresi: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0306457397000289.

Wilson, T. D. (1999). Models in information behaviour research. *Journal of Documentation, 55*(3), 249-270. Erişim adresi: https://www2.hawaii.edu/~donnab/lis610/TDWilson_Only_1999.pdf.

Wilson, T. D. (2000). Human information behaviour. *Special Issue on Information Science Research, 3*(2), 49-55. Erişim adresi: https://inform.nu/Articles/Vol3/v3n2p49-56.pdf.

Wilson, T. D. (2006). On user studies and information needs. *Journal of Documentation, 62*(6), 658-670. Erişim adresi: https://informationr.net/tdw/publ/1981infoneeds.html.

Yılmaz, M. (2003). Bilgi merkezleri ve toplam kalite yönetimi ilişkisi: Bir uygulama. *Doğuş Üniversitesi Dergisi, 4*(2), 257-268. Erişim adresi: https://openaccess.dogus.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11376/546/yilmaz.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Yılmaz, B. (2009). Gerçekliğin toplumsal inşasında bilgi ve bilgi merkezi. *Bilgi Dünyası, 10*(1), 23-34. Erişim adresi: https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/292/289.

Yılmaz, B. (2012). Türkiye'nin bilim-teknoloji politikalarında kütüphane kurumuna yaklaşım. *Bilgi Dünyası, 13*(1), 57-81. Erişim adresi: https://bd.org.tr/index.php/bd/article/view/168/162.

Yılmaz, B. ve Öztimurlenk, S. (2020). The relationship between emotional intelligence and information behavior of academics in Hacettepe University. *Bilgi Yönetimi Dergisi, 3*(2), 157-169. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1305730.

Yuan, W. (1997). End-user searching behaviour in information retrieval: A longitudinal study, *Journal of the American Society for Information Science*, *48* (3), 218-234. Erişim adresi: https://asistdl.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/(SICI)1097-4571(199703)48:3%3C218::AID-ASI4%3E3.0.CO;2-%23.

Zencir, M. B. (2017). Sosyal bilimler alanındaki akademisyenlerin bilgi arama davranışları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 57*(2), 885-920. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2153615.

Zwart, H. (2009). Genomics and identity: the bioinformatisation of human life. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 12, 125-136. Erişim adresi: file:///C:/Users/ks4103/Downloads/s11019-009-9187-x.pdf.

EKLER

EK-1: Ankara Üniversitesi Etik Kurul Karar Örneği

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : **85434274-050.04.04 /** 1272485 19.02.2024
Konu : Etik Kurul Kararı Hakkında

Sayın Kadir ŞAHİN

İlgi: 30/01/2024 tarihli başvurunuz.

"Munzur Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları" başlıklı teziniz ile ilgili olarak Ankara Üniversitesi Etik Kurulunun 13/02/2024 tarihli toplantısında alınan 07/56 sayılı kararın bir örneği ilişikte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

EKLER:
Karar Örneği (1 sayfa)

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ALT ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : **13.02.2024**
Toplantı Sayısı : **07**
Karar Sayısı : **56**

56- Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi **Öğr. Üyesi Prof. Dr. Fatoş SUBAŞIOĞLU**'nun danışmanlığını yaptığı, yüksek lisans öğrencisi **Kadir ŞAHİN**'in "Munzur Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları" başlıklı tezi ile ilgili 30/01/2024 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi **Öğr. Üyesi Prof. Dr. Fatoş SUBAŞIOĞLU'**nun danışmanlığını yaptığı, yüksek lisans öğrencisi **Kadir ŞAHİN**'in "Munzur Üniversitesi Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları" başlıklı tezi ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

EK-2: Munzur Üniversitesi Akademisyenlerinin Bilgi Kaynağı Kullanım Tercihleri ve Bilgi Arama Davranışlarının Araştırılmasına Yönelik Değerlendirme Anketi

MUNZUR ÜNİVERSİTESİ AKADEMİSYENLERİNİN BİLGİ KAYNAĞI KULLANIM TERCİHLERİ VE BİLGİ ARAMA DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

ANKET FORMU

Sayın Hocam;

Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalında "Munzur Üniversitesi Akademisyenlerinin Bilgi Kaynağı Kullanım Tercihleri ve Bilgi Arama Davranışları Üzerine Bir Araştırma" konulu yüksek lisans tezi hazırlamaktayım. Bu anketten elde edilecek veriler yapılacak yüksek lisans çalışmam için kullanılacaktır. Bilimsel çalışma için kullanılacak veriler başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Anketin uygulanma izni Ankara Üniversitesi Etik Kurulu tarafından verilmiştir. Anketi yanıtlamak yaklaşık 15 dakikanızı alacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Kadir Şahin
Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. Demografik Özellikler İle İlgili Sorular

1. Görev Yaptığınız Fakülte ve Bölüm:

( ) Edebiyat Fakültesi
Lütfen Bölümünüzü yazınız…….
( ) Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Lütfen Bölümünüzü yazınız…….
( ) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Lütfen Bölümünüzü yazınız…….
( ) İletişim Fakültesi
Lütfen Bölümünüzü yazınız…….
( ) Mühendislik Fakültesi
Lütfen Bölümünüzü yazınız…….
( ) Sağlık Bilimleri Fakültesi
Lütfen Bölümünüzü yazınız…….
( ) Spor Bilimleri Fakültesi
Lütfen Bölümünüzü yazınız…….
( ) Su Ürünleri Fakültesi
Lütfen Bölümünüzü yazınız…….

2. Yaşınız:

( ) 20-30
( ) 31-41
( ) 42-52
( ) 53 ve üzeri

3. Cinsiyetiniz:
( ) Kadın
( ) Erkek

4. Akademik Unvanınız:
( ) Araştırma görevlisi
( ) Öğretim görevlisi
( ) Dr. Öğretim Üyesi
( ) Doç. Dr.
( ) Prof. Dr.

II. Bilgi Arama Davranışları İle İlgili Sorular
5. Hangi durumlarda bilgiye ihtiyaç duyarsınız? (Seçenekleri önem sırasına göre 1'den 6'ya numaralandırınız).
( ) Derse hazırlık aşamasında
( ) Bilimsel gelişmeleri takip etmek için
( ) Proje hazırlarken
( ) Yayın hazırlarken
( ) Yönetim/ idari işler
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)……..

6. Herhangi bir konuda bilgiye ihtiyacınız olduğunda öncelikle ne yaparsınız? (Seçenekleri önem sırasına göre 1'den 6'ya numaralandırınız).
( ) Kişisel kayıtlarımdan tarama yaparım
( ) Kütüphaneye giderim/ kütüphaneciye danışırım
( ) İnternetten arama motorları aracılığıyla internet kaynaklarını tararım
( ) Kütüphanelerin web sayfası aracılığıyla araştırırım
( ) Meslektaşlarıma/çalışma arkadaşlarıma danışırım
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)

7. Araştırma yaparken yararlandığınız bilgi kaynaklarında nelere dikkat edersiniz? (Seçenekleri önem sırasına göre 1'den 6'ya numaralandırınız).
( ) Kaynağın/Bilginin doğru ve güvenilir olmasına
( ) Bilgi ihtiyacımı tam olarak karşılamasına
( ) Kaynağın formatına (basılı ve/veya elektronik)
( ) Güncel olmasına
( ) Diline
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)……..

8. Araştırma yaparken bilgi kaynağının hangi özellikleri sizin için önemlidir? (İlk 3 tercihinizi 1'den 3'e numaralandırınız).
( ) Basılı olması
( ) Elektronik ortamdan erişilebilir olması
( ) Erişim ücretinin uygun olması
( ) Güncel olması
( ) Yazar ve/veya yayıncısının tanınmış/ güvenilir olması
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)……..

9. Araştırma veya yayın yaparken hangi ortamdaki kaynakları tercih edersiniz? (sadece 1 seçeneği işaretleyiniz)
( ) Basılı ortam (yanıtınız basılı ortam ise lütfen 10. soruyu yanıtlayınız.)
( ) Elektronik ortam (yanıtınız elektronik ortam ise lütfen 11. soruyu yanıtlayınız.)
( ) Basılı ve elektronik ortam (yanıtınız basılı ve elektronik ortam ise lütfen 12. soruyu yanıtlayınız.)

10. Basılı bilgi kaynaklarının kullanımında tercihiniz nelerdir? (Seçenekleri önem sırasına 1'den 8'e numaralandırınız).

( ) Kitap (bildiri kitapları dahil)
( ) Süreli yayın/bilimsel dergi
( ) Tez
( ) Rapor
( ) Standart
( ) Patent
( ) Dizin/indeks/öz
( ) Gazete
( )Diğer (lütfen belirtiniz)…….

11. Elektronik bilgi kaynaklarının kullanımında tercihiniz nelerdir? (Seçenekleri önem sırasına 1'den 8'e numaralandırınız).

( ) E-Kitap (E-bildiri kitapları dahil)
( ) E-Süreli yayın/bilimsel dergi
( ) E-Tez
( ) E-Rapor
( ) E-Standart
( ) E-Patent
( ) E-Dizin/indeks/öz
( ) E-Gazete
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)…….

12. Basılı ve elektronik kaynaklardan tarama yaparken hangi yolları tercih edersiniz? (En çok kullandığınız seçenekleri 1'den 3'e numaralandırınız).

( ) Kendim yaparım
( ) Kütüphaneciden yardım isterim
( ) Meslektaşlarımdan/çalışma arkadaşlarımdan yardım isterim.

13. Süreli yayınların hangi özellikleri sizin için önemlidir? (İlk 3 tercihinizi 1'den 3'e numaralandırınız).

( ) Hakemli olması
( ) Kütüphane web sayfasında bulunması / kütüphanenin abone olması
( ) Açık erişimli / ücretsiz olması
( ) Basılı olması
( ) Araştırmama ilişkin güncel bilgi içermesi
( ) Yayıncısının ve editörlerinin güvenilir olması
( ) Diğer(lütfen belirtiniz)……

14. Araştırma yaparken en sık kullandığınız bilgi kaynakları nelerdir? (İlk 3 tercihinizi 1'den 3'e numaralandırınız).

( ) Basılı monograflar / ders kitapları
( ) Basılı süreli yayınlar
( ) Basılı danışma kaynakları (sözlük, ansiklopedi vb.)
( ) Tam metin veri tabanları
( ) Bibliyografik veri tabanları (indeksler ve abstraktlar)
( ) Elektronik ortamdan erişilebilir süreli yayınlar
( ) Elektronik danışma kaynakları (söz1ük, ansiklopedi vb.)
( ) Patentler
( ) Standartlar
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)……

15. Alanınızla ilgili yayın taraması yapmanız gerektiğinde genellikle hangi yolları izlersiniz? (İlk 3 tercihinizi 1'den 3'e numaralandırınız).

( ) Konuyla ilgili kitapların kaynakçalarını araştırırım
( ) Konuyla ilgili makalelerin kaynakçalarını araştırırım
( ) Elektronik ortamdaki tam metin ve bibliyografik veritabanlarını kullanırım
( ) Basılı indeks ve abstraktları kullanırım
( ) Arama motorlarını kullanırım
( ) Elektronik ortamdaki ön basıları kullanırım
( ) Kütüphanenin web sayfasından erişilen elektronik dergileri tararım
( ) Kütüphaneciden benim için taramasını isterim
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)…….

16. Araştırmanız sırasında çözmeniz gereken bir sorunla karşılaştığınızda gerekli bilgiyi öncelikle nereden ararsınız? (Seçeneklerinizi önem sırasına göre 1'den 3'e numaralandırınız).

( ) Çalışma alanımla ilgili uzman meslektaşlarıma danışırım
( ) Çalışma alanımla ilgili basılı kaynaklara başvururum
( ) Çalışma alanımla ilgili elektronik kaynaklara başvururum

17. Araştırma yaparken kaynağın diliyle ilgili tercihiniz nedir? (Seçenekleri önem sırasına göre 1'den 4'e numaralandırınız).

( ) Kaynağın Türkçe olmasını tercih ederim
( ) Kaynağın İngilizce yazılmış olmasını tercih ederim
( ) Kaynağın Türkçeye çevrilmiş olmasını tercih ederim
( ) Kaynağın yayın dili tercihimi etkilemez

18. Bilgiye erişim sırasında karşılaştığınız zorluklar nelerdir? (Seçenekleri önem sırasına göre 1'den 6'ya numaralandırınız.)

( ) Bilgi aramak ve/veya sağlamak için gerekli mali kaynak yetersizliği
( ) Bilgi aramak ve/veya sağlamak için gerekli zaman yetersizliği
( ) Yabancı dil sorunu
( ) Aranan bilgi kaynağının üniversite kütüphanesinde olmaması
( ) Bilgiye erişim güçlüğü duymuyorum
( ) Diğer (lütfen belirtiniz) ……..

III. İnterneti Kullanma Özellikleri İle İlgili Sorular

19. Gün içerisinde internet kullanma süreniz nedir? (Sadece 1 seçeneği işaretleyiniz)

( ) 1 saat
( ) 3 saat
( ) 5 saat
( ) Daha fazla

20. İnternetten hangi amaçlarla yararlanıyorsunuz? (Seçenekleri önem sırasına göre 1'den 7'e numaralandırınız).

( ) İletişim (e-posta ve duyurular)
( ) Aynı konuda çalışan meslektaşlarla bilgi alışverişinde bulunmak
( ) Proje
( ) Ders
( ) Araştırma / yayın yapma
( ) Sosyal medya
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)……

21. İnternetin hangi olanakları sizin için önemlidir? (İlk 3 tercihinizi 1'den 3'e numaralandırınız).

( ) Kütüphane kataloglarına erişme / tarama
( ) Güncel bilgiye ulaşma
( ) Elektronik kaynaklara erişebilme
( ) Alanımla ilgili kurum / yazar ve yayınevlerinin web sayfalarını inceleme
( ) Alanımla ilgili elektronik topluluklara katılma
( ) Kaynak/yayın siparişi
( ) Arama motorlarını kullanma
( ) Ücretsiz erişilen internet kaynaklarını / açık erişimli arşivleri inceleme
( ) Elektronik konferansları takip etme
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)……..

22. Lütfen en sık kullandığınız 2 arama motorunu yazınız

1……...
2……

23. Elektronik kaynak kullanımında aşağıdakilerden hangisi sizin için bilgiye erişimde engeldir? (İlk 3 tercihinizi 1'den 3'e numaralandırınız).

( ) Alanımla ilgili veri tabanlarını bilmiyorum
( ) Alanımla ilgili bilgiye nasıl ve hangi adreslerden erişebileceğimi bilmiyorum
( ) Bilgi gereksinimimi tanımlayamıyorum
( ) Bilgi erişim için gerekli işlemcileri (and, or, not) nasıl kullanacağımı bilmiyorum
( ) Bilginin doğruluğundan ve güvenilirliğinden emin olamıyorum
( ) Bilgiye erişimde sorun yaşamıyorum
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)…….

24. Araştırma sırasında en çok hangi veritabanlarını kullanıyorsunuz? (İlk 3 tercihinizi 1'den 3'e numaralandırınız).

( ) ACM (Association for Computing Machinery) Digital Library
( ) EBSCOhost
( ) IEEE/ IEE Electronic Library (IEL)
( ) ISI Emerging Markets
( ) ISI Web of Science / The Science Citation Index
( ) JSTOR
( ) Kluwer Electronic Journals
( ) Science Direct
( ) SpringerLink Electronic Joumals
( ) Wiley InterScience
( ) Diğer (lütfen belirtiniz)…….

ÖZET

Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde, bilgiye erişim ve kullanım süreçleri giderek daha önemli hale gelmektedir. Özellikle üniversiteler gibi bilgi üretiminin ve aktarımının merkezlerinde, akademisyenlerin bilgiye ulaşma ve bu bilgiyi öğrencilere aktarma süreçleri, eğitim kalitesi açısından kritik bir role sahiptir. Bu bağlamda, akademisyenlerin bilgi arama davranışlarının anlaşılması, eğitim sürecinin etkinliğini artırmak için önemli bir adımdır.

Bu çalışmanın amacı, Munzur Üniversitesi akademisyenlerinin bilgi kaynağı kullanım tercihleri ve bilgi arama davranışlarını incelemek ve anlamaktır. Araştırmanın odak noktası, akademisyenlerin bilgiye ulaşma yöntemleri, bilgi kaynaklarını tercih etme eğilimleri, bilgiye erişim sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve bilgi arama davranışlarını etkileyen faktörlerdir. Bu çalışma, Munzur Üniversitesi'nde görev yapan akademisyenlerin bilgi arama davranışlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bilgiye erişim süreçlerinin karmaşıklığını ve önemini anlamak, akademik performansı ve öğrenci başarısını artırmak için hayati öneme sahiptir. Bu tez çalışması, akademisyenlerin bilgi arama davranışlarını anlamak, kullanılan kaynakları ve stratejileri belirlemek ve bu davranışların öğretim ve araştırma süreçlerine olan etkilerini değerlendirmek amacıyla bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır.

Araştırmanın ilk kısmında kavramsal ve kuramsal çerçeveyi oluşturabilmek amacıyla literatür taraması yapılmış olup, genel olarak gereksinim kavramı, bilgi gereksinimi, akademisyenlerin bilgi gereksinimleri, bilgi arama davranışı, bilgi arama davranışını etkileyen nedenler, akademisyenlerin bilgi arama davranışları ve akademisyenlerin bilgi arama davranışlarıyla ilgili dünyada ve Türkiye'de yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

Araştırmanın evrenini Munzur Üniversitesinde görev yapan ve 489 kişiden oluşan akademisyenler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçilmeyip evrenin tamamı ele alınmıştır. Sosyal-demografik bilgilerin toplancağı anket formu ve öğretim üyelerinin bilgi arama davranışlarını belirlemek için oluşturulan anket formu çalışma evrenini oluşturan akademisyenlerin tamamına elektronik ortamdan mail yoluyla iletilmiştir. Toplamda 24 sorudan oluşan anket formunu üniversitenin farklı bölümlerinde ve farklı statülerde görev yapan 326 öğretim elamanı cevaplamıştır. Elde edilen veriler ışığında

her bilim dalında görev yapan akademisyenlerin gereksinim duyduğu bilgi ve bilgi arama sürecindeki benzer yönlerin ve farklılıklarının ortaya konması amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda, bilimsel gelişmelerin neticesi olan bilişim teknolojilerinin bilgi arama davranışında önemli rol aldığı, Munzur Üniversitesi'nde görev yapan akademisyenlerin bilgi arama alışkanlıklarını ve bilimsel araştırma tercihlerini değiştirdiği öte yandan bilgi merkezlerinin hizmet politikalarını da ciddi anlamda değiştirdiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Bilgi Gereksinimi, Bilgi Arama Davranışı, Bilgi Arama Modelleri, Bilgi Teknolojileri

SUMMARY

In today's era, often referred to as the age of information, access to and utilization of knowledge processes are becoming increasingly crucial. Particularly in centers of knowledge production and dissemination such as universities, the processes through which academic staff access information and convey it to students play a critical role in the quality of education. In this context, understanding the information-seeking behaviors of academic staff is an important step towards enhancing the effectiveness of the educational process.

The aim of this study is to examine and understand the information-seeking behaviors of academic staff at Munzur University. The focus of the research includes the methods through which academic staff access information, their tendencies in preferring information sources, the challenges they encounter in the process of accessing information, and the factors influencing their information-seeking behaviors. This study aims to investigate the information-seeking behaviors of academic staff at Munzur University. Understanding the complexity and importance of information access processes is crucial for enhancing academic performance and student success. This thesis is designed as a case study to understand the information-seeking behaviors of academic staff, identify the sources and strategies utilized, and evaluate the impact of these behaviors on teaching and research processes.

To establish the conceptual and theoretical framework in the initial part of the research, a literature review was conducted. Generally, the concept of needs, information needs, academic information needs, information seeking behavior, factors influencing information seeking behavior, academic information seeking behaviors, and studies conducted worldwide and in Turkey regarding academic information seeking behaviors were addressed.

The population of the study consisted of 489 academic staff members employed at Munzur University. In the research, no sample was selected, and the entire population was included. Survey forms were sent electronically via email to all academic staff members comprising the study population, including a questionnaire for collecting socio-demographic information and another questionnaire designed to determine the information-seeking behaviors of the academic staff. A total of 326 academic staff members from different departments and with different statuses within the university responded to the survey, which consisted of 24 questions. The aim was to reveal the

similarities and differences in the information needs and information-seeking processes of academic staff members in each field of study based on the data obtained.

As a result of the research, it has been revealed that information technologies, which are the result of scientific advancements, play a significant role in information-seeking behavior. It was found that academic staff members at Munzur University have changed their information-seeking habits and scientific research preferences due to these technological advancements. Additionally, it was observed that the service policies of information centers have been significantly altered as well.

Key words: Information Needs, Information Seeking Behavior, Information Search Models, Information Technologies